

Közös tudástér

A felsőoktatás, köznevelés és gyógypedagógia kapcsolódási pontjai

A XVII. Országos Taní-tani Konferencián elhangzott előadások
absztrakt kötet (2024. február 6.)

Miskolci Egyetemi Kiadó
2026

XVII. Taní-tani Nemzetközi Online Tudományos Konferencia
Közös tudástér – A felsőoktatás, köznevelés és
gyógypedagógia kapcsolódási pontjai

Absztrakt kötet

Szerkesztő: Kovács Enikő

– Közös tudástér –
A felsőoktatás, köznevelés és gyógypedagógia
kapcsolódási pontjai

XVII. Országos Taní-tani Konferencián elhangzott előadások
absztrakt kötet

Miskolci Egyetemi Kiadó
2026

A kötet a Miskolci Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Tanárképző Intézete által szervezett XVII. Országos Szakmai Konferencián
elhangzott előadások összefoglalóját tartalmazza.

Szerkesztő:
Kovács Enikő

Lektor:
K. Nagy Emese

ISBN 978-615-6835-27-7

TARTALOMJEGYZÉK

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

Gyarmathy Éva: Neurodiverzitás – előnyök és hátrányok.....	17
Trencsényi László: A gyermekbántalmazás problematikájához – Rucska Andrea emlékére.....	19

IDENTITÁS, KISEBBSÉG ÉS INKLÚZIÓ A PEDAGÓGIÁBAN – SZEKCIÓ 1

Cserti Csapó Tibor: Vályi István figurája és szerepe a szakirodalomban, a felsőoktatásban és a nemzetiségi oktatásban – Egy nagy sztori és annak utóélete	23
Borbándi Bálint: Az általános és középiskolai történelemtankönyvek romológiai témájú tananyagai a számok tükrében	25
Béres András – Hont Zsanett – Tatjana Resnik Planinc –Bockovac Tímea Anita – Végh Andor – Kósa Réka – Püskösti Ilka-Mónika – Székely Edina – Braun Éva – Molnár-Kovács Zsófia: A nemzeti és az európai identitás kapcsolata az általános iskolai földrajzoktatásban – Hat ország összehasonlító elemzése.....	27
Vigh Ivett Barbara: Közös tudástér kisebbségi környezetben – Identitásfejlesztő együttműködési projekt középiskolások, egyetemisták és pedagógusok részvételével Nagyváradon	29
Sebestyén Krisztina: A nemzetiségi nevelés és oktatás létszámarányainak alakulása a 21. században	30
Pălcuț-Bereczki Andrea Brigitta: A roma diákok tanulási útjainak sokfélesége	31
Zuti Pál – Hajnalné Gál Edina – Szécsi Jenő: Utolsókból elsők – A mesterséges intelligencia mint társadalmi inklúzió eszköze a roma közösségekben.....	32
Rózsa Erzsébet: Pedagógusszerep és neurodiverzitás.....	34
K. Nagy Emese: Közösségimédia-használat és kulturális identitás a roma középiskolások körében	35

KORA GYERMEKKORI NEVELÉS ÉS AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET PEDAGÓGIÁJA – SZEKCIÓ 2

Bocsiné Percze Andrea: A gyermekeket körülvevő pedagógiai környezet újragondolása az óvodában	39
Rábai Dávid: Munka jellegű tevékenységek az óvodában – tapasztalatok, lehetőségek.....	41
Fenyő Imre: Digitális eszközök az óvodai nevelésben – óvodai digitális gondolkodás- fejlesztő eszközök rendszerezése a pedagógusképzés tapasztalatai alapján.....	42

Hegedűs-Pásztor Lilla: Hangokra hangolva – A fonológiai tudatosság játékos fejlesztése	43
Tóth Kinga: A szülői meseolvasás gyakoriságának kapcsolata az óvodáskorú gyermekek gyors képmegnevezési teljesítményével – különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyermekekre	44
Krausz Anita: A környezeti nevelés reprezentációja az <i>Óvodai Nevelés</i> szakfolyóiratban (2019–2024)	46
Bernhardt Renáta – Szántainé Baráth Anita: Az iskolára való alkalmassá tétel pedagógusi értelmezései és gyakorlata az <i>Óvodai Nevelés</i> Országos Alapprogramja módosításának tükrében.....	48
Czipczerné Bartók Erika: Az óvoda-iskola átmenet kihívásai.....	50
Szabó Anita: Láthatatlan kapocs – Inklúzió az iskolakezdésben.....	51
Szent-Gály Viola: Konstruktivista megoldások konceptualizálása és azonosítása egy tartalomelemzés előkészítési fázisában	52
Jaskóné Gácsi Mária: Az elfogadó óvodai közösségépítés: a szociális kompetencia fejlesztésének szerepe a diverzitás integrálásában	54
INNOVATÍV PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK ÉS TANULÁSSZERVEZÉSI ELJÁRÁSOK – SZEKCIÓ 3	
Bácskainé Pristyák Erika – Junácsi Laura: Kapcsolódások mélyítése földrajz „kistanárok” kollaboratív ötleteivel	57
Bús Éva: Tanítói válaszok a sokszínűség kezelésére	59
Csató Anita: Irodalomtanítás, irodalomterápia: módszertani metszetek – Irodalomterápiás módszerek a magyartanárképzésben	61
Hok Andrea: Állatasszisztált oktatás óvodától felső tagozatig: a SzárnyaLó Tanulás Program másfél tanéves pedagógiai intervenciójának módszertani tanulságai	62
Kalózné Gerendai Márta: A boldogságóra elméletének és gyakorlatának bemutatása	63
Pelesz Nelli: Gyermekek, erkölcs, közösség – Nevelési eszmény és pedagógiai gyakorlat a Szegény Iskolánővéreknél.....	65
Kovács Enikő: A földrajz tantárgy alkalmasságvizsgálata a NAT 2020 és a megújult tanárképzés tükrében.....	67
DIGITÁLIS PEDAGÓGIA ÉS MESTERSÉGES INTELLIGENCIA AZ OKTATÁSBAN – SZEKCIÓ 4	
Zalay Szabolcs: A Toldi-kutatás legújabb pedagógiai vonatkozásai	71
Domonkosi Ágnes – Désfalvi Ildikó: Játékos eszközök a nyelvi tudatosság megalapozásában	72
Gazdag Emma: Játékos egzámen? – amikor a tudásfelmérés élménnyé válik.....	73

Lakatos Szilvia: Digitális oktatás a KheTanodában.....	75
Szamorovszkyné Nagy Ibolya: A LAPBOOK helye és szerepe a középiskolai történelemoktatásban és a pedagógusképzésben	77
Varga Róbert: Élményalapú történelemtanítás – gyakorlati tapasztalatok digitális platformokkal	79
Herczegh Judit – Dabney-Fekete Ilona: Mesterségesintelligencia-használat felsőoktatási irányelvei a DE BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet esetében nemzetközi kitekintésben	80
Zuti Pál: A mesterséges intelligencia evolúciója és a pedagógusszerep radikális újradefiniálása	82

ESÉLYTEREMTÉS ÉS TÁRSADALMI HÁTRÁNYOK AZ OKTATÁSI RENDSZERBEN – SZEKCIÓ 5

Benda József: A pedagógiai paradoxon feloldása a Társas Tanulás Programban.....	87
Csata Magdolna: A Társas Tanulás mint szeretetre épülő iskolai létforma	89
Sipos Mária Magdolna: A Társas Tanulás jelentősége a nevelő-oktató munkában	91
Tempfli Csilla: Hátrányos helyzet és jövőorientáció a magyarországi 15–19 éves fiatalok körében.....	93
Zilahi-Brányi Panna: A korai iskolaelhagyás jelensége és helyzete Magyarországon	95

MŰVÉSZET-, JÁTÉK- ÉS MOZGÁSALAPÚ NEVELÉSI MEGKÖZELÍTÉSEK – SZEKCIÓ 6

Dombi Józsefné: Kocsár Miklós művészetének megjelenése a felsőoktatásban és a közoktatásban	99
Földi-Kondor Boglárka: Luther Labor: élménypedagógia egyházi múzeumban.....	100
Janurik Tímea: Az ének-zene tanárszakos hallgatók népzenei attitűdjének erősítése a tanterven túli népzenei ismeretek oktatásával	101
Kiss Ferenc: Design/szakma vs. művészet. A szakmatörténet helye és lehetőségei a tervezőgrafika-oktatásban	102
Mátó-Buchholz Katalin: Digitális eszközhasználat az ének-zene oktatásban: egy pilotvizsgálat előkészítése	103
Kocsis Zsófia: A <i>Study hard, Work hard!</i> című saját fejlesztésű társasjáték szerepe a karrierépítés fejlesztésében a felsőoktatásban	104
Kocsis Zsófia: Társadalmi érzékenység fejlesztése társasjátékok által.....	105
Sz. S. Várvári Tünde: Kognitív funkciók fejlesztése táblajátékkal az óvodában.....	107

Fintor Gábor – Czidor Csaba: Mindennapos testnevelés, mindennapos élmény? Tanulói attitűdök, motivációk és sportolási szokások egy debreceni általános iskola felső tagozatán	110
---	-----

Altorjay Tamás: Sokat ígérő operák a gyermek Mozarttól és Lisztől	112
---	-----

BELÉPÉS AZ EGYETEMRE ÉS HALLGATÓI FEJLŐDÉS – SZEKCIÓ 7

Béres András: A középiskolai rangsor mint viszonyítási pont: Milyen a „jó iskola” a HVG és az MCC gimnáziumi listáin?	115
--	-----

Kenyeres Fanni – Béres András – Kumli Kata – Kárpáti Sára – Domján Zsuzsanna – Hertelendy Hanna Mária: Felvételi stressz a serdülőkori kihívások között: vizsgaszorongás és életesemény-terhelés egy új mérőcsomag tükrében	116
---	-----

Marinec Nagyíja, Soós Katalin: Átmenet a középiskolából az egyetemre: A tanár mentor szerepe a didaktikai sokk leküzdésében és a hallgatói autonómia fejlesztésében	117
---	-----

Látics Barbara – Gombos Péter: Hallgatók helyesírási képességei szakdolgozatok és disszertációk címei alapján – tapasztalatok és javaslatok	119
--	-----

Hornyák Ágnes: Hallgatói kezdeményezőkézség és kapcsolati tőke a pedagógus- képzésben: tapasztalatok és lehetőségek	121
--	-----

Hollósi Hajnalka: A tanár szakos hallgatók a pályaszocializációs gyakorlat útvesztőjében	122
---	-----

Deli Zsolt: Válasz lehet-e a reality shockra a személyiségfejlesztés?	123
---	-----

Gortva János – Révész László: Híd a köznevelés és felsőoktatás között: a partner- iskolai hálózat és a gyakorlóiskolák szerepe a megújuló pedagógusképzésben	125
---	-----

Kovácsné Duró Andrea Mária: A tanárképzési tanulmányokat lezáró gyakorlat szerepe a hallgatók fejlődésében	127
---	-----

PEDAGÓGUSKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS – SZEKCIÓ 8

Máté-Szabó Barbara – Márkus Edina: Rekrutáció és motiváció a magyarországi szakmai tanárképzésben – egy kvantitatív vizsgálat tanulságai	131
---	-----

Nagyné Árgány Brigitta: Adaptív oktatási módszerek a pedagógia alapszakos hallgatók képzésében: Kreatív utak a neveléstörténet és az iskola belső világának tanulmányozásához	133
---	-----

Nagyné Schiffer Csilla: Tervezett sokszínűség a felsőoktatásban: az egyéni tanulási utak kezdetein	134
---	-----

Pacsuta István: Közösségorientált individualizáció?	136
---	-----

Szota Cintia: Az etikatanár-képzésben alkalmazott módszerek és gyakorlatok alkalmazási lehetőségei az általános iskolai etikaórákon	138
--	-----

Tóth Renáta: A hallgatói teljesítmény értékelésének bizonytalanságai a generatív mesterséges intelligencia korában.....	139
Chrappán Magdolna – Bencze Rita: „Majd egyszer te is így csinálsz. Csak idő kell hozzá” – iskolai mentorok a praxissokk enyhítéséről	140
Bodnár Dániel: A szakmai közösségek szerepe magyarországi és határon túli magyar egyetemek tanárképzésében	142

NYELV, IRODALOM ÉS KOMMUNIKÁCIÓ PEDAGÓGIAI KONTEXTUSBAN – SZEKCIÓ 9

Oláh Dávid: A fogalmazástanítás jelentősége a közoktatásban, avagy a kreatív írás jelentősége a fogalmazás tanításában	145
S. Ivanics Evelin: Ratio Studiorum (1599)	146
Hadházi Renáta: Élményalapú anyanyelvi nevelés	148
Farkas János – Hajdu Zita: Miért érdemes alkalmazni a nyelvi coaching módszereit az egyetemi szaknyelvoktatásban?	149
Tóth Mariann: Flow drámapedagógiával az irodalomórán	151
Lukács Karolina: A nyelvjárási nyelvhasználat megjelenése az iskolai gyakorlatban: elméleti igények, gyakorlati nehézségek	152

FENNTARTHATÓSÁG, KÖZÖSSÉG ÉS PSZICHOLÓGIAI TÉNYEZŐK A NEVELÉSBEN – SZEKCIÓ 10

Géczi-Laskai Judit: A fenntartható technika és tervezés	157
Krakker Anna: Szokások kapcsolata az egészségmagatartás és a környezet-tudatosság tükrében.....	158
Kovács-Bogya Tünde: Érzelmek az etikaórán – EQ-fejlesztés a 4. osztályos etikatankönyvben	160
Dancsházy-Nagy Ágnes: A hazai középiskolai kollégiumok modern kori történetének elemzése egy komparatív vizsgálat alapján	162
Szöllősi Tamás: Szülők és pedagógusok kapcsolattartásának hazai szabályozása a középiskolákban	163
Markovics Katalin – Bocsi Veronika: A két tannyelvű gimnáziumok tanulóinak szociokulturális háttere és nyelvtanulási motivációi	165
Mező Ferenc – Mező Katalin: A humán intelligencia az OIPO-modell aspektusából.....	167
Szászi Brigitta: Természettudományi diagnosztikus mérés az 5. évfolyamon – különös tekintettel rávilágítva a térbeli tájékozódás területére	168
Kiss Tibor: Egészség- és táplálkozási magatartás különbségei a dunajvárosi és országos diákpopulációban	170

Kopecskó-Hodosi Zsófia: Speciális gyermekotthonban élő 12–17 éves fiatalok szociálisprobléma-megoldó gondolkodásának vizsgálata	171
---	-----

INNOVATION AND INCLUSION IN ENGLISH LANGUAGE PEDAGOGICAL PRACTICE – SECTION 11

Edit Spiczéné Bukovszki: Rooted in Tradition, Oriented to the Future: Jesuit Education as an Integrative Pedagogy in the 21st Century	175
Patrik Sári: Gamification in Geography using Study Station	176
Erzsebet Dombi: Inclusive Teaching in Practice	177
Eszter Bianka Baráz: Fostering talent in a digital international environment: the role of eTwinning	178
Zsuzsa Koltai: Rethinking Museum Education: Innovative Approaches in Pécs	180
Laszló Rajnai: Caught in the Web of Narratives: Bibliotherapy in the Foreign Language Classroom – Methodological and Mental Health Considerations	182
Patrik Sári: Gamified application of Urban Simulation in Geography Class.....	183
Éva Valentné Albert – Mátyás Gyulai – Tamás Frank: Innovative projects and their use in science education (lapbook and Geomatech).....	185
Kata Springinzeisz – Macarena Morales – Paula Ascorra – Karen Cárdenas – Josefina Fredes: The role of museums in the formation of students’ citizenship education: a literature review	187
Márton Széchenyi: Effects of parental involvement in light of expectations	188
Ragnar Görögh: Voice, Choice, and the Problem-Solving Cycle: An Interdisciplinary Model for Student-Centered Learning in Hungary	189
Rita Farkasné Gönczi: Cognitive Accessibility Issues.....	190

EDUCATION, IDENTITY AND SOCIAL ISSUES IN AN INTERNATIONAL PERSPECTIVE – SECTION 12

Anna Hajdú – Eliza Aux: Dilemmas and institutional selection in the literary representation of church education: Analysis of Catherine Gilbert Murdock's novel The Book of Boy	193
Sándor Kiss: Higher education talent development at the institutional department of English Language and culture, University of Nyíregyháza	195
Krisztina Király: Identity, Motivation, and Sustained Flow in Second Language Learning	196
Andrea Kovácsné Duró – Mária Lubinszki: The attitude of full-time teacher trainees towards values in the light of empirical research.....	197

Márta Miklósi – Attila Károly Molnár – Magdaléna Ondicová – Petra Krivosudská – Sándor Márton: The path to reintegration: educational and cultural opportunities in Slovak prisons – initial findings from a quantitative study	199
Ádám Sinkovics: Implementation of Mixed Methodology in a Design-Based Research.....	201
Szonja Szobeczki: Trauma Narratives in Educational Settings – A Pedagogical, Sociological, and Social Psychological Interpretation of Young Girls’ Lived Experiences	202
Rita Szaszko: Anxiety and Stress Among Students During Online University Oral Examinations: Examiners’ Perceptions.....	204
Anikó Panna Tóth: Renewing Social Work Education in the 21st Century: Necessity and Opportunity	205
Ivett Stumpf-Tamás – Mariann Móré: The relationship between school social work and public education	207

GYÓGYPEDAGÓGIA – SZEKCIÓ 13

Csizmárné Gede Erika Judit: A fogyatékoság teológiai és pedagógiai értelmezése a középkori keresztény gondolkodásban	211
Juhász Anna – Hegedűs Roland: A nagy nyelvi modellek (LLM) hatékonysága és korlátai a logopédiai-pedagógiai tervezésben	212
Perjésiné Farkas Krisztina: A Könnyen Érthető Kommunikáció oktatásának jelentősége a gyógypedagógus képzésben	214
Falucska Veronika – Mező Katalin: Mítoszmozaikok – egy történelmi projekt megvalósításának tapasztalatai egy tanulásban akadályozott tanulókat nevelő iskola 5. osztályában	215
Hosszu Timea: A memóriarendszer sérülései és azok hatása az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tanulási folyamataira.....	216
Tóthné Aszalai Anett: Szemléletformálás a dadogás témakörében	218
Ládi Tünde: Ideges gyermekek szakképzésére vonatkozó levéltári kutatás (1901–1950).....	220
Erdei Róbert – Nagyné Kondor Rita: A matematikával kapcsolatos attitűdök és megváltoztatásuk lehetőségei – elméleti keret, hazai kontextus és fejlesztési irányok	221
Erdei Róbert – Molnár Balázs: Pedagógushallgatók rezilienciavizsgálata a Connor– Davidson Kérdőív 10 ítemes változatával.....	222
Oraveczi Adrienn: A reziliencia fejlesztésének lehetőségei cerebrális parézissel élő tanulók kedvenc meséjéhez kapcsolódó élményeiken keresztül	223

GYÓGYPEDAGÓGIA – SZEKCIÓ 14

Badacsonyi Jácinta: iSPD Szenzoros Profil és köznevelési gyakorlat – szubklinikai rizikómintázatok pedagógiai értelmezése	227
Hegedűsné Dudás Dominika: Nyelvi eltérések óvodáskorban – fejlesztési lehetőségek és tapasztalatok.....	229
Szabó Ágnes: TSMT terápiával az autizmus-spektrumzavarral érintett óvodás gyermekek fejlődéséért	230
Bíró Rita Zsófia: Közös tudástér a korai fejlődésdiagnosztikában – a gyermek-alapellátás és a Bayley–III-vizsgálat összekapcsolódása gyógypedagógiai megközelítésben.....	231
Csizmárné Gede Erika Judit: A fogyatékoság példázatszerpe a középkori legendákban és prédikációkban – valláspedagógiai reflexiók.....	233
Vargáné Lenkovics Tünde: Különleges bánásmódot igénylő tanulók ellátásának jó gyakorlata a Mezőzombori Kölcsey Ferenc Általános Iskolában – saját készítésű fejlesztőeszközök bemutatása	234
Nyilas Erika Tímea: Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók pályaorientációs lehetőségei.....	236
Marina Sarolta – Nagyné Schiffer Csilla: A differenciált tanulásszervezés meghatározó elemei nemzetközi összehasonlításban	239
Mező Katalin: A történelemtanítás problémái tanulásban akadályozott, sajátos nevelési igényű tanulók esetében	241
Schmidt Ildikó: Az emergens kétnyelvű gyermekekkel és tanulókkal folyó pedagógiai munka alapjai.....	243
Sebestyén Fruzsina – Pajor Emese: Az ADHD és az iskolai agresszió kapcsolata: Bántalmazó szerepek feltérképezése az Iskolai Erőszak Kérdőív segítségével	244

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

A pedagógia és a neveléstudomány folyamatos megújulásának egyik legfontosabb feltétele a párbeszéd, ahol az intézmények, a kutatók és a gyakorló szakemberek között élő, reflektív gondolkodás valósul meg. A Miskolci Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Tanárképző Intézete a Gyógypedagógiai Intézet közreműködésével tizenhetedik alkalommal hívta életre a „Taní-tani” tudományos konferenciát, amely ezt a közös fórumot szolgálja immár több mint másfél évtizede, teret adva az új kutatási eredmények bemutatásának, valamint a különböző nevelési színterek közötti együttműködés erősítésének.

A 2026. február 6-án megrendezett, mára a hazai neveléstudományi diskurzus egyik meghatározó eseményének számító konferencia középpontjában a „Közös tudástér” gondolata állt, különös tekintettel a felsőoktatás, a köznevelés és a gyógypedagógia kapcsolódási pontjaira. A XVII. konferencia tematikája különösen aktuális és szükségszerű, hiszen a felsőoktatás, a köznevelés és a gyógypedagógia egymástól elválaszthatatlan rendszerek, amelyek csak együtt képesek választ adni a 21. század kihívásaira, illetve az új és innovatív pedagógiai szemlélet kialakítására. A tanulói diverzitás növekedése, a digitális tanulási környezetek térnyerése, valamint a társadalmi esélyegyenlőség kérdései mind olyan területek, amelyek integrált megközelítést igényelnek.

Jelen kötet a konferencián elhangzott előadások és kutatások rövid kivonatát tartalmazza. A tanulmányok sokszínűsége jól tükrözi a neveléstudomány komplexitását. Az elméleti megközelítések és empirikus vizsgálatok egyaránt hozzájárulnak ahhoz, hogy árnyaltabb képet kapjunk a pedagógiai, a didaktikai, a módszertani folyamatokról, valamint az esélyteremtésről. Külön értéket képvisel, hogy a kötetben helyet kapnak a pályakezdő kutatók, egyetemisták munkái is, ezzel is erősítve a tudományos utánpótlást és a generációk közötti szakmai párbeszédet.

Bízunk abban, hogy az itt közölt írások nemcsak a tudományos közösség számára nyújtanak új felismeréseket, hanem a gyakorló pedagógusok mindennapi munkáját is inspirálják, végső soron mindannyian egyszerre vagyunk tanítók és tanulók egy közös tudástérben.

Dr. Kovács Enikő
szerkesztő

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

NEURODIVERZITÁS – ELŐNYÖK ÉS HÁTRÁNYOK

GYARMATHY ÉVA

egyetemi tanár

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

gyarmathy.eva@avkf.hu

Az előadás a neurodiverzitás jelenségét állította a fókuszba a 21. századi társadalmi és oktatási környezetben. A kiindulópont az volt, hogy a digitális korszak és a mesterséges intelligencia térnyerése alapvetően alakítja át a munka világát és a tanulás természetét, miközben az oktatási rendszer sok tekintetben továbbra is egy múltbeli, elitképzésre szabott logikát követ.

A neurodiverzitás az idegrendszeri működések természetes sokféleségét jelenti. Az olyan eltérések, mint az autizmus, az ADHD vagy a tanulási zavarok nem csupán deficitként értelmezhetők, hanem sajátos erősségekkel és kihívásokkal járó variációk. Az előadás hangsúlyozta, hogy a problémák gyakran nem az egyén működéséből fakadnak, hanem abból, hogy a környezet nem illeszkedik megfelelően az idegrendszeri sajátosságokhoz. A rugalmas, adaptív környezet kialakítása ezért kulcsfontosságú.

Az oktatási rendszerben jelentősen megnőtt a sajátos nevelési igényű (SNI), illetve a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók aránya. Különösen emelkedett a beszéd- és tanulási zavarok, az autizmus és a figyelemzavar diagnózisok száma. Bár a diagnosztikai rendszer differenciáltabbá vált, az oktatás továbbra is erős szelekciós mechanizmusokat működtet, és számos tanuló számára inkompatibilis környezetet teremt.

Az előadásban elhangzott a „Homo Informaticus” metafora is, amely a digitális környezetben szocializálódott generáció működésmódját írja le: fragmentált figyelem, gyors információfeldolgozás, hálózati gondolkodás és azonnali visszajelzés iránti igény jellemzi. Ezek a sajátosságok nem patológiák, hanem adaptív válaszok a megváltozott környezetre. A digitális terek látszólag kielégítik az autonómia, kompetencia és kapcsolódás pszichológiai szükségleteit, ugyanakkor e kielégülés gyakran paradox módon bizonytalanságot is eredményez.

Az előadás egyik központi üzenete az volt, hogy nem a diákokat kell „megjavítani”, hanem az oktatási környezetet kell újragondolni. A tanulási környezet átalakítása során az alábbi megközelítések kerültek bemutatásra:

- kalandozó, tapasztalati tanulás,
- gamifikált, teszteléssel támogatott módszeres tanulás,
- szimulációkra és együttműködésre épülő, értő tanulás.

A „tesztelve tanulás” (retrieval practice), a pontgyűjtéses rendszer, a választási szabadság és az együttműködési lehetőségek mind az autonómia, a kompetenciaérzés és a kapcsolódás erősítését szolgálják.

Az előadás összegzése, hogy a neurodiverzitás nem csupán kihívás, hanem lehetőség is: arra ösztönöz, hogy az oktatás rugalmasabbá, inkluzívabbá és a humán fejlődés természetes folyamataihoz igazodóvá váljon.

Kulcsszavak: neurodiverzitás, tanulási környezet, idegrendszeri sajátosságok, adaptív környezet

**A GYERMEKBÁNTALMAZÁS PROBLEMATIKÁJÁHOZ –
RUCSKA ANDREA EMLÉKÉRE**

TRENCSÉNYI LÁSZLÓ

aktivista

Magyar Pedagógiai Társaság

mpt.trencsenyi@gmail.com

2008-ban zajlott Miskolcon Rucska Andrea kezdeményezésére egy fontos kutatás, mely az az évi, nagy port felvert ún. „tanárverés” kihívására keresett választ. Miskolci gyerekeket, fiatalokat ért el az interjúival a kutatás. Az iskolások agressziójának megannyi szintjét és változatát mutatta ki a publikált kutatási beszámoló. Egyben felhívta a figyelmet a „láncreakció” törvényére is. Bemutatta a kutatás, miképp válik a bántalmazott, az agresszió áldozata (többnyire gyerek, fiatal) maga is agresszorrá, bántalmazóvá.

Előadásomban a kutatás fő megállapításait idézem fel s szembeítem a közel húsz év eltelte utáni gyermekvédelmi történetekkel. A gyermekotthonokban bekövetkezett súlyos atrocitások okait, gyökereit keresem a hozzáférhető adatok alapján, felhasználva a „nagy” gyermekvédelmi eposzok (Don Bosco, Makarenko, Korczak, Sztéhlo, Pataki Gyula, Mustó Péter) történeteit, Hegedűs Judit vonatkozó kutatási eredményeit, nemkülönben a gyermekotthonban nevelkedett, s nevelőként Aszódot is megjárt tanítványom, Kardos Ferenc „történeteit”.

Az előadás narratívája megerősíti a Rucska-kutatás téziseit. S állást fogllok abban, hogy a „rendészeti” megoldás, a kriminalizálás mennyire veszélyes paradigma ezen a téren is.

Kulcsszavak: *Rucska Andrea, bántalmazás, iskolai agresszió*

IDENTITÁS, KISEBBSÉG ÉS INKLÚZIÓ A PEDAGÓGIÁBAN

SZEKCIÓ 1

SZEKCIÓELNÖK: DR. HABIL. K. NAGY EMESE

VÁLYI ISTVÁN FIGURÁJA ÉS SZEREPE A SZAKIRODALOMBAN,
A FELSŐOKTATÁSBAN ÉS A NEMZETISÉGI OKTATÁSBAN –
EGY NAGY SZTORI ÉS ANNAK UTÓÉLETE

CSERTI CSAPÓ TIBOR

egyetemi docens

PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék

cserti.csapo.tibor@pte.hu

A romani nyelv eredetének felfedezése és a nyelvészeti kutatások története összeforrt Vályi István nevével és a köré épült történettel. A sztori központi magja – miszerint Vályi István a 18. században, hollandiai tanulmányai során felfigyelt arra, hogy indiai diáktársai nyelve hasonlít a roma nyelvre, több mint 1000 szót jegyzett fel, és összevetette őket a roma nyelvvel, s egy bécsi lapban tett közlése nyomán aztán Grellmann, Pott, s más nyelvészek további kutatásokkal igazolták az indiai nyelvi kapcsolatot – alapelemévé vált a roma közösség mindennapi tudásának, sőt a tudományos, szűkebben a roma nyelvvel foglalkozó szakirodalom is gyakran tényként kezeli. Bár több kutató később vitatta a történet hitelességét (Hancock, 1992¹, 2000², 2004³; Willems 1997⁴; Landauer – ld. Lukács, 2014⁵; Forray, 2022⁶), eloszlátva a romantikus narratívákat, a felfedezés mégis napjainkig él a nyelvészeti diskurzusban.

A történet és annak változatos interpretációja iskolapéldája annak, hogyan válik egy sztori az általános tudás megkérdőjelezhetetlen részévé, a nemzetiségi identitás

¹ Hancock, Ian (1992). *The hungarian student Vályi István and the indian connection of Romani*. The Romani Archives and Documentation Center, The University of Texas at Austin http://radoc.net/radoc.php?doc=art_b_history_stefanvalyi&lang=&articles=true.

² Hancock, Ian (2000). The emergence of Romani as a koíné outside of India. In: Thomas A. Acton ed.). *Scholarship and the Gypsy Struggle: Commitment in Romani Studies*. Romanestan Publications, London.

³ Hancock, Ian (2004). *New thoughts on Romani origins*. In: Marsh & Strand, 2004. Lucassen, Leo (1996). *Zigeuner. Geschichte eines politischen Ordnungsbegriffes in Deutschland 1700–1945*. Böhlau Verlag, Köln.

⁴ Willems, Wim (1997). *In Search of the True Gypsy: From Enlightenment to Final Solution*. Routledge, New York.

⁵ Lukács Ágnes (2014). 235 éve halt meg Wáli István. *Református Cigánymisszió*, <https://ciganymisszio.reformatus.hu/hirek/235-eve-halt-meg-wali-istvan/>

⁶ Forray R. Katalin (2022): *Romológia. Kutatástól az oktatásig*. Oktatás és társadalom 8. Gondolat, Budapest.

elemévé, hogyan alakul, hogyan szervesül az akadémiai tudás részévé, s mit tud ebből átadni a nemzetiségi oktatás.

Az előadás ezt a folyamatot vizsgálja a dokumentumelemzés módszerével, melynek során a történetet feldolgozó tudományos írásművek (60 db), doktori disszertációk (8 db), ismeretterjesztő írások (35 db) és cigány népismereti tankönyvek (11 db) vizsgálata történt meg.

Kulcsszavak: *romani nyelv, nyelveredet*

**AZ ÁLTALÁNOS ÉS KÖZÉPISKOLAI TÖRTÉNELEMTANKÖNYVEK
ROMOLÓGIAI TÉMÁJÚ ANYAGAI A SZÁMOK TÜKRÉBEN**

BORBÁNDI BÁLINT

doktorandusz

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

„Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

borbandi.balint98@gmail.com

Terestyéni Tamás 2002-ben összesen 83 középiskolai – gimnáziumoknak és szak-képző iskoláknak szánt – történelem- és társadalomismeret (állampolgári ismeretek) tankönyvben (Terestyéni, 2004⁷, 2005⁸), míg Balázs Anna és munkatársai 2014-ben összesen 53 általános és középiskolai történelem-, állampolgári ismeretek, ember- és társadalomismeret, valamint etikatankönyvben (Balázs et al., 2014⁹) vizsgálták a cigányokkal, romákkal kapcsolatos tananyagtartalmakat mennyiségi és minőségi szempontból. Előadásomban arra vállalkozom, hogy a Terestyéni Tamás által alkalmazott kvantitatív módszertant (terjedelemelemzés, témaelemzés stb.) átemelve vizsgáljam meg a 2020-as Nemzeti alaptanterven alapuló, 2024/2025. tanév köznevelési tankönyvjegyzékén szereplő általános iskolai és gimnáziumi történelemtankönyveket. Összesen 17 db tankönyv kvantitatív szempontú elemzésére került sor. A tankönyvekhez tartozó munkafüzetek nem képezik részét jelen vizsgálati mintának, mivel elemzésük sajátos, a tankönyvekhez képest részben eltérő szempontrendszer igényel. A vizsgálat célja, hogy feltárja a pozitív és negatív tendenciákat a 2002-es és 2014-es vizsgálatokhoz képest a romológiai tananyagtartalmak vonatkozásában. Az elemzett tankönyvek közül már több is tartalmaz a cigánysággal kapcsolatos átfogó, korszakokon átívelő – a tankönyvekkel szemben támasztott kritériumokat szem előtt tartva – következetesnek tekinthető tananyagokat. Összefoglalóan elmondható,

⁷ Terestyéni T. (2004). Fekete pont. A középiskolai történelem- és társadalomismeret-tan-
könyvek romákkal kapcsolatos tartalmai. *Beszélő*, 9 (5). <http://beszelo.c3.hu/cikkek/fekete-pont> [2025.05.09.]

⁸ Terestyéni T. (2005). Középiskolai tankönyvek etnikai tartalmai. In: Neményi M. & Szalai J. (szerk.). *Kisebbségek kisebbsége. A magyarországi cigányok emberi és politikai jogai*. Új Mandátum, Budapest, 283–315.

⁹ Balázs A. – Menesi L. – Horváth B. – Varga K. (2014). Fekete pont 2014. *A cigányság reprezentációja az általános- és középiskolai tankönyvekben*. https://issuu.com/monitor-nyitottmuhely/docs/monitor_fekete_pont_2014_tank_nyvk [2025. 05. 02.].

hogy a korábbi kutatásokhoz képest tapasztalt pozitív irányú tendenciák mellett további mennyiségi és minőségi változtatásokra, javításokra van szükség a hazai tankönyvekben ahhoz, hogy a köznevelésben tanuló diákok multiperspektivikusan, árnyaltan ismerkedhessenek meg a cigányság történetével, kultúrájával, szokásaival.

Kulcsszavak: romológia, történelemtankönyv, tartalomelemzés

**A NEMZETI ÉS AZ EURÓPAI IDENTITÁS KAPCSOLATA
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI FÖLDRAJZOKTATÁSBAN –
HAT ORSZÁG ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE**

BÉRES ANDRÁS^{1*} – HONT ZSANETT¹ – TATJANA RESNIK PLANINC² –
BOCKOVAC TÍMEA ANITA^{1,3} – VÉGH ANDOR¹ – KÓSA RÉKA⁴ –
PÜNKÖSTI ILKA-MÓNKA⁵ – SZÉKELY EDINA⁵ – BRAUN ÉVA⁶ –
MOLNÁR-KOVÁCS ZSÓFIA¹

^{1*}*doktorandusz*

¹*Pécsi Tudományegyetem; ²Univerza v Ljubljani*

³*Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku*

⁴*Univerzita Komenského v Bratislave*

⁵*Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem*

⁶*Kárpátaljai Pedagógus-továbbképző Intézet*

^{1*}beres.andras2@pte.hu

A földrajzoktatás kiemelt szerepet játszik a térbeli gondolkodás és a kollektív identitás formálásában. Európa nem pusztán tananyagtartalomként jelenik meg, hanem olyan szervezőelvként is, amelyen keresztül a tantervek a térbeli léptékek meghatározott sorrendjében vezetik végig a tanulókat, ezáltal alakítva a nemzeti és európai hovatartozás értelmezését. Kutatásunk azt vizsgálja, miként jelenik meg az európai dimenzió az általános iskolai földrajztantervekben hat közép- és kelet-európai országban (Magyarország, Szlovákia, Románia, Horvátország, Szlovénia és Ukrajna).

Az előadás a kritikai politikai szociológia és a területi identitáselméletek keretében, kvalitatív módon vizsgálja a hat ország jelenleg hatályos nemzeti tanterveit és kerettanterveit, különös figyelmet fordítva az uralkodó térbeli logikákra, Európa és az Európai Unió tematikus és kompetenciaalapú keretezésére.

Az eredmények alapján a hat ország tantervei három csoportba sorolhatóak. Míg Szlovénia és Horvátország esetén az európai dimenzió megjelenése magas fokú, addig Magyarország és Ukrajna esetén a nemzeti nevelés kerül inkább fókuszba a földrajzoktatásban. Fontos további eredmény, hogy az európai dimenzió megjelenése nem egyenesen arányos az EU-tagság időtartamával.

Az elemzésünk rávilágít arra, hogy az identitásformálás a földrajzi tantervekben gyakran rejtetten valósul meg. Az eredmények jelentős heterogenitást jeleznek a posztoszocialista régióban, és rámutatnak arra, hogy a tantervi identitáspolitikák miként tükrözik a történelmi örökségek, a kortárs politikai orientációk és a nemzetfeletti

integrációs folyamatok közötti összetett viszonyukat, megkérdőjelezve az oktatáspolitikában gyakran feltételezett lineáris európaizálási pályákat.

Kulcsszavak: térbeli szekvenálás, földrajztanterv, európai dimenzió, területi identitás, posztoszocialista országok, Közép- és Kelet-Európa

**KÖZÖS TUDÁSTÉR KISEBBSÉGI KÖRNYEZETBEN –
IDENTITÁSFEJLESZTŐ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROJECT
KÖZÉPISKOLÁSOK, EGYETEMISTÁK ÉS PEDAGÓGUSOK RÉSZVÉTELÉVEL
NAGYVÁRADON**

VIGH IVETT-BARBARA

egyetemi tanársegéd / doktoranda

Partiumi Keresztény Egyetem / Eszterházy Károly Katolikus Egyetem NTDI

v.ivett.barbara@gmail.com

A személyes és közösségi identitás alakulása kiemelten fontos kérdés kisebbségi környezetben, ahol az egyén folyamatosan többféle nyelvi és kulturális értékrendszer között tájékozódik. Az identitásfejlesztés ebben a kontextusban nem kizárólag egyéni pszichológiai folyamat, hanem tudatosan támogatható pedagógiai feladat is, amely hozzájárul az önazonosság megerősítéséhez, a közösséghez tartozás élményéhez és a társadalmi részvételhez. Az oktatási intézmények – a közneveléstől a felsőoktatásig – különösen fontos szerepet töltenek be abban, hogy teret biztosítsanak az identitásról való gondolkodásnak, párbeszédnek és reflektív tanulásnak.

Az előadás egy olyan új (2025/2026-os tanév), nagyvárad, kisebbségi környezetben működő identitásfejlesztő projektet mutat be, amelyben középiskolai diákok (15 fő), egyetemi hallgatók (15 fő) és pedagógusok (15 fő) egyaránt aktív résztvevőként vehetnek részt. A kezdeményezés fő célja egy olyan közös tudástér létrehozása volt, amelyben a különböző oktatási szintek szereplői nem elkülönülten, hanem együttműködve, egymástól tanulva vesznek részt az identitásformálódás támogatásában.

A projekt során megvalósuló tevékenységek a helyi kulturális és társadalmi kontextusra, a személyes tapasztalatokra és a közös reflexióra épülnek az irodalom, a színház és a múzeum bevonásával. A tárgyi tudás mellett, a középiskolások és az egyetemi hallgatók számára a program az önazonosság és a közösséghez tartozás kérdéseinek tudatosítását segítheti, míg a pedagógusok mentori és facilitátori szerepben szerezhettek gyakorlatközel, pedagógiai tapasztalatot. Ugyanakkor az ő részvételük biztosítja a szakmai keretet is, amely elősegíti a köznevelés és a felsőoktatás közötti párbeszédet.

Az előadás célja annak bemutatása, hogy miként járulhat hozzá egy ilyen típusú, intersztintú együttműködés az identitásfejlesztéshez kisebbségi környezetben, és hogyan értelmezhető a közös tudástér mint élő, tanuló közösség.

Kulcsszavak: *identitásfejlesztés, kisebbségi környezet, közös tudástér*

A NEMZETISÉGI NEVELÉS ÉS OKTATÁS LÉTSZÁMARÁNYAINAK ALAKULÁSA A 21. SZÁZADBAN

SEBESTYÉN KRISZTINA

adjunktus

Gál Ferenc Egyetem

kriszti.se@gmail.com

A nemzetiségi nevelésben, oktatásban résztvevők aránya alakulásának hátterében több ok is állhat, például jogszabályi változások. Másrészt az, hogy mennyien tartják fontosnak a nemzetiségükhöz tartozó ismeretek átadását gyermekeik számára, vagy az, hogy a szülők tudástöbbletet, jobb jövőbeli munkaerőpiaci esélyeket látnak abban, ha a gyermekük nemzetiségi intézménybe jár, és ezzel együtt nemzetiségi nyelvet, kultúrát (is) tanul (Szépe, 2000; Márkus – Gölcz, 2018). További ok lehet a lakóhely és az intézmény távolsága, mert ha egy kisebb településen csak egy intézmény működik (Török, 2004; Mándoki, 2025), és a szülőknek nincsen lehetőségük messzebbre utaztatni a gyermekeiket, akkor ezt az intézményt fogják választani fenntartótól függetlenül (Hegedűs, 2020; Sebestyén, 2023).

Előadásunkban oktatásstatisztikai adatok (Csécsiné Máriás et al., 2015; Oktatási Hivatal, 2025) alapján azt vizsgáljuk, hogy a 21. században eddig hogyan változott a nemzetiségi nevelési-oktatási intézményekbe (óvoda, általános iskola, középiskola) járó gyermekek/tanulók aránya. Vizsgáljuk továbbá, hogy vannak-e magasabb arányt mutató évek, illetve vannak-e különbségek az adatokban nemzetiségenként és intézménytípusonként.

Eredményeink szerint a vizsgált években többnyire egyenletes létszámarány látható nemzetiségenként és intézménytípusonként. Az egyes nemzetiségeknél eltérő módon jelenik meg az óvodába, illetve az általános iskolába járó gyermekek/tanulók aránya, mert például a német nemzetiségnél az általános iskolásoknál mutathatók ki magasabb arányok, míg a szlovák nemzetiség esetében az óvodásoknál, viszont a cigány/roma óvodás, valamint általános iskolás gyermekek aránya közel hasonló minden vizsgált évben. Az adatok hátterében álló okok vizsgálatához további kutatások szükségesek, de ok lehet például az adott nemzetiségek különböző számú intézménye, illetve az, hogy ha az intézménytípus egyetlenként működik a településen. A 2012/2013-as tanévnél és az ezt követő években több nemzetiséghez tartozó adat is emelkedett, ez jogszabályi változásra utalhat.

Kulcsszavak: nemzetiségi nevelés és oktatás, oktatásstatisztika

A ROMA DIÁKOK TANULÁSI ÚTJAINAK SOKFÉLESÉGE

PĂLCUȚ-BERECZKI ANDREA BRIGITTA

óraadó tanár

Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad

boerbereczki.andrea@yahoo.com

Az előadás egy, a roma diákok oktatását vizsgáló tanulmánykötet főbb eredményeit és tanulságait mutatja be. A kötet különböző tudományterületek nézőpontjait és empirikus kutatások tapasztalatait kapcsolja össze annak feltárására, hogy az oktatás miként járulhat hozzá a társadalmi egyenlőtlenségek újratermeléséhez vagy éppen csökkentéséhez.

Az előadás hangsúlyt helyez a roma diákok tanulási útjainak sokféleségére, az intézményi felelősség kérdésére, valamint az együttműködés és tudásmegosztás lehetőségeire. Célja, hogy párbeszédet kezdeményezzen kutatók, pedagógusok és szakpolitikai szereplők között egy befogadóbb és igazságosabb oktatási jövő érdekében.

Kulcsszavak: *társadalmi egyenlőtlenségek, roma diákok, tanulási utak sokfélesége*

**UTOLSÓKBÓL ELSŐK –
A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA MINT TÁRSADALMI INKLÚZIÓ
ESZKÖZE A ROMA KÖZÖSSÉGEKBEN**

ZUTI PÁL¹ – HAJNALNÉ GÁL EDINA² – SZÉCSI JENŐ³

¹*nyugdíjas kutatótanár*

AI literacy és AI-kompetenciakeretek oktatási szakértő

AI-alapú oktatási és felnőttképzési innovációs szakértő

AI-EdTech és digitális kultúra szakértő

dr.zuti@gmail.hu

²*képzési-nevelési igazgató*

Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymisszió

hajnalnege@remenyhir.hu

³*projektmenedzsment osztályvezető*

Magyar Pünkösdi Egyház Országos Cigánymisszió

szecsi@remenyhir.hu

A magyarországi roma közösségek strukturális kihívásokkal szembesülnek, amelyek sürgős választ igényelnek. A digitális korszak új lehetőségeket kínál, de fennáll a veszélye, hogy a leszakadás tovább mélyül. A jövőtudatos oktatás kialakulásában a mesterséges intelligencia (AI) és a társadalmi inklúzió összekapcsolása stratégiai jelentőséggel bír. A HUSRB RISE AI projekt és az Országos Cigány Misszió (MPE OCM) *Digitális tehetséggondozás a jövő munkahelyeiért* programja lehetőséget nyújt a szinergiák feltárására.

A prezentációs előadás azt vizsgálja, hogyan integrálható az ügynökalapú és generatív AI a roma és hátrányos helyzetű fiatalok digitális kompetencia fejlesztésébe, milyen szerepet játszanak az innovatív tanulási terek (RomaAIlab laborok) az inkluzív technológiai oktatásban. A prezentációstruktúrával tudományos megközelítést párosítunk a gyakorlatorientált, közösségi relevanciával, bemutatva a mesterséges intelligencia és az inkluzív oktatás szinergiáit a jövőtudatos pedagógia építésében.

Bemutatjuk a roma közösségek jelenlegi társadalmi helyzetét és az inklúzió sürgető szükségességét, a digitális és AI-kompetenciafejlesztés, a vállalkozói kompetenciák, valamint a felelősségteljes AI-etika integrációját a gyakorlatorientált, élet- és munkaerőpiaci szükségletekhez igazított jövőtudatos oktatásban. Az előadás kiemeli az oktatói szerepet a digitális transzformációban, a mentorálás jelentőségét az egyéni fejlődésben, és a technológiai hozzáférhetőség biztosításának kihívásait az említett célcsoportok számára. A roma közösségek erős szociális kohéziót, családi értékeket és közösségi rezilienciát mutatnak. Az AI-alapú megoldásokkal ezeket az

erőforrásokat tudjuk mobilizálni és amplifikálni – az etikus és AI-EdTech fejlesztés segítségével. Célunk inspirálni egy inkluzív, digitális technológia által támogatott jövőt!

A társadalmi inklúzió javításának egyik fő kihívása, a roma és hátrányos helyzetű fiatalok tehetséggondozásával és annak pedagógiájával kapcsolatos tudományos kutatások értékének felismerése.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, digitális tehetséggondozás, roma fiatalok, inkluzív oktatás, digitális és AI kompetenciafejlesztés, felelősségteljes AI, jövőtudatos gondolkodás, határon átnyúló együttműködés, vállalkozói kompetenciák, digitális tartalomkészítés, pedagógiai innováció, korai iskolaelhagyás megelőzése, mentorálás, digitális diverzitás

PEDAGÓGUSSZEREP ÉS NEURODIVERZITÁS

RÓZSA ERZSÉBET

*tagintézményigazgató-helyettes
tanító és középiskolai pedagógiatanár
mesterpedagógus*

*Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és AMI, Gimnázium,
Pedagógiai Szakgimnázium és Technikum
rozsasoka07@gmail.com*

Kivételes kihívás elé állítja a pedagógusokat az atipikus idegrendszerű és viselkedésű diákok integrálása, még inkább inklúziója az intézményi oktatás rendszerébe. Egy-szerre kell alkalmazkodni és eredményesen helytállni a tanteremben és megfelelni a minden szintű és spektrumú elvárásoknak szakmailag, emberileg.

A cél, hogy kiterjesszük, milyen pedagógiai megközelítés segítheti a neurodivergens gyerekek tanórákba és osztályközösségbe illesztését, olyan konkrét módszerek, eszközök támogatásával, melyek kétirányúan inspirálnak, motiválnak a közös szándékért, így csökkenthetik a kiegészítő kockázatát.

A kutatás módszere egyrészt saját szerkesztésű, pedagógusok kérdőíve alapján a vélemények elemzése, másrészt kipróbált empirikus pedagógiai stratégiák prezentálása. Olyan lehetséges pedagógiai kapaszkodók, amelyek reziliens utat mutathatnak a szakmai, a tanulói, a szülői igényekhez való alkalmazkodásban, segíthetnek a pedagógusok megtartásában.

A kérdőívek eredménye szerint a pedagógusok számára kihívás a neurodivergens gyerekek oktatása-nevelése, nyitottak az edukációra, kulcsfontosságú a támogatás a biztonságos szakmai háttér megteremtéséhez és a pedagógiai eszköztár bővítéséhez. A mindennapi gyakorlatban a proszociális viszonyuláson túl kiugró a szakmai közös-ségek és alkalmak, a fejlesztő- és gyógypedagógusok szerepe, kooperációja.

A kapott számadatok és tapasztalatok alátámasztják, hogy a megfelelő pedagógiai utak alkalmazásával esélyes lehet a közös célú optimális tanulási környezet megteremtése.

A záró következtetés, hogy elengedhetetlen a pedagógusok tudatos szubvenciója, rendszerszintű szakmai együttgondolkodással.

Kulcsszavak: neurodiverzitás, kihívás, támogatás, biztonság

KÖZÖSSÉGIMÉDIA-HASZNÁLAT ÉS KULTURÁLIS IDENTITÁS A ROMA KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN

K. NAGY EMESE

egyetemi docens

Miskolci Egyetem, BTK, Tanárképző Intézet, főigazgató

emese.nagy@uni-miskolc.hu

Az előadás célja a digitális egyenlőtlenségek és a kulturális részvétel összefüggéseinek feltárása, különös tekintettel a magyarországi és a romániai magyar nyelvű roma közösségekben élő középiskolás korosztály helyzetére. A kutatás arra keresi a választ, hogy miként hat a digitális technológiákhoz való hozzáférés és azok használatának módja a roma középiskolások társadalmi részvételére, valamint a kulturális örökség megőrzésére.

A vizsgálat kvalitatív és kvantitatív módszereket egyaránt alkalmazott: szakirodalmi elemzésre (elsősorban Castells, 2001; van Dijk, 2006; Daniels, 2012), interjúkra roma közösségek középiskolás tagjaival, valamint a kulturális részvétel mintázatainak összehasonlító elemzésére került sor. A digitális megosztottság kérdését interdiszciplináris keretben tárgyaltuk, figyelembe véve a társadalompolitikai, kulturális és oktatási szempontokat.

Az eredmények azt mutatják, hogy a digitális technológiák valóban képesek hozzájárulni a kulturális örökséghez való hozzáféréshez és a társadalmi részvétel erősítéséhez, azonban a digitális szakadék fennmaradása jelentős gátat szab e folyamatnak. A vizsgált két ország roma középiskolások esetében megfigyelhető, hogy elsősorban a társadalmi-gazdasági hátrányok miatt az internet és a digitális platformok használata korlátozott, ami tovább mélyíti az egyenlőtlenségeket (Matache & Bhabha, 2020).

A kutatás alapján javasolt a digitális kompetenciák fejlesztése célzott oktatási programokkal, a hátrányos helyzetű csoportok számára elérhető támogatási rendszerek bővítése, valamint a közösségi kulturális kezdeményezések erősítése. Fontos továbbá az állami és civil szereplők együttműködése a digitális befogadás elősegítésében, hogy a technológia valóban hozzájárulhasson a társadalmi integrációhoz.

További kutatások szükségesek a digitális technológiák hosszú távú hatásainak vizsgálatára a kulturális részvételben, különösen a fiatal generációk körében. Emellett érdemes szélesebb körben nemzetközi összehasonlításokat végezni, amelyek feltárják, hogy más európai országokban milyen jó gyakorlatok születtek a digitális esélyegyenlőség előmozdítására, a roma közösségek számára (Tufekci, 2015).

Kulcsszavak: közösségimédiahasználat, kulturális identitás, roma középiskolások

**KORA GYERMEKKORI NEVELÉS ÉS
AZ ÓVODA-ISKOLA
ÁTMENET PEDAGÓGIÁJA**

SZEKCIÓ 2

SZEKCIÓELNÖK: JASKÓNÉ DR. GÁCSI MÁRIA

A GYERMEKET KÖRÜLVEVŐ PEDAGÓGIAI KÖRNYEZET ÚJRAGONDOLÁSA AZ ÓVODÁBAN

BOCSINÉ PERCZE ANDREA

mesterpedagógus

szakvizsgázott minőségfejlesztő, mentorpedagógus és közoktatás vezető

tanügyigazgatási auditor és tréner

főigazgató

Bélapátfalvai Százszorszép Óvoda, Bölcsőde és Konyha

bocsine.andrea66@gmail.com

Az óvodai nevelés alapprogramja is tartalmazza, hogy a tárgyi, pedagógiai környezet meghatározó szerepet játszik a gyermekek személyiségfejlődésében. Kiemeli, hogy a gyermekeket körül vevő környezet legyen otthonos, barátságos, játékra és tevékenységre motiváló.

Az előadásomban szeretném bemutatni, hogyan alakítható ki tudatosan olyan gyermekbarát, inspiráló környezet, amely támogatja a gyermekek tanulási motivációját, érzelmi biztonságát, amely kielégíti a 21. század gyermekeinek a szükségleteit, sajátos igényeit.

Reggio Emilia pedagógiai szemlélete szerint a környezetnek nemcsak háttér funkciója van, hanem „láthatatlan, harmadik pedagógusként” kell működnie, inspirálva, kihívást jelentve, és a gyerekek tanulását, gondolkodását és viselkedését segítve. Előadásomban szeretném bemutatni, hogyan alakítható ki tudatosan olyan gyermekbarát, motiváló környezet, amely támogatja a gyermekek tanulási motivációját, érzelmi biztonságát, amely kielégíti az alfa generációs, sőt a 2 év múlva érkező béta generációs gyermekek szükségleteit, sajátos igényeit.

Előadásomban ismertetem a gyermekbarát környezet alapelveit, legfontosabb jellemzőit: biztonság; rugalmasság; harmóniát árasztó színek, formák, anyagok; gondolkodást, kreativitást, önmegvalósítást, szabad önkifejezést segítő eszközök; szabad mozgás lehetőségét biztosító terek stb. A pedagógiai környezethez hozzátartozik az óvoda udvara is, amely ugyanolyan pedagógiai értékkel bír, és ugyanolyan nevelési és tanulási tér, mint a csoportszoba. Egy újragondolt pedagógiai környezetben az udvar nemcsak játszóhely, hanem olyan környezet, amely hozzájárul és sokoldalúan támogatja gyermekek fejlődését, az élményalapú tanulását, és növeli a gyermekek motivációját.

Zárásként kiemelem, hogy mindehhez szükséges egyfajta szemléletmódváltás is, hiszen tudni kell szakítani a hagyományokkal, konvenciókkal és merni kell kísérletezni, próbálkozni, tudatosan tervezni. Maria Montessori gondolatai alapján: „Az óvoda az a hely, ahol a gyerekeknek szárnyakat adnak, hogy repüljenek.” Ilyen óvodában a gyermekek szabadon fejlődhetnek, mert ezt a támogató környezet lehetővé teszi.

Kulcsszavak: *pedagógiai környezet, óvoda, szemléletmódváltás*

MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK AZ ÓVODÁBAN – TAPASZTALATOK, LEHETŐSÉGEK

RÁBAI DÁVID

adjunktus

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

david.rabai67@gmail.com

A munka jellegű tevékenységek óvodai jelenségéről már az ötvenes évektől kezdve tesznek említést az alapprogramok. A gyermeki munka a jelenleg hatályban lévő Alapprogramban szintén számon van tartva ugyanúgy funkciókkal és feladatokkal ellátva, mint a többi tevékenység. Eddig azonban kevés a számottevő mélyreható tudományos igényű vizsgálat a téma kapcsán, ami mindenképpen befolytató részként jelentkezik az óvodapedagógia tudományterületén belül. Ennek okaival és lehetséges megoldásaival is szeretnénk foglalkozni az előadásban.

Jelen előadás célja, hogy ismertesse a gyermeki munka óvodában megjelenő típusait, tevékenységbe ágyazott lehetőségeit és megossza tapasztalatait a hallgatói képzés ilyen jellegű részleteiről. Cél még, hogy egy pilotkutatás kapcsán ismertesse az általunk megkérdezett mentorpedagógusok ($N = 49$) véleményét a munka jellegű tevékenységekről, azok gyakorlatban megjelenő alkalmazási lehetőségeiről. Mindemellett szeretnénk a tevékenységre vonatkozó jövőbeli elképzeléseinket is megosztani, melynek célja elsősorban az óvodapedagógus képzés ilyen jellegű hatékonyabbá tétele, valamint a gyakorló pedagógusok módszertani megújítása.

Témánk tárgyalása az imént felsorolt területek feltárásának igénye miatt indokolt, az előadással szeretnénk részint felkelteni a kutatók, pedagógusok figyelmét a területre vonatkozólag, részint pedig a gyakorlatban hasznosítható lehetőségeket kínálni az érdeklődők számára. A tapasztalatok és az empirikus eredmények tükrében pozitív elmozdulás tapasztalható, ami mindenképpen biztató és prosperáló a jövőre nézve, de látható, hogy sok feltáratlan szegmens van még, amelyek további vizsgálatra érdemesek.

Kulcsszavak: *óvodapedagógia, óvodapedagógusok, munka jellegű tevékenységek, alapprogramok, pilotkutatás*

**DIGITÁLIS ESZKÖZÖK AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN –
ÓVODAI DIGITÁLIS GONDOLKODÁSFEJLESZTŐ ESZKÖZÖK RENDSZEREZÉSE
A PEDAGÓGUSKÉPZÉS TAPASZTALATAI ALAPJÁN**

FENYŐ IMRE

egyetemi docens

DE GYGYK

fenyo.imre@ped.unideb.hu

A digitális kompetenciák fejlesztése már az óvodáskorban is egyre hangsúlyosabb pedagógiai feladattá válik, amely új módszertani és szemléleti kihívásokat támaszt az óvodapedagógus-képzéssel szemben. A Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karának óvodapedagógus-képzésében kiemelt figyelmet fordítunk a hallgatók digitális gondolkodásfejlesztő eszközökkel való megismertetésére, azok pedagógiai értelmezésére és tudatos alkalmazására. A képzés célja nem pusztán az eszközhasználat elsajátítása, hanem a digitális eszközök mögötti gondolkodásfejlesztő potenciál felismerése és értékelése.

Az óvodai digitális gondolkodásfejlesztő eszközök világa rendkívül sokszínű és rétegzett: a korai algoritmikus gondolkodást támogató, egyszerű robotjátékoktól – mint például a Bee-Bot – egészen az összetett, moduláris rendszerekig, mint az mTiny Discovery Kit, több generációnyi fejlesztés áll a pedagógusok rendelkezésére. Ezen eszközök pedagógiai hatékonysága, fejlesztési fókusza és alkalmazhatósága azonban jelentős eltéréseket mutat, amelyek tudatos értékelést és rendszerezést igényelnek.

Előadásunk célja, hogy bemutassa az óvodapedagógus-képzés során felhalmozódott tapasztalatainkra épülő, empirikus megfigyeléseken és oktatási gyakorlaton alapuló értékelési és osztályozási szempontokat. Ezek segítségével a digitális gondolkodásfejlesztő eszközök pedagógiai célokhoz illesztett, tudatos kiválasztása és alkalmazása válik lehetővé. Az általunk kialakított kategóriarendszer figyelembe veszi az eszközök komplexitását, a fejlesztett kognitív műveleteket, az életkori sajátosságokat, valamint az óvodai pedagógiai gyakorlatba való beágyazhatóságot.

Az előadás elméleti jelentősége abban rejlik, hogy hozzájárul a digitális pedagógia és a kora gyermekkori gondolkodásfejlesztés összekapcsolásához, míg gyakorlati relevanciáját az óvodapedagógusok és képzők számára is alkalmazható értelmezési és döntéstámogató keretrendszer adja. Eredményeink hozzájárulhatnak a tudatos, reflektív és gyermekközpontú digitális eszközhasználat elterjedéséhez az óvodai nevelésben.

Kulcsszavak: digitális eszköz, óvodai nevelés, óvodapedagógus képzés

HANGOKRA HANGOLVA – A FONOLÓGIAI TUDATOSSÁG JÁTÉKOS FEJLESZTÉSE

HEGEDŰS-PÁSZTOR LILLA

doktoranda

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

pasztor.paszti@gmail.com

A fonológiai tudatosság vagy más néven hangtani tudatosság a nyelvi rendszerünk azon része, amely a szavak belső szerkezetéhez való hozzáférést teszi lehetővé, vagyis általa képesek lehetünk a szavakat kisebb-nagyobb alkotóelemeikre bontani (Csépe, 2006; Juhász, 2025). Napjainkban a gyermekeket nevelő intézmények egyik legfontosabb kihívása, hogy mindenki számára biztosítsák a sikeres iskolakezdéshez szükséges megfelelő nyelvi alapokat. Éppen ezért, mindinkább középpontba kerül a korai prevenció és a célzott fejlesztés. A fonológiai tudatosság meghatározása a szakirodalomban eltérő lehet, abban azonban egyetértés mutatkozik, hogy alapvető szerepet játszik a tanulási folyamatokban. Az óvodáskorban végzett, az említett képességre irányuló hangtani játékok elősegítik a későbbi olvasás-írás elsajátítását, ezáltal támogatják a sikeres tanulást. A fonológiai tudatosság meglétének fontossága évről évre szélesebb körű igazolást nyer (Haga & Pintér, 2021; Jordanidisz, 2022), azonban a gyakorlatban mégsem eléggé elterjedt a fogalom ismerete, fejlesztésének lehetőségei. A kutatás célja egyrészt a fonológiai tudatosság fogalmának és jelentőségének bemutatása különböző elméleti megközelítések mentén, további célja egy kísérleti fázisban lévő fejlesztőprogram ismertetése, amely az óvodából iskolába való átmenet támogatását szolgálja. A program játékos, az életkori sajátosságokhoz igazodó feladatok segítségével fejleszti a nyelvi képességeket, új lehetőségeket teremtve az óvodapedagógusok számára a korai megsegítés és a szakemberekkel való együttműködés terén.

Kulcsszavak: *nyelvi fejlesztés, fonológiai tudatosság, együttműködés, játékos tanulás*

**A SZÜLŐI MESEOLVASÁS GYAKORISÁGÁNAK KAPCSOLATA
AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK GYORS KÉPMEGNEVEZÉSI
TELJESÍTMÉNYÉVEL – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HÁTRÁNYOS
HELYZETŰ GYERMEKEKRE**

TÓTH KINGA

gyógypedagógus-logopédus / doktoranda

*Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Mezőkövesdi Tagintézménye /
EKKE Neveléstudományi Doktori Iskola
bringame@gmail.com*

A beszéd elsajátításának képessége nem pusztán veleszületett adottság, hanem részben az idegrendszer érésének, részben pedig a gyermek aktív nyelvi tapasztalatainak eredménye. A kisgyermek már élete első éveiben jelentős mennyiségű nyelvi ingert képes befogadni, és bár még nem ért mindent, de a kommunikációban aktívan részt vesz (Falus, 2006¹).

A hátrányos helyzetű gyermekek szociokulturális háttérből fakadóan gyakran korlátozott nyelvi kódokat használó környezetben nevelkednek, ami nyelvi késést vagy hátrányt eredményez (Hegedűs, 2021²). Ezek a deficitiek az intézményes nevelés-oktatás éveitől sem szűnnek meg teljes mértékben, vagy csupán kismértékben csökkennek, annak ellenére, hogy az óvodának hátránykompenzáló szerepe lenne. A nyelvi hátrány strukturális természetű, multifaktoriális jelenség, amelyben az alacsony szocioökonómiai státusz (SES), az élményhiány, a szűk szókincs, az egyszerűsített mondatstruktúrák (Bernstein korlátozott kódja), valamint a családi beszédminták minősége és mennyisége egyaránt szerepet játszanak (Pékné, 2022³). A korai nyelvi fejlődés azonban az iskolai sikeresség egyik legfontosabb előrejelzője. (Bóna-Murányi, 2022⁴)

A gyors automatizált megnevezés (Rapid Automated Naming, RAN) óvodáskorban mért teljesítménye az iskolai olvasási készségek egyik erős előrejelzője (Kas

¹ Falus I (szerk.) (2006). *Didaktika: Elméleti alapok a tanítás-tanuláshoz*. Budapest.

² Hegedűs R. (2021). Tanulási zavarral küzdő gyermekek országos kompetenciamérésen elért eredményei és jellemzői. *Gyógypedagógiai Szemle*, 49 (4), 261–277.

³ Pékné Sinkó C. (2022). A nyelvi képességek és a családi háttér kapcsolata. *Debreceni Neveléstudományi Közlemények*, 4, 93–106.

⁴ Bóna J. – Murányi S. (szerk.) (2022). *A nyelvfejlődés folyamata*. <https://ojs.elte.hu/anyanyelv-pedagogia/article/view/8872>

és Lukács, 2020⁵). Ennek ellenére a magyar nyelvű szakirodalomban kevés kutatás foglalkozott a szülői meseolvasás gyakorisága és a RAN-teljesítmény közötti összefüggésekkel, különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyermekekre.

Jelen tanulmány célja annak feltárása, hogy milyen kapcsolat mutatható ki a szülői meseolvasás gyakorisága és az 5–7 éves óvodás gyermekek SZÓL-E tesztben mért gyors képmegnevezési teljesítménye között, valamint annak vizsgálata, hogy a hátrányos helyzet – a gyermekvédelmi kedvezmény alapján meghatározva – miként befolyásolja ezt az összefüggést és a hangtani tudatosság fejlettségét. A keresztmetszeti vizsgálat keretében 176 óvodás gyermek SZÓL-E teszt gyors képmegnevezés alskálájának eredményeit elemeztük. A szülői meseolvasási gyakoriságot négy kategóriában határoztuk meg (soha, ritkábban mint hetente, hetente párszor, naponta), mértük. A gyermekvédelmi kedvezmény státusz alapján két csoportot különítettünk el. Az eredmények összhangban állnak a nemzetközi szakirodalommal, amely a korai meseolvasás és a nyelvi készségek közötti pozitív összefüggést tárgyalják (Juhász és Fodorné, 2017⁶).

Kulcsszavak: *írás-olvasási zavar kockázata, SZÓL-E?, nyelvi hátrány, hátrányos helyzet*

⁵ Kas B. – Lukács Á. (2020). A nyelvfejlődési zavar jelensége és hatása a fejlődésre. *Anyanyelv-pedagógia*, 13 (3), 5–20.

⁶ Juhász A. – Fodorné F. R. (2017). Piramis és pálma, valamint Kempler féle teszt alkalmazása nyelvfejlődési zavarral küzdő gyermekeknél [Application of the Pyramid and Palm Trees test and Kempler test in children with language developmental disorders]. *Psychologia Hungarica Caroliensis*, 5 (2), 28–42.

**A KÖRNYEZETI NEVELÉS REPREZENTÁCIÓJA
AZ ÓVODAI NEVELÉS SZAKFOLYÓIRATBAN (2019–2024)**

KRAUSZ ANITA

hallgató

Kodolányi János Egyetem

krauszanita74@gmail.com

A tervezett előadás a konferencia központi gondolköréhez, a „Közös Tudástér” kialakításához kapcsolódva vizsgálja a környezeti nevelés és a külső világ tevékeny megismerésének reprezentációját az egyik legjelentősebb hazai óvodapedagógiai szakfolyóiratban. A kutatás elsődleges célja annak feltárása, hogy az elméleti szabályozás (Óvodai nevelés országos alapprogramja) és a gyakorlati megvalósítás hogyan kapcsolódik össze a szakmai publikációkban, támogatva ezzel a pedagógusok módszertani felkészülését és a gyermeki rácsodálkozás élményalapú fenntartását. A tudományos vizsgálat leíró statisztikai eljárásokra, valamint kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzésre épül. Az elemzés az *Óvodai Nevelés* című folyóirat 2019 és 2024 közötti hat évfolyamát érinti, összesen 60 lapszám 1339 publikációját áttekintve. Ezek közül 144 cikk kerül részletes elemzés alá, melyek fókuszában a külső világ tevékeny megismerése és a fenntarthatóságra nevelés áll.

A kutatás rávilágított, hogy a vizsgált tematikus cikkek 85%-a kifejezetten a környezeti nevelés területére koncentrál, ami igazolja annak domináns szerepét az óvodai nevelés rendszerében. Az elemzés során kiderült, hogy a folyóiratban a gyakorló pedagógusok beszámolóí és projektervei kétszer olyan gyakran jelennek meg, mint a tisztán elméleti írások, ami a tudomány és a gyakorlat közötti közvetlen kapcsolatot, a „Közös Tudástér” élő jellegét mutatja. A tartalomelemzés kimutatta továbbá a környezeti nevelés integrált jellegét: a téma szervesen összekapcsolódik az irodalmi és a művészeti neveléssel, valamint olyan innovatív formákkal, mint az óvodakert, a tanósvény vagy a digitális eszközök (pl. Bee Bot) tudatos használata.

A tanulmány elméleti jelentősége a szakmai sajtó hídszerepének igazolásában rejlik, amely összeköti a felsőoktatás elméleti képzési anyagait a köznevelési intézmények mindennapi rutinjával. Az eredmények rávilágítanak arra is, hogy a COVID-19-járvány miként generált módszertani váltást és hosszabb lélegzetvételű cikksoro

zatokat a szakmai kommunikációban. Az előadás végül javaslatokat fogalmaz meg a szerzői kör bővítésére és a folyóirat megújulására, elősegítve a pedagógusképzés és a közoktatás kapcsolódási pontjainak további erősítését.

Kulcsszavak: környezeti nevelés, óvodai nevelés, szakfolyóirat

**AZ ISKOLÁRA VALÓ ALKALMASSÁ TÉTEL PEDAGÓGUSI
ÉRTELMEZÉSEI ÉS GYAKORLATA AZ ÓVODAI NEVELÉS
ORSZÁGOS ALAPPROGRAMJA MÓDOSÍTÁSÁNAK TÜKRÉBEN**

BERNHARDT RENÁTA¹ – SZÁNTAINÉ BARÁTH ANITA²

¹*egyetemi docens*

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus

bernhardt.renata@uni-eszterhazy.hu

²*mesterpedagógus*

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus

szantaine.barath.anita@uni-eszterhazy.hu

Kutatásunk középpontjában az óvodapedagógusok szemlélete és pedagógiai gyakorlata áll az iskolára való alkalmassá tétel, valamint az óvoda-iskola átmenet kérdéskörében, különös tekintettel az Óvodai nevelés országos alapprogramja (ÓNOAP, 2012¹) 2025-ben bekövetkezett módosítására. Az óvoda-iskola átmenet problematikája az óvodai nevelés egyik kiemelt területe, amely az elmúlt évtizedek során alapelveiben kevésbé, ugyanakkor hangsúlyjaiban és prioritásaiban változásokon ment keresztül (Golyán, 2013²; ÓNP, 1971³, 1989⁴; ÓNOAP, 1996, 2012).

A téma aktualitását és relevanciáját növeli a 77/2025. (IV. 15.)⁵ Korm. rendelet 1. §-ának 1. mellékletében megjelenő módosítás, amely szerint „a gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben [...] az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben [...] iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt” (ÓNOAP, 2012).

¹ Magyarország Kormánya (2012). 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról.

² Golyán Sz. (2013). *A kisgyermekkori intézményváltás komplex elemzése*. PhD Disszertáció. ELTE.

³ Bakonyi P. – Szabadi I. (szerk.) (1971). *Az óvodai nevelés programja*. Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest.

⁴ Bakonyi P. – Szabadi I. (szerk.) (1989). *Az óvodai nevelés programja*. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest.

⁵ Magyarország Kormánya (2025). Óvodai nevelés országos alapprogramja (módosítás 77/2025. (IV. 15.)) Korm. rendelet. *Magyar Közlöny*, 2025/44. szám.
Oktatási Minisztérium (1996). Óvodai nevelés országos alapprogramja. *Magyar Közlöny*, 1996/60. szám.

Kutatási kérdéseink az alábbiakra irányultak:

1. Tisztában vannak-e az óvodapedagógusok a 2025-ös ÓNOAP módosításának tartalmi elemeivel?
2. Miként értelmezik az óvodapedagógusok az ÓNOAP módosítást a vizsgált intézményekben?
3. Történt-e változás az ÓNOAP módosítása óta a napi pedagógiai eljárásokban, illetve az óvodai élet tevékenységeinek szervezésében?
 - 3.1. Milyen módszerekkel és tevékenységszervezési formákban valósul meg a tanköteles korú gyermekek fejlesztőpedagógiai tevékenysége?
4. Megfigyelhető-e eltérés a homogén, illetve heterogén csoportokkal működő óvodai gyakorlat között a tanköteles korú gyermekek fejlesztőpedagógiai tevékenykedtetése során?

A kutatás hipotéziseink szerint:

H1: Feltételezzük, hogy a megkérdezett óvodapedagógusok többsége tisztában van az ÓNOAP módosításának tartalmi elemeivel.

H2: Feltételezzük, hogy az ÓNOAP módosítása nem gyakorolt érdemi hatást az óvodapedagógusok értelmezésére és pedagógiai gyakorlatára az iskolára való alkalmasság tétele vonatkozásában.

H3: Feltételezzük, hogy a tanköteles korú gyermekek fejlesztőpedagógiai tevékenykedtetése során nem történt változás az óvodai élet tevékenységeinek szervezésében és módszertanában.

H4: Feltételezzük, hogy a homogén és heterogén csoportösszetétellel működő óvodai gyakorlat között nem mutatható ki eltérés a tanköteles korú gyermekek fejlesztőpedagógiai tevékenykedtetése tekintetében.

Kutatásunk kvantitatív módszertannal valósult meg, amelynek keretében írásbeli kikérdezést alkalmaztunk. A mintát két olyan óvodai intézmény alkotta, amelyek az EKKE Jászberényi Campus óvodapedagógus-képzésének gyakorlati helyszínéként működnek. A kényelmi mintavételt indokolta, hogy az intézmények eltérést mutattak fenntartói háttér (önkormányzati és egyházi fenntartás), valamint csoportösszetétel (heterogén és homogén) tekintetében, ezáltal alkalmas összehasonlítási alapot biztosítottak a vizsgálathoz. A kérdőívet az intézmények valamennyi óvodapedagógusa megkapta (N = 75); a kitöltési arány 70%.

Az eredmények összességében alátámasztották hipotéziseinket. Az ÓNOAP módosításának pedagógusi értelmezése nem eredményezett kimutatható változást a pedagógiai gyakorlatban, és intézményi szinten sem volt tapasztalható eltérés.

Kulcsszavak: óvoda-iskola átmenet, óvodapedagógusok szemlélete és gyakorlata

AS ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET KIHÍVÁSAI

CZIPCZERNÉ BARTÓK ERIKA

tagintézmény-igazgató / doktoranda

*Miskolci Integrált Óvodai Intézmény Szilvás Sport Tagóvodája /
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola*

bartok.erika83@gmail.com

Az óvoda-iskola átmenet egy olyan meghatározó időintervallum a gyermekek fejlődése során, amely a család, a köznevelési és közoktatási intézmények szoros együttműködésén alapszik. A zökkenőmentességét befolyásolhatják társadalmi anomáliák, kulturális változások, a nevelés és oktatás innovációi, a pedagógiai paradigmák változásai és mindezek újabb és újabb kihívás elé állítják a családokat, szakembereket és nem utolsósorban a gyermekeket is. Meghatározó ebben az időszakban, hogy milyen pedagógiai kommunikáció zajlik a gyermekeket támogató hálózatok között. Fontos, hogy társadalmi és szakmai párbeszéd tárgyát képezze az átmeneti időszak a gyermekek érdekeit képviselve. Miközben görcső alá vesszük az iskolaérettség kritériumait, új problémákra is rávilágíthatunk, mely a mai generáció nevelésével és oktatásával kapcsolatos kihívásokra és leginkább a megoldásokra nyújthat segítséget. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek statisztikai adatait vizsgálva egyre inkább indokoltá vált a 45 perces iskolára való felkészítés formális megjelenése is a tanügyigazgatási dokumentumokban. Illetve a digitális eszköz használata, a túlzott képernyőidő a gyermekek életében mind olyan tényezők, melyekkel napjainkban felveszik a versenyt a pedagógusok. A szakemberek ezért nemcsak a gyermekek kognitív fejlődését tűzték ki zászlójukra, hanem az emocionális és szociális fejlődésre is nagy hangsúlyt fektetnek a tanulástámogatás érdekében. A sikeres iskolai tanulmányok megkezdése tehát többkomponensű tényezőből áll és megoldásának sikerkulcsa a fejlesztési lehetőségek tárházának feltérképezéséből áll. A kutatás célja tehát a támogatott tanulási helyzetek konstruálása a sikeres óvoda-iskola átmenet érdekében az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével.

Kulcsszavak: *óvoda-iskola átmenet, pedagógiai kommunikáció, emocionális és szociális fejlődés*

LÁTHATATLAN KAPOCS – INKLÚZIÓ AZ ISKOLAKEZDÉSBEN

SZABÓ ANITA

tanító / doktoranda

*Színes Világ Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola /
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktor Iskola
szabo.g.anita@gmail.com*

Az utóbbi években az integráltan oktatott gyermekek számának növekedése, és az első osztályt ismétlők aránya (4,5%, KSH) következtében indokoltta vált megvizsgálni az inkluzív óvodai környezet és az óvoda-iskola átmenet hatásainak összefüggéseit, az első osztályos gyermek szociális és érzelmi kompetenciáit. A vizsgálatban kiemelt figyelmet kapnak az óvodapedagógusok, illetve tanítók inkluzív – tudása, ezen kívül a szülők tapasztalatai az inkluzív gyakorlattal szemben.

A vizsgálat során három kérdőív került összeállításra a három célcsoport számára (óvodapedagógusok, tanítók, szülők), melyek az érzelmi biztonságot, a szociális beilleszkedést és az inkluzív tudást hivatottak mérni. A pedagógusok mindennapi nehézségei a beérkezett válaszok alapján erősen körvonalazódnak. Kiemelten fontos lenne, olyan módszerek feltárása-alkalmazása, melyek a gyermekekkel foglalkozó szakemberek munkáját is segítik, ezzel támogatva az átmenetet.

A kutatás kiegészítő részét képezi a dokumentumelemzés, mely országos pedagógiai irányelveket, módszertani útmutatókat, iskolai szabályzókat vizsgál. Ennek célja az inkluzív gyakorlatok és átmeneti stratégiák feltérképezése. A legújabb szakirodalmak további segítséget nyújthatnak a megfelelő technikák megismeréséhez.

A kutatás eredményei az inkluzív óvodai gyakorlat fejlesztéséhez, az óvoda-iskola átmenet hatékonyságának javításához járulnak hozzá. Az eredmények azt mutatják, hogy a szülők, óvodapedagógusok, tanítók közös együttműködése segíti igazán a gyermekek harmonikus fejlődését, beilleszkedését az iskolai közösségbe.

Kulcsszavak: óvoda-iskola átmenet, iskolakezdés, inklúzió

KONSTRUKTIVISTA MEGOLDÁSOK KONCEPTUALIZÁLÁSA ÉS AZONOSÍTÁSA EGY TARTALOMELEMZÉS ELŐKÉSZÍTÉSI FÁZISÁBAN

SZENT-GÁLY VIOLA
őiskolai tanársegéd
Apor Vilmos Katolikus őkiskola
szentgalyviola@gmail.com

Az óvodai nevelés során megvalósuló kisgyermekkorai tanulásról, annak szervezéséről átütő szemléletváltást hoztak az 1990-es években megjelenő óvodai innovációk. Az egyik legkorábbi kísérlet 1980-ban kezdődött a budapesti Dob utcai óvodában, dr. Hűvös Éva által.

A Differenciált Óvodai Bánásmód Program (a továbbiakban: DOB Program) értéke túlmutathat azon, hogy egykor markáns képviseletét adta az óvodai nevelésben is bekövetkező szemléletváltásnak.

Kutatásunk előfeltevése, hogy dr. Hűvös Éva – a gyermeki tanulásra vonatkozó konstruktivista ismeretelmélet filozófiáját óvodai gyakorlattá fejlesztve szociálistanulás-alapú óvodai gyakorlatot hozott létre – vélhetően elsőként.

Kutatásunk rész céljai, hogy (1) feltárja és azonosítsa dr. Hűvös Éva konstruktivista nézeteit az óvodai nevelésről, különösen a tanulás értelmezéséről. (2) Bemutassa, hogy a szerző a DOB Programban új, szociálistanulás-alapú metodológiát alkotott.

Jelenlegi kérdéseink: (1) Milyen nevelésfilozófiai irányzat jegyeit azonosíthatjuk a DOB „rendszer-program-módszer”-ben? (2) Milyen kódképzési eljárással váltak azonosíthatóvá az új, konstruktív metodológiát alkalmazó fogalmak/eljárások? A kutatási kérdések egy részére kvalitatív tartalomelemzés segítségével, a MaxQDA24 szoftver alkalmazása révén előálló elemzésekkel válaszolunk.

Vizsgálatunk megkezdésének feltételeként kialakított kódképzési eljárás során az óvodai nevelésre vonatkoztatható konceptualizálásra volt szükség. Ezt követte az azonosított tartalmak kóddá fejlesztése és a kódolás, majd az egyes kódok közötti kapcsolat és összefüggések feltárása. A tartalomelemzés előkészítési fázisában kidolgozott egyedi, kutatói módszertani eljárás a korabeli szakirodalomból kiindulva mutatja be azt az utat, amelyben az „egyetemes” konstruktivista elvekkel és megoldásokkal párhuzamosan bemutatathatók, azonosíthatók a DOB Programban fellelhető nézetek, fogalmak, gyakorlatok.

A szoftver alkalmazása által előállt statisztikai eredmények hozzájárulhatnak a DOB Program létrejöttének máig feltáratlan értékeihez, miszerint dr. Hűvös Éva

paradigmaváltó szemléleti keretében felépíti és elsőként gyakorlatba ülteti a szociális tanulás óvodai formájának „alapegységeit”, a mikroszituációt, a szituációelemzést és szituációérzékenységet.

Vizsgálataink eredményei szerint a konstruktivista paradigma elvei és megoldásai (Nahalka, 2002: 95) azonosításához sajátos kutatói konceptualizáció szükséges, amely révén az egyetemes megoldásoktól eljuthatunk egy konkrét óvodai program tartalmában megjelenő jelentéshordozókig. Úgy véljük, az óvodai innovációk máig ható, ugyanakkor feltáratlan tényeket és értékeket hordoznak, olyan személyiségek által, akik meghatározói voltak e paradigmaváltó korszaknak. A tartalomelemzés összetett eljárásában kialakítható olyan sajátos módszertan, amely hozzásegíti a kutatót a kvantitatív eredmények bemutatásához, a kutatás gazdagításához, objektivitásának megerősítéséhez.

Kulcsszavak: *Differenciált Óvodai Bánásmód Program, tanulás értelmezése, konstruktivista megoldások, szociális tanulás, MaxQDA24*

**AZ ELFOGADÓ ÓVODAI KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS –
A SZOCIÁLIS KOMPETENCIA FEJLESZTÉSÉNEK SZEREPE
A DIVERZITÁS INTEGRÁLÁSÁBAN**

JASKÓNÉ GÁCSI MÁRIA
egyetemi docens
Miskolci Egyetem, BTK, Tanárképző Intézet
maria.giasi@gmail.com

A társadalmi befogadás alapjait a korai gyermekkorban kell lefektetni, ahol a család után a bölcsőde, óvoda és iskola nyújtja azt a szociális kontextust, amelyben a pozitív minták elsajátíthatók. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek sikeres integrációjának alapfeltétele a pedagógusok és a társadalom szemléletének átalakítása. A szociális kompetencia fejlesztése óvodáskorban kulcsszerepet játszik ebben a folyamatban, különösen a közvetlen interakciókon (pl. strukturált játék) és a közvetett élményeken (mesék, beszélgetések) keresztül.

A mese élményközpontú ereje kiemelt eszköz: a meseterápia és a narratív módszerek elősegítik az érzelmi intelligencia fejlődését, az empátia kialakulását és a konfliktuskezelési készségeket, miközben segítik a gyermekeket abban, hogy megértse és elfogadja a különbözőségeket. Az óvodapedagógusok felkészítése azonban jelenleg nem megfelelő: hiányzik a gyógypedagógiai ismeretek szisztematikus átadása, valamint a szociális érzékenyítés módszertani eszköztárának gyakorlati alkalmazása.

Előadásomban a szociáliskompetencia-fejlesztés két fő stratégiáját vizsgálom: a modellnyújtást (pl. pedagógiai példamutatás) és a direkt fejlesztőtevékenységeket (pl. érzékenyítő projektek, szerepjátékok). Eredményeink rávilágítanak arra, hogy az érzékenyítő programok korai bevezetése és a pedagógusképzés átalakítása elengedhetetlen feltételei az SNI-s gyermekek sikeres integrációjának és egy befogadó óvodai közösség kialakításának.

Kulcsszavak: *sajátos nevelési igény (SNI), szociális kompetencia, óvodáskor, érzékenyítés, mese, pedagógusképzés, társadalmi befogadás*

INNOVATÍV PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK ÉS TANULÁSSZERVEZÉSI ELJÁRÁSOK

SZEKCIÓ 3

SZEKCIÓELNÖK: DR. KOVÁCS ENIKŐ

KAPCSOLÓDÁSOK MÉLYÍTÉSE FÖLDRAJZ „KISTANÁROK” KOLLABORATÍV ÖTLETEIVEL

BÁCSKAINÉ DR. PRISTYÁK ERIKA¹ – JUNÁCSKI LAURA²

*¹főiskolai docens
Nyíregyházi Egyetem
pristyak.erika@nye.hu*

*²hallgató
Nyíregyházi Egyetem*

A kollaborációs tanulási környezet nem új keletű módszer, azonban kiemelt figyelmet kapott az elmúlt évtizedben, tanár szakos hallgatók képzésében szakmódszertani tantárgyként is szerepel. Magyarul először Aronson (1978) lefordított könyvében olvashattunk róla. Csoportmunkák keretében bizonyára sokat alkalmazták, anélkül is, hogy nevesítették volna.

Fogalma alapján, Scardamalia és Bereiter (1984) olasz–német kutatópáros szerint középpontjában az osztálytermi közösség tudásépítő tanulóközösséggé történő alakítása áll. Elméletük szerint az iskolákban folyó tanítás-tanulás folyamata a tudásépítő folyamatok helyett inkább a tudás reprodukcióra épül. A mintegy negyvenéves téma napjainkban internethasználat általi támogatással is történik. A tudásépítés stratégiái a megértés/értelmezés és alkalmazás (saját kieg.) folyamatát erősítik.

Alkalmazása elsősorban módszerfókuszú megközelítés, mely során jelentős mértékben hozzájárulhat a kompetenciafejlesztés hét területe (Nat2020) közül a társas kapcsolati és a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák (5.7.) előmozdításához.

A tanulás szervezés strukturális átalakítása következtében együttműködési helyzeteket alakít ki, melyek hatására a szociális képességek és az attitűdök változását idézi elő, növeli az elfogadást, az empátiát a csoportok tagjai között (Arató, 2010). A kooperatív és kollaboratív módszerek hasonlóak, a két fogalom megkülönböztetése a kivitelezés során is fontos, hiszen utóbbinak az egymásra épülő együttműködés az alapja.

Mindezt osztálytermi vagy tantermen kívüli tanulás során nem is annyira egyszerű kivitelezni, különösen az időkeretek szorítása és a tananyag mennyisége tükrében. Földrajzórakon és földrajztanárképzésben is foglalkozunk ezzel. Hatékony – mind a tanulók, mind a gyakorlati tevékenységüket végző tanárjelöltek szempontjából –, tartalmas és élményteli, kapcsolódási pontokat mélyítő lehetőségeket találtunk.

Egymásra épülő együttműködés keretében dolgoztunk földrengések, kőzetbolygó, csapadékképződés, transznacionális vállalatok, magyarországi régiók témakörökben. A konferencián ezeket szeretnénk ismertetni és ezáltal hozzájárulni, hogy felhívjuk a figyelmet: a kollaborációs tevékenységek növekedjenek a tanulók és tanárok között is, ezáltal a kapcsolatok erősödhetnek.

Kulcsszavak: földrajztanárképzés, kooperatív módszerek, innovatív oktatás

TANÍTÓI VÁLASZOK A SOKSZÍNŰSÉG KEZELÉSÉRE

BÚS ÉVA

mesteroktató, doktoranda

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus /

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem NTDI

bus.eva@uni-eszterhazy.hu

A 21. századi iskolák egyik legsúlyosabb kihívása a tanulói sokszínűség kezelése, különösen az alsó tagozatos nevelés-oktatás szintjén, ahol egyre nehezebb fenntartani a gyermekek tanulás iránti motivációját. A gyors társadalmi változások és a fokozódó ingergazdagság következtében a neurodiverzitás egyre hangsúlyosabban jelenik meg az iskolákban, miközben nő azon tanulók aránya is, akik nehezen tudnak megfelelni a hagyományos oktatási elvárásoknak (Gyarmathy, 2020¹). Ebben a helyzetben különösen csábítóvá válhatnak az azonnali, rendszerszintű változtatásokat nem igénylő megoldások, ugyanakkor ezek hosszú távon nem képesek kezelni a tanulói különbségek komplexitását (Seldon és Furedi, 2008²).

A kutatás célja annak feltárása volt, hogyan érzékelik és értelmezik a tanítók a tanulói sokszínűséget, milyen attitűdökkel viszonyulnak hozzá, valamint milyen pedagógiai válaszokat adnak a mindennapi gyakorlatban az inkluzív nevelés megvalósítása érdekében. A vizsgálat kvantitatív módszertannal, online kérdőíves adatgyűjtéssel zajlott, amelyben különböző régiókból és eltérő iskolai környezetből (városi, vidéki, hátrányos helyzetű térségek) érkező gyakorló tanítók vettek részt. A kérdőív a tanítói attitűdökre, a pedagógiai eszköztárra, az intézményi támogatottságra és az önreflexió szerepére fókuszált.

Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadó tanítók többsége elkötelezett a befogadó szemlélet mellett, és fontosnak tartja a tanulói különbségek figyelembevételét a tanulásszervezés során. A leggyakrabban alkalmazott stratégiák között megjelenik a differenciálás és a csoportmunka, ugyanakkor sokan hiányosnak érzik felkészültségüket a kiemelt figyelmet igénylő tanulók oktatásában. Többen korlátozottan látják az intézményi infrastruktúrát és a szakmai támogatást, különösen a

¹ Gyarmathy É. (2020). Az infokommunikációs társadalom generációi. OFOE, Budapest

² Seldon, A. – Furedi, F. (2008). Can we teach people to be happy? The Guardian. Letöltés: <https://www.theguardian.com/education/2008/feb/19/highereducation.uk1> (2024. 04. 02.).

gyógypedagógusokkal való együttműködés és a pedagógusok közötti tapasztalatmegosztás terén (Fejes és Szűcs, 2018³).

A kutatás rávilágít arra, hogy bár a tanítók elméleti szinten jellemzően nyitottak és elfogadóak a sokszínűséggel szemben, a hatékony gyakorlati megvalósításhoz módszertani, intézményi és képzési szinten is további támogatásra van szükség. A tanulmány javaslatokat fogalmaz meg a tanítóképzés és továbbképzés fejlesztésére, hangsúlyozva az inkluzív pedagógiai ismeretek gyakorlatorientált bővítését, hozzájárulva egy igazságosabb, elfogadóbb és tanulásra ösztönző iskolai környezet kialakításához.

Kulcsszavak: *neurodiverzitás, sokszínűség, inkluzív pedagógia, tanítói attitűdök, differenciálás, tanulói különbségek kezelése*

³ Fejes József Balázs – Szűcs Norbert (2018). Hol tart ma az oktatási integráció ügye? *Új Pedagógiai Szemle*, 67 (11–12).

**IRODALOMTANÍTÁS, IRODALOMTERÁPIA –
MÓDSZERTANI METSZETEK –
IRODALOMTERÁPIÁS MÓDSZEREK A MAGYARTANÁRKÉPZÉSBEN**

CSATÓ ANITA

egyetemi adjunktus

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem,

Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Irodalomtudományi Tanszék

csato.anita@uni-eszterhazy.hu

Az irodalomterápia olyan interdiszciplináris jellegű tudományterület, amely az irodalomtudomány, a pedagógia és a pszichológia határterületén helyezhető el. Pozíciója különösen alkalmassá teszi arra, hogy diskurzust teremtsen az elméleti tudás (irodalomtudomány, pszichológia, pedagógia) és a gyakorlati alkalmazás (terápiás és pedagógiai praxis) között. Előadásomban arra törekszem, hogy e sajátosságát szintetizáljam: egyrészt az irodalomterápia mint az alkalmazott irodalomtudomány egyik területének professzionalizálódását tekintem át elméleti szempontból, másrészt azt vizsgálom, hogy a teoretikus alapokból kibontakozó módszerek és jogyakorlatok hogyan integrálhatók a magyartanárképzésbe és az irodalomtanítás mindennapi gyakorlatába.

Munkámban kitérek arra is, hogy az irodalomterápia modellje (Mazza, 2025) milyen módon állítható párhuzamba az oktatásban alkalmazott RJR-moddellel, valamint, hogy a kettő közötti párbeszéd milyen gyakorlati hozadékkal bírhat az irodalomoktatás számára.

Az irodalomterápia a tudatos olvasás és írás elsajátításán túl hozzájárulhat olyan további készségek és kompetenciák fejlődéséhez, mint a személyes és társas kompetenciák erősödése, az önismeret elmélyülése, valamint az önkifejezés gazdagodása. E területek kiemelt jelentőséggel bírnak a leendő magyartanárok szakmai szocializációja és fejlődése szempontjából, továbbá elősegíthetik az irodalomtanítás módszertani megújulását. Mindezek alapján az irodalomterápia olyan interdiszciplináris területként értelmezhető, amely a terápiás praxis mellett az oktatás számára is releváns és ígéretes kutatási irányt kínál.

Kulcsszavak: irodalomterápia, irodalomtanítás, módszertan

**ÁLLATASSZISZTÁLT OKTATÁS ÓVODÁTÓL A FELSŐ TAGOZATIG –
A SZÁRNYALÓ TANULÁS PROGRAM MÁSFÉL TANÉVES PEDAGÓGIAI
INTERVENCIÓJÁNAK MÓDSZERTANI TANULSÁGAI**

HOK ANDREA

pedagógus

*B.-A.-Z. Vármegyei Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola,
Fejlesztő Nevelést-Oktatást Végző Iskola, Kollégium és
EGYMI Sályi Mozgásjavító Tagintézménye + SzárnyaLó Fejlesztés vállalkozás
hokandrea1@gmail.com*

A köznevelési intézményekben egyre hangsúlyosabban jelennek meg azok a pedagógiai kihívások, amelyek a gyermekek érzelmi biztonságát, önszabályozását, szociális-kommunikációs kompetenciáit és tanulási bevonódását érintik, különösen az intézményi és életkori átmenetek időszakában. A jelen előadás a SzárnyaLó Tanulás Programon alapuló kutatás pilotévének tapasztalatait mutatja be, amely többségi óvodai és iskolai környezetben, nem terápiás vagy gyógypedagógiai keretek között, jellemzően neurotipikus gyermekek bevonásával valósult meg.

A program célzottan az óvodai nagycsoport–első osztály, valamint az alsó–felső tagozat közötti átmenetek pedagógiai támogatására fókuszált. A beavatkozás egész tanéven át tartó, strukturált intervencióként valósult meg, amely hét hónapon keresztül lóval, majd három hónapon át kutyával asszisztált pedagógiai foglalkozásokra épült. A program illeszkedett a Nemzeti alaptanterv (NAT) és az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ÓNOAP) kereteihez, ezáltal pedagógiailag legitim és dokumentálható formában épült be az intézményi gyakorlatba.

A pilotvizsgálat kvalitatív és kvantitatív módszerek együttes alkalmazásával zajlott. Az eredmények arra utalnak, hogy az állatasszisztált pedagógiai intervenciók kedvezően hatnak a gyermekek érzelmi biztonságára, önszabályozására és tanulási bevonódására, miközben rávilágítanak a komplex pedagógiai hatások mérésének módszertani kihívásaira. Az előadás bemutatja továbbá a programra épülő módszertani központ és az oktatási-nevelési intézmények, valamint a pedagógusképzés számára készülő adaptálható módszertani anyagok koncepcióját.

Kulcsszavak: *lóval asszisztált pedagógia, állatasszisztált oktatás, SzárnyaLó Tanulás Program, pedagógiai intervenció, többségi köznevelés, intézményi átmenetek, önszabályozás, érzelmi biztonság, tanulási bevonódás, módszertani innováció, pedagógusképzés*

A BOLDOGSÁGÓRA ELMÉLETÉNEK ÉS GYAKORLATÁNAK BEMUTATÁSA

Kalózné Gerendai Márta

tanár

Péczeli József Általános Iskola és AMI

zolak1973@gmail.com

*„Azokból a kövekből, melyek utunkba gördülnek,
egy kis ügyességgel lépcsőt építhetünk.”*
(Széchenyi István)

A Boldogságóra Integrált Program trénerként és nagyköveteként végzem mindennapi pedagógusi munkámat magyar–könyvtár–matematika–dráma szakos tanárként Putnokon, a Péczeli József Általános Iskolában és Alapfokú Művészeti Iskolában. Harmincadik éve vagyok pedagógus. Célom mindig az volt, hogy a gyerekek motivációját, érdeklődését felkeltsem a tanított tantárgyaik iránt mindamellett, hogy figyeltem a testi-lelki egészségük kialakítására és fenntartására, a magam módján. A „magam módja” nem más, mint a módszertani sokszínűség, és a kialakított jó gyakorlataim alkalmazása. A jó gyakorlat alapja a Boldogságóra program elmélete és gyakorlata, immár tizedik éve. Ha lehetőséget kapok arra, hogy mindezt bemutassam, akkor először egy mikrotanítást szimulálnék, majd ezt követné egy rövid elméleti bemutató.

A Boldogságóra Program célja nem az, hogy problémamentes életmodellt állítson a fiatalok elé, hanem az, hogy vezérfonalat adjon ahhoz, hogy könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, képesek legyenek megbirkózni a problémáikkal, valamint a testi-lelki egészségmegtartás tényezőinek tudatos tanulmányozására adjon lehetőséget. Az órák lényege a személyiségfejlesztés és a pozitív életszemléletre való képesség tanítása, elsősorban hátrányos helyzetű tanulók számára. A program célja a komplex személyiségfejlesztés, amellyel drámapedagógusként szinte azonnal azonosulni tudtam. A foglalkozásokon az egyik alapvető cél szisztematikus gyakorlatok alkalmazásával készség szintűvé tenni a pozitív orientációt. A pozitív orientáció az önmagunkhoz, a másokhoz, a jelenünkhöz, a múltunkhoz és a jövőnkhöz való pozitív viszonyulás az elménk megnyitása a jóllétünk erősítéséhez hozzájáruló hatások befogadására. Szándékoltan irányított figyelem olyan tartalmaknak a tudatba emelésére, amelyek pozitív érzelmeket aktiválnak.

A mikrotanítás alapja: *A számár története* című tanmese, amely segítségével a résztvevők a megküzdési stratégiákkal ismerkednek meg. A tanmesét komplex drámajáték keretein belül ismerik meg a résztvevők. A mese feldolgozása után a Boldogságórák elméletével ismerkedhetnek meg az érdeklődők.

Kulcsszavak: *boldogságóra, módszertan, komplex személyiségfejlesztés*

**GYERMEK, ERKÖLCS, KÖZÖSSÉG –
NEVELÉSI ESZMÉNY ÉS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT
A SZEGÉNY ISKOLANŐVÉREKNÉL**

PELESZ NELLI

egyetemi tanársegéd

Szegedi Tudományegyetem JGYPK

pelesznelli10@gmail.com

Kutatásom a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek rendjének pedagógiai tevékenységét vizsgálja neveléstörténeti és eszmetörténeti megközelítésben, Géczy Mária Immaculata feldolgozómunkája alapján (Szeged, 1941). A kutatás célja annak feltárása, hogy a rend pedagógiai tevékenysége miként járult hozzá a társadalmilag marginalizált helyzetben élő leánygyermek – erkölcsi, szociális és kulturális – integrációjához a 18–19. századi európai társadalmi viszonyok között. Különös hangsúlyt helyezek a magyarországi, azon belül szegedi tevékenységükre, a rendtartomány szegedi anyaházának és számos fiókházának pedagógiai gyakorlatára. A vizsgálat abból a felismerésből indul ki, hogy a korszak állami és világi oktatási rendszerei csak korlátozott mértékben voltak képesek kezelni a szegénységhez kapcsolódó nevelési problémákat, különösen a nőnevelés területén. Ebben a történeti kontextusban a női szerzetesrendek – köztük a Szegény Iskolanővérek – olyan pótlólagos nevelési intézményrendszert hoztak létre, amely egyszerre töltött be oktatási, szociális és erkölcsi funkciókat. Ez a komplex szerepvállalás tudatos nevelési eszményre épülő, belsőleg koherens pedagógiai rendszerként ragadható meg. Módszertanát tekintve a kutatás a klasszikus neveléstörténeti elemzés eszköztárát alkalmazza, amely az intézménytörténeti feltárást pedagógiai és társadalomtörténeti értelmezéssel kapcsolja össze. Bemutatom a rend által működtetett iskolák nevelési gyakorlatát, különös tekintettel az oktatás tartalmára, a vallásos-erkölcsi nevelés szerepére, valamint a munka mint nevelési eszköz jelentőségére. A vizsgálat rámutat arra, hogy a nevelés nem különálló tevékenységként, hanem a mindennapi élet egészét átható folyamatként valósult meg, amelyben a tanítás, az erkölcsi formálás és a közösségi élet egységet alkotott. A kutatás hangsúlyos elemét képezi a rend nevelési eszményének antropológiai értelmezése: a Szegény Iskolanővérek pedagógiájában a gyermek mint nevelhető, erkölcsileg formálható személyiség jelenik meg, aki egyszerre szorul védelemre és irányításra. Az erkölcsi nevelés központi szerepet tölt be, de nem represszív fegyelmezésként, hanem fokozatos belsővé tételként működik. A kutatás rámutat arra, hogy ez a szemlélet bizonyos vonatkozásokban megelőlegezi a modern,

gyermekközpontú pedagógia egyes elemeit, miközben szilárdan a klasszikus keresztény emberképre épül. A Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek pedagógiai munkássága jelentős társadalmi integráló szerepet töltött be: a rend nevelési gyakorlata nem radikális társadalmi mobilitást, hanem erkölcsi stabilitást és kulturális alkalmazkodóképességet biztosított a szegény gyermekek számára, hozzájárulva ezzel a helyi közösségek hosszú távú stabilizálásához. Pedagógiai örökségük nem csupán történeti jelentőségű, hanem értelmezhető előzményekkel szolgál a modern szociálpedagógia és értékközvetítő nevelés számára is.

Kulcsszavak: *gyermeknevelési paradigmaváltás, pedagógiai gyakorlat, neveléstörténet*

**A FÖLDRAJZ TANTÁRGY ALKALMASSÁGVIZSGÁLATA A NAT 2020 ÉS
A MEGÚJULT TANÁRKÉPZÉS TÜKRÉBEN**

KOVÁCS ENIKŐ

egyetemi adjunktus

Miskolci Egyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Tanárképző Intézet, Miskolc

eniko.kovacs@uni-miskolc.hu

Oktatáspolitikai, társadalmi és gazdasági szempontból egyaránt elsődleges célkitűzés, hogy az iskolában zajló oktatás és nevelés által az egyén a boldogulását leginkább szolgáló képességek birtokában lépjen a nagybetűs életbe, melyhez a munkaerőpiac szintén kritériumokat fogalmaz meg számára. A 21. századi kompetenciák sokrétű és komplex tudás birtokában képesek eljuttatni az egyént az önmegvalósításhoz, mely kapcsán a tantárgyi ismeretek gyakorlatorientált hasznosítása kulcsszerephez jut. A természettudományos tárgyak központi közoktatási elvárásainak fókuszpontjában szintén ez áll, különösen a jelentős tantárgyi integrációval rendelkező földrajz esetében.

Kutatásom fő kérdése, hogyan szolgálja a földrajz tantárgy jellege és jelenlegi státusza a közoktatásban tanulók iskola utáni életének boldogulását. Ebből a kontextusból kiindulva a földrajz közoktatási tantárgyat vettem alá alkalmasságvizsgálatnak, mely a tárgy jellegének többszemponútú elemzésén felül, a Nemzeti alaptanterv (NAT 2020) és a 2022 óta több lépcsőben megújult tanárképzés metszéspontjába állítja a földrajz képességfejlesztő helyzetfeltárását.

Tartalomelemző, empirikus és jellegfeltáró vizsgálatomból kiderült, hogy a földrajz tantárgy több mint alkalmas a többdimenziós képességfejlesztésre. A központi elvárások a szaktanárokon keresztül sokrétű elméleti ismeretet és gyakorlati jártasságot kívánnak közvetíttetni, melyre az alkalmasságot a pedagógusképzés szintén megfogalmazza. Eredményként elmondható, hogy ez örömteli, ám a földrajz tantárgy jelenleg marginalizált órarendi helyzete kihívást jelent a földrajzban rejlő potenciálok számára.

Kulcsszavak: *földrajz tantárgy, közoktatás, új tanárképzés, 21. századi kompetenciák, jövőalkotás*

**DIGITÁLIS PEDAGÓGIAI ÉS
MESTERSÉGES INTELLIGENCIA
AZ OKTATÁSBAN**

SZEKCIÓ 4

SZEKCIÓELNÖK: DR. MOLNÁR BALÁZS

A TOLDI-KUTATÁS LEGÚJABB PEDAGÓGIAI VONATKOZÁSAI

ZALAY SZABOLCS

igazgató, főiskolai docens

Pécsi Leőwey Klára Gimnázium – Eötvös József Főiskola Baja

zalaysz@gmail.com

Az Arany János által megalkotott Toldi nemcsak a magyar irodalmi kánon egyik meghatározó műve, hanem olyan komplex elbeszélő struktúra is, amely rejtett pedagógiai potenciált hordoz. A legújabb Toldi-kutatások egyik újszerű iránya az a megközelítés, amely a művet „archetipikus algoritmusként” értelmezi, s így nem pusztán műelemzési tárggyá, hanem személyiségfejlesztési és tanulásmódszertani eszközzé teszi. A kutatás központi állítása szerint a Toldi 12 éneke olyan pszichonarratív „fázisrendszer” képez, amelyben a hős útja a tanulás különböző szakaszaival analóg módon modellezhető. Ez a felfogás lehetővé teszi, hogy a diákok ne csupán tartalmi-szövegértési szinten kapcsolódjanak a műhöz, hanem saját tanulási folyamataikra, motivációjukra és fejlődési akadályaikra is rátekintsenek.

Az előadás az Arany János Tehetséggondozó Program előkészítő osztályában végzett oktatási kísérlet eredményeit ismerteti, melynek során a Toldi-történet az ún. „fázisátmenet-modell” alapján került be a tanulásmódszertani fejlesztésbe. A diákok Toldi útjához viszonyítva térképezték fel saját „próbaikat”, erőforrásaikat és árnyékaikat, majd a hős útjának narratív logikája alapján azonosítottak megoldási stratégiákat. A beszámolók és tanári reflexiók alapján ez az eljárás több tanulónál kiváltotta a „kognitív-érzelmi ugrás” jelenségét, amely intenzív belső motivációs átrendeződéssel, fókuszváltással és tartós teljesítménynövekedéssel járt.

A kutatás egyik legfontosabb eredménye, hogy a Toldi „algoritmikus” modellje nem tantárgyspecifikus, hanem transzverzális hatású: a diákoknál megfigyelhető volt a matematikai problémamegoldás, a történelmi értelmezés, sőt a természettudományos gondolkodás fejlődése is, mivel a tudati szervezőelv erősödése az egész tanulási térben fejt ki hatását. Ezzel a megközelítéssel a Toldi – korábban főként irodalmi műveltségi elemként – személyiség-, identitás- és tudatfejlesztő tananyaggá válik, amely a tehetséggondozásban, pályaorientációban és tanuláspszichológiában egyaránt alkalmazható.

Kulcsszavak: *fázisátmenetek, személyiségfejlesztés, tehetséggondozás, tanulásmódszertan, interdiszciplinaritás*

JÁTÉKOS ESZKÖZÖK A NYELVI TUDATOSSÁG MEGALAPOZÁSÁBAN

DOMONKOSI ÁGNES¹ – DÉSFALVI ILDIKÓ²

¹*főiskolai tanár*

Miskolci Egyetem

agnes.domonkosi@uni-miskolc.hu

²*adjunktus*

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

desfalvi.ildiko@uni-eszterhazy.hu

A nyelvi tudatosság fejlesztése kiemelt jelentőségű a gyermekek későbbi olvasás- és írástanulásának sikeressége szempontjából. Az előadás célja olyan játékos eszközök és módszerek bemutatása, amelyek hatékonyan támogatják a morfológiai és szintaktikai tudatosság megalapozását. A morfoszintaktikai tudatosság a folyamatos, értő olvasás elengedhetetlen előfeltétele. A feladatok végzése során a gyermekek életkori sajátosságaihoz és motivációjához igazodó, élményszerű játékokat alkalmazunk, melyek lehetőséget adnak a nyelvi szerkezetek tudatos felismerésére és aktív használatára. A játékok segítségével a tanulók tapasztalati úton fedezhetik fel a szavak belső szerkezetét, a toldalékolás szabályszerűségeit, valamint az egyszerű és összetettebb mondat szerkezetek felépítését. A bemutatott eszközök nemcsak a nyelvi tudatosság fejlődését segítik elő, hanem hozzájárulnak az olvasás, írás elsajátításának megalapozásához. A játékos tanulási forma hatékony alapot teremt a tudatos nyelvhasználat kialakulásához és a további tanulási folyamatok sikerességéhez, továbbá segítséget nyújthat a gyengébb nyelvi képességű tanulóknak is. A különböző feladatok nemcsak a nyelvi struktúrák megértését segítik, hanem fejlesztik a gyermekek kreativitását és problémamegoldó képességét is. A módszerek alkalmazása során kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a tanulási folyamat élvezetes és motiváló legyen minden résztvevő számára. A játékok MI-vel fejlesztett, digitális megoldások, amelyek igény szerint papíralapúvá is tehetők, így rugalmasan alkalmazhatók különböző oktatási környezetekben.

Kulcsszavak: *nyelvi tudatosság, morfoszintaktikai tudatosság, nyelvi játékok*

JÁTÉKOS EGZÁMEN – AMIKOR A TUDÁSFELMÉRÉS ÉLMÉNNYÉ VÁLIK

GAZDAG EMMA

doktoranda

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

gazdagemma@yahoo.com

„Időről időre minden korszakban, minden kultúrában jelentősen megváltozik az, hogy mit érdemes tudni.” – vallja Csányi Vilmos. Hagyományosan az iskolai tudásfelmérés az ellenőrzést és a tanulói teljesítmény minősítését szolgálja (Black és Wiliam, 1998). Vítathatatlan, hogy a klasszikus tudáspróbák a pedagógiai eszköztár sarokkövei, azonban ma már számos kutatás igazolta, hogy ezek a praxisok fokozhatják a tanulói szorongást, kedvezőtlenül hatnak a motivációra, gátolhatják az ön-szabályozó tanulás kialakulását, továbbá kihatnak a tanulási stratégiák alkalmazására is (Ryan és Deci, 2020; Harlen és Deakin Crick, 2003). A nemzetközi szakirodalom az értékelés pedagógiai szerepének újragondolását sürgeti, rávilágítva a fejlesztő, tanulás- és tanulóközpontú értékelési formák pozitívumaira (Wiliam, 2011; Nicol és Macfarlane-Dick, 2006). E törekvésekkel párhuzamosan az IKT-eszközök fejlődése új lehetőségeket teremtettek az értékelési és felmérési gyakorlatok átforgatásában. Ebbe a kontextusba kiválóan illeszkedik a gamifikáció, vagyis a játéktervezési elemek nem játékos környezetben történő alkalmazása (Deterding és mtsai., 2011), amely az elmúlt évtizedben a nemzetközi neveléstudományi kutatások egyik kurrens területévé vált (Dichev és Dicheva, 2017; Hamari és mtsai., 2014; Seaborn és Fels, 2015). A gamifikáció pedagógiai értelmezése túlmutat a felszínes játékosságon, és olyan strukturált tervezési keretet kínál, amely összhangba hozható a fejlesztő értékelés célrendszerével, és képes hozzájárulni a belső motiváció fenntartásához, az ön-szabályozó tanulás iránti igény erősítéséhez, valamint az élményszerű, elmélyült tanulási állapotok kialakulásához (Ryan és Deci, 2020; Gazdag és mtsai., 2025). Fromann (2016) modelljének három pillére *az ideális beszíntezés, az ideális jutalmazási rendszer és az optimális terhelés* egy olyan keretet kínál, amely nemcsak a tanítási-tanulási folyamatban, hanem a számonkérés során is alkalmazható, ezzel is csökkentve a teljesítményhelyzetekhez kapcsolódó szorongást (Pitoyo és mtsai., 2019). A pozitív hozadékok mellett a szakirodalom arra is felhívja a figyelmet, hogy a gamifikáció felszínes vagy nem kellően megalapozott alkalmazása torzíthatja a pedagógiai célokat, és erősítheti a külső motivációt (Boulet, 2012; Dichev és Dicheva, 2017).

E kettősség, azaz a módszerben rejlő lehetőségek és a megvalósításkor megjelenő korlátok, indokolja a gamifikált megoldások empirikus vizsgálatát, és jelen akciókutatás létjogosultságát. Szakirodalmi elemzésre építve a kutatás azt vizsgálja, hogy milyen mértékben és milyen feltételek mellett lehet hatékony az MI-alapú gamifikált tudásfelmérés az általános iskolai idegennyelv-oktatásban. A tanulmány egy általános iskolai környezetben megvalósított pedagógiai akciókutatás elsődleges eredményeit mutatja be ($n = 43$), és hozzájárul a gamifikált értékelési gyakorlatok pedagógiai értelmezéséhez.

Kulcsszavak: *tudásfelmérés, kompetenciaélmény, önszabályozó tanulás, formatív értékelés, mesterséges intelligencia az oktatásban*

DIGITÁLIS OKTATÁS A KheTANODÁBAN*

LAKATOS SZILVIA

egyetemi adjunktus

PTE-BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék

lakatos.szilvia@pte.hu, lakatosszilvi@gmail.com

Előadásomban szeretném bemutatni a KheTanoda által működtetett digitális oktatási programot. A tanoda 2013 óta jelen van a pécsi Hősök terén, a város egyik legnagyobb szegregátumában, fenntartója a Khetanipe Egyesület. (Lakatos, 2023¹)

Az a feltételezésem, hogy a hátrányos helyzetű, többnyire roma származású diákok esetében a digitális eszközökhöz és a tudáshoz való hozzáférés gyakran korlátozott, ami véleményem szerint tovább mélyíti az oktatási egyenlőtlenségeket. A digitális kompetencia napjainkban alapvető feltétele az iskolai sikerességnek és a társadalmi érvényesülésnek.

A prezentáció célja, hogy bemutassa a KheTanodában megvalósuló IT programot, amely célzottan a digitális lemaradás csökkentését és az esélyegyenlőség erősítését tűzte ki célul. A program 2019-ben indult el a Khetanipe Egyesület és a Deutsche Telekom IT Solutions együttműködésében. Az oktatás heti rendszerességgel zajlik a tanoda keretein belül, a Logiscool tanmenetére építve haladnak a tananyagban az alsó és felső tagozatos diákok.

A program módszertani sajátossága a team teaching és a kooperatív tanítás alkalmazása. Egy vezető oktató irányítja a foglalkozást, míg további szakemberek egyéni

* Irodalom: Balogh Bea (2016). Láthatatlan Tanoda – az integráció menő. In: Fejes József Balázs – Lencse Máté – Szűcs Norbert (szerk.). *Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek*. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, 241–245. Fejes József Balázs (2014). Mire jó a tanoda? *Esély*, 26, 4. sz., 29–56. Lakatos Szilvia (2018). Cigány, roma tanulók iskolai sikerességének elősegítése Pécsen – KheTanoda. In: Boros Julianna (szerk.). *Az iskolai szociális munka alapjai: Oktatási segédanyag iskolai szociális munkások, óvodai és iskolai szociális segítők, pedagógus és szociális képzésekben résztvevők és dolgozó szakemberek számára*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék 293 p. pp. 250-260., 11 p. (Digitális Tankönyv)

¹ Lakatos Szilvia (2023). A Khetanipe Egyesület Tanoda programja. In: Cserti Csapó Tibor – Kádár-Kokas Dóra – Lakatos Szilvia (szerk.). *XI. Romológus Konferencia*. Absztrakt kötet. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék (2023), 42 p., pp. 42–42., 1 p.

vagy kiscsoportos segítséget nyújtanak. Ez a forma lehetővé teszi a differenciált haladást, az azonnali támogatást, és biztosítja, hogy egyetlen tanuló se maradjon le. A támogató, biztonságos tanulási környezet erősíti a motivációt és az önbizalmat, különösen a vegyes képességű csoportokban.

A várható eredmény, hogy az IT program nem csupán technikai tudást közvetít, hanem a társadalmi felzárkózás eszközeként is működik. Hozzájárul ahhoz, hogy a roma származású tanulók ne maradjanak ki a digitális fejlődésből, és képesek legyenek aktív szereplőként bekapcsolódni a tudásalapú társadalomba.

Bízom benne, hogy jó gyakorlatként bemutatható a KheTanoda kezdeményezése más tanodák számára is, akik szintén bekapcsolódhatnak a digitális oktatási programba.

Kulcsszavak: *tanoda, digitális oktatás, szegregátum*

A LAPBOOK HELYE ÉS SZEREPE A KÖZÉPISKOLAI TÖRTÉNELEMOKTATÁSBAN ÉS A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBEN

SZAMBOROVSKYKYNÉ NAGY IBOLYA

egyetemi docens

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem

Történelem és Társadalomtudományi Tanszék

szamborovszkyne.nagy.ibolya@kmf.org.ua

A 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet (*a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről*) a történelem szaktanártól már a pedagógiai tervezésnél elvárja, hogy:

a) képes legyen az élményközpontú történelemoktatásra, a történelem és állampolgári ismeretek szaktárgy [...] fogalmainak érthető és gondolkodásalapú megismertetésére [...];

b) törekedjen az életkori, egyéni és csoport-sajátosságoknak megfelelő, aktivitást, interaktivitást elősegítő történelemtanulási és történelemtanítási stratégiák, módszerek alkalmazására.¹

Ezen elvárások teljesítésére egyik látványos és élményt nyújtó lehetőség a LAPBOOK. Ez nem más, mint egy interaktív, diákok által készített, *zsebes* könyv, amely egy adott témakör fontos információit gyűjti össze, így segítve a tanulást, az emlékezést és a tematika feldolgozását játékos, kreatív módon.

Előadásunk három elemre oszlik: először bemutatjuk alapjaiban a lapbookot, amelynek elkészítése során a gyerekek maguk rendszerezik a tanultakat, erősítve a jobb és bal agyfélteke működését, miközben vizuális memóriafogás is. Ezt követően arra fókuszálunk, hogy milyen lehetőségek rejlenek a lapbookkészítésben az iskolai történelemtanítás terén (legyen az egyszerűen egy túlbonyolított vagy túl hosszú lecke, esetleg komplexitásában bonyolult esemény, folyamat, avagy projekt megvalósítása²). Végül arról is szólunk, hogyan láttatjuk meg a lapbook alkalmazásának gyakorlatorientáltságát a pedagógusjelöltekkel. A hallgatónak a tantárgypedagógia

¹ 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet *a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről*, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300008.emm#>

² Hunyadi-Buzás Éva – Hománé Móra Éva: Retro-túra a Rákosi- és a Kádár-korszakba, *Történelemtanítás: online történelemdidaktikai folyóirat*, (hivatkozási azonosító: 11-03-15). <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2020/11/hunyadi-buzas-eva-homane-mora-eva-retro-tura-a-rakosi-es-a-kadar-korszakba-11-03-15/>

kurzus során készíteniük kell egy lapbookot egy adott osztályra, ahol az életkori sajátosságokat is szem előtt tartják. Ennek elsődleges oka, hogy saját maguknak is meg kell élniük a folyamatot, hogy azt követően releváns módon és helyzetben tudják azt használni az iskolai oktatás során.

Kulcsszavak: gyakorlatorientáltság, interaktív könyv, lapbook, pedagógusképzés, történelemtanítás

ÉLMÉNYALAPÚ TÖRTÉNELEMTANÍTÁS – GYAKORLATI TAPASZTALATOK DIGITÁLIS PLATFORMOKKAL

VARGA RÓBERT

adjunktus

*II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem
Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék*

varga.robert@kmf.org.ua

A 21. századi információs társadalom és a digitális technológia széles elterjedése és megjelenése teljesen alapvető kérdéseket vetett fel a hagyományos oktatási formákkal kapcsolatban.

A klasszikus pedagógiai modell, ami a frontális tanításra, a lexikális tudás passzív elsajátítására és a hagyományos történelemszemléletre alapozott, ma már alig tudja megszólítani a digitális bennszülötteket. Ezért szükséges a régi oktatási módszerek alapos újragondolása, mert ma már nem a tényközlés, hanem a kompetenciafejlesztés és a kritikus forráshasználat a legfontosabb.

A tanulmány új oktatási szemléletet vázol fel, amely a kor követelményeihez igazodik, és ebben a tanár nem kizárólagos tudásforrás, hanem a diákok tanulási folyamatának facilitátora, élményszervezője. A modellt középiskolai tanulók körében, egy gyakorlati alkalmazási területen, vagyis érettségi felkészülés kontextusban vizsgáltam. Véleményem és tapasztalatom szerint a digitális eszközhasználat nem megy az elsajátítandó tudás rovására, sőt a komplex forráselemzési készségek fejlesztése és a történelmi esszék írásának logikája sokkal eredményesebben sajátítható el, ha interaktív felületeken zajlik. A kutatásban részt vett diákok esetében a történelem tanulása a kényeszerű szigorlásról aktív, problémamegoldó tanulássá változott, amely közvetlenül tükröződött a próbavizsga-eredményeikben és a tantárgyhoz való hozzáállásukban is.

Összefoglalva a tudatos digitális alkalmazás nem csupán az óra színesebbé tétele, hanem a 21. századi történelemtanítás nélkülözhetetlen eszköze, amely segít abban, hogy a diákok jobban megértsék a múlt eseményeit, értelmező szemszögből tanulják a történelmet.

Kulcsszavak: *digitális bennszülöttek, interaktív oktatás, élményalapú oktatás, versenyzés, középiskola, kihívások, lexikális, digitalizáció, érettség*

**MESTERSÉGESINTELLIGENCIA-HASZNÁLAT FELSOÓKSTATÁSI IRÁNYELVEI
A DE BTK NEVELÉS- ÉS MŰVELŐDÉSTUDOMÁNYI INTÉZET
ESETÉBEN NEMZETKÖZI KITEKINTÉSBEN**

Herczegh Judit¹, Dabney-Fekete Ilona²

¹*adjunktus*

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

herczeghjudit@gmail.com

²*adjunktus*

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

fekete.ilona@arts.unideb.hu

A mesterséges intelligencia terjedését vizsgálva elengedhetetlen tisztázni az IKT-eszközök használatát egy adott társadalomban, mivel még mindig vannak egyenlőtlenségek ezekhez az eszközökhöz való hozzáférésben és használatukban, valamint a használatukhoz való hozzáállásban.

Előadásunkban az oktatásban, és különösen a felsőoktatásban, az intézményi jelenlét a kiindulási pontunk a mesterséges intelligencia megközelítésében.

A mesterséges intelligencia szerepe az oktatásban az 1990-es évek eleje óta vita tárgyát képezi. Ma a mesterséges intelligencia gyors fejlődése és elterjedése egyeduralkodó kihívást jelent a felsőoktatási intézmények és a tudományos kutatás világának. Alapvető tudományos elvárás lett, hogy gyorsan és átfogóan reagáljunk a mesterséges intelligencia által előidézett változásokra (Rajkai – T. Nagy – Dringó-Horváth, 2024¹).

Bár az AI-ismeretek alapvetővé váltak a felsőoktatásban és a tudományos kutatásban, tudatos használatuk és fejlesztésük számos kihívást jelent. Ezek közé tartozik a világos integrációs irányelvek hiánya (Michel-Villarreal et al., 2023²), a mesterséges intelligencia használatával és használatának elmaradásával kapcsolatos félelmek (Kizilcec, 2023³).

¹ Rajkai Z. – T. Nagy J. – Dringó-Horváth I. (2024). A mesterséges intelligencia a felsőoktatásban: hallgatói hozzáférés, attitűd és felhasználási gyakorlat. *Iskolakultúra*, 34 (7), 3–22.

² Michel-Villarreal, R. – Vilalta-Perdomo, E. – Salinas-Navarro, D. E. – Thierry-Aguilera, R. – Gerardo, F. S. (2023). Challenges and Opportunities of Generative AI for Higher Education as Explained by ChatGPT. *Education Sciences*, 13 (9), 856. <https://doi.org/10.3390/educsci13090856>

³ Kizilcec, R. (2023). To Advance AI Use in Education, Focus on Understanding Educators. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, 34. <https://doi.org/10.1007/s40593-023-00351-4>.

Előadásunkban azokat a nemzetközi és EU-s felsőoktatási folyamatokat mutatjuk be, amelyek elvezettek a mesterséges intelligencia hazai felsőoktatási bevezetéséhez. Majd a magyarországi egyetemek, különös tekintettel a Debreceni Egyetem mesterséges intelligencia oktatási és kutatási célú használatának megjelenő irányelveivel kívánunk foglalkozni.

Kulcsszavak: *MI-használat a felsőoktatásban, mesterségesintelligencia-használat, IKT-használat a felsőoktatásban*

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA EVOLÚCIÓJA ÉS A PEDAGÓGUS SZEREP RADIKÁLIS ÚJRADEFINIÁLÁSA

ZUTI PÁL

nyugdíjas kutatótanár,

AI-EdTech és digitális kultúra szakértő és

AI-alapú oktatási és felnőttképzési innovációs szakértő

dr.zuti@gmail.hu

A mesterséges intelligencia (AI) fejlődése paradigmaticus változásokat hoz az oktatás világában. A prezentációs előadás a három fő AI-típus – ANI (Artificial Narrow Intelligence), AGI (Artificial General Intelligence) és ASI (Artificial Superintelligence) – oktatásra gyakorolt hatásait vizsgálja a jövőtudatos pedagógiai megközelítés keretein belül.

Az ANI, mint jelenleg egyedül létező AI-forma, már most jelentős transzformációt indított el az oktatási szektorban. Személyre szabott tanulási platformok, intelligens tutorrendszerek és automatizált értékelési megoldások révén új lehetőségeket teremt a hatékony tudásátadáshoz. Ugyanakkor technológiai korlátai – kontextusváltásra való képtelensége, kreativitás hiánya – jelentős pedagógiai kihívásokat is felvetnek.

Az AGI korszaka (várhatóan 2030–2050) forradalmi változásokat ígér. Az emberi szintű kognitív képességekkel rendelkező rendszerek átfogó személyre szabást és univerzális tutorálást tesznek lehetővé. A tanári szerep alapvetően átalakul: a hagyományos tudásátadó funkcióból a mentor, coach és érzelmi támogató szerepe kerül előtérbe.

Az ASI megjelenése teljesen új dimenziókat nyithat az oktatásban kvantumszámítási képességeivel, előrejelzési potenciáljával és korlátlan tudáshozzáféréssel. Ugyanakkor az emberi kontroll elvesztésének veszélye és az értékrendek felülírásának kockázata kritikus kérdéseket vet fel.

A jövőtudatos oktatás három alapelvre épül: fenntarthatóság, digitális kompetencia és adaptivitás. Az ember-AI szinergia optimális megvalósítása kulcsfontosságú, ahol az emberi erősségek (érzelmi intelligencia, értékközvetítés, kreativitás) és az AI-képességek (adatfeldolgozás, személyre szabás, automatizáció) harmonikusan kombinálódnak. A sikeres implementáció érdekében fokozatos bevezetés, közösségi bevonás és nemzetközi együttműködés javasolt.

A kutatás konklúziója szerint az AI nem a pedagógusok helyettesítését, hanem az oktatási folyamatok minőségi fejlesztését szolgálja. A technológia és pedagógia optimális összhangja révén demokratizálható az oktatás, minden diák számára elérhető személyre szabott tanulási élmény valósítható meg.

Kulcsszavak: *AI, ANI-AGI-ASI, jövőtudatos oktatás, személyre szabott tanulás, digitális és AI-kompetencia, AI-EdTech.*

ESÉLYTEREMTÉS ÉS TÁRSADALMI HÁTRÁNYOK AZ OKTATÁSI RENDSZERBEN

SZEKCIÓ 5

SZEKCIÓELNÖK: PROF. DR. BODOR PÉTER SÁNDOR

A PEDAGÓGIAI PARADOXON FELOLDÁSA A TÁRSAS TANULÁS PROGRAMBAN

BENDA JÓZSEF

szocializáció kutató, szervezetfejlesztő, társadalompedagógus
bendajoska@gmail.com

Falus Iván professzor úr didaktika könyvében rámutat az iskolák működésének alacsony hatásfokára. „Az elméletek kevésbé hatottak az iskolai gyakorlatra, önálló életet él mindkettő” írja (Falus, 1998). Ennek okát a klasszikus nevelésméleti paradoxonban látjuk. Ennek középpontjában az egyének fejlesztése áll. Erre épülnek a tantervek, tankönyvek, munkafüzetek, az egész módszertani, értékelési, és vizsgarendszer.

A valóságban azonban a diákok nem egyéenként, hanem 20-30 fős osztályokban vesznek részt a folyamatban. A klasszikus tanulásmélet figyelmen kívül hagyja ezt az evidenciát. Az individuálszichológiai alapokra épített módszertan a felmerülő nehézségek megoldására a diákok egymástól való elszigetelésével, versenyeztetéssel próbálja kezelni a helyzetet, aminek az eredménye egyfelől a diákok egymás ellen fordulása, az agresszió, a zaklatás, másfelől a tanulmányi eredmények polarizációja, a társadalmi háttér hatásának felerősödése, a szelekció.

A mozaikcsaládokban felnövő, gyakran egyedüli gyermekekre az elmagányosodás, a kutyüvilág, és más függőségek leselkednek.

Az eredményesség növeléséhez, új lapokra kell helyezni a nevelés elméletét és gyakorlatát. Kidolgozásához a 20. század szociálszichológiai, és szervezetkutatásai teremtették meg az alapokat.

A Társas Tanulás Program nem az egyénekre fókuszál, hanem szeretetközösségeket hoz létre az osztályokban, amelyben minden diák biztonságban érzi magát. A pedagógus tervezi, szervezi, irányítja, értékeli a csoportok működését. Szabályrendszerünk segítségével egyensúlyba állítjuk az együttműködés és a versengés erőit, melynek hatására a diákok támogatják egymást. Az osztályokban megszűnik az agresszió, a kirekesztés, a zaklatás. A hátrányos helyzetű, sérült gyermekek integrálódnak. A tudásvágy belső értéké válik. A gyerekek azonosulnak a feladatukkal, teljes erőbedobással tanulnak, és megsokszorozzák teljesítményüket. Az országos és nemzetközi versenyeken a diákok kimagasló eredményeket érnek el. A gyermekek védetté válnak a digitális fertőzésekkel szemben.

Kutatásaink és a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a szociális kompetenciák előtérbe helyezése növeli a kognitív teljesítményeket és eredményesebb szocializációt biztosít, miközben csökkenti a szociokulturális hátrányokat is.

A Társas Tanulás Program 1982-ben Humanisztikus Kooperatív Tanulás (HKT) néven indult módszertani kísérletként az Országos Pedagógiai Intézetben. A kutatás-fejlesztés finanszírozási okok miatt 1997-től szünetelt, de számos helyen folyamatosan működött. 2021-ben – erdélyi felkérés alapján – „Társas Tanulás” néven a fejlesztés újra indult és már több mint 60 osztályban tanítják.

Az elméleti összefoglaló után Csata Magdolna és Sipos Mária Magdolna erdélyi tanítónők a gyakorlati megvalósításról, és az eredményekről fognak beszélni esettanulmány formájában.

Kulcsszavak: *nevelésméleti paradoxon, szociáliskompetencia-fejlesztés, pedagógia*

A TÁRSAS TANULÁS MINT SZERETETRE ÉPÜLŐ ISKOLAI LÉTFORMA

CSATA MAGDOLNA

tanítónő

Köllő Miklós Általános Iskola

csatamagdolna71@gmail.com

*„Amikor az elmét tanítják, de a szívet nem,
azt tilos egyáltalán tanításnak nevezni.”*

Arisztotelész

Korunk oktatási rendszerének nagy problémája, hogy a bármilyen szempontból hátrányos helyzetű, vagy a gyengébb értelmi képességekkel rendelkező gyerekeket hagyományos, frontális oktatással, az esetek többségében, nem képes úgy beilleszteni a közösségbe, hogy sikerélményhez juttatva, aktív, érdeklődő, fejlődni akaró és fejlődni tudó maradjon mindvégig az iskolai léte folyamán. Ezekből a gyerekekből lesznek a tanórán fegyelmetlen, szünetekben és iskolán kívül az iskolai tanulási teljesítményükből adódó frusztrációjukat az ártó, zaklató tevékenységükkel kárpótoló gyerekek, akikből felnőttkorukra a társadalom problémás rétege alakulhat ki.

Ehhez a réteghez fognak tartozni talán azok a gyerekek is, akiknek az iskolai életében CSAK a kiváló tanulási teljesítmény, vagy a versenyeredmények számítottak, és nem volt alkalmuk megtanulni együttműködni, beilleszkedni, a másságot elfogadni, gyengébbekkel segítőkésznek lenni, közös megállapodásokat, szabályokat hozva és azokat be is tartva, együtt tevékenykedni közös célok érdekében.

Ilyen problémák megelőzését (is!) szolgálja a szeretetre, bizalomra épülő keretbe épített, a közösen hozott szabályrendszeren alapuló, többszintű pozitív értékelést alkalmazó, szimpátiacsoportokban történő Társas Tanulás.

Miután dr. Benda József, a Társas Tanulás kidolgozója, alapítója a program elméleti hátterét fogja bemutatni, Sipos Mária Magdolna és én előadásainkban két erdélyi iskolában folytatott többéves tapasztalat alapján a gyakorlati megvalósítást és az eredményeket mutatjuk be.

Milyen életteret nyújt a diákoknak a Társas Tanulás? Milyen tevékenységekkel valósítjuk meg a gyerekeknek biztonságérzetet adó jó hangulatot, ami a kreativitásuk megélésének is az alapja?

Hogyan változik a tanítói és a tanulói szerep a hagyományos oktatáshoz képest? Hogyan alakul át az „oktatási folyamat” a Társas Tanulásban? Milyen módszerek, technikák és eszközök formálják a diákok magatartását, jellemét? A visszajelzés és az értékelés személyiségformáló ereje.

Kulcsszavak: *társas tanulás, átalakuló oktatási folyamat, tanulói személyiségformálás*

A TÁRSAS TANULÁS JELENTŐSÉGE A NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁBAN

SIPOS MÁRIA MAGDOLNA

tanítónő

Vaskertes Gimnázium

maria.sipos@vaskertes.ro

*„A szeretet az a nagyhatalom,
amely az életben mindig megsegít minket.”*

Dr. Bagdy Emőke

A Társas Tanulás a nevelő-oktató munka egyik meghatározó módszertani eleme, amelynek hatásai komplex módon érvényesülnek a tanulók tanulmányi előmenetelében, személyiségfejlődésében és szociális kompetenciáinak alakulásában. Alkalmazása hozzájárul a biztonságos, elfogadó tanulási környezet kialakításához, miközben erősíti az együttműködésre, kommunikációra és egymás iránti felelősségvállalásra épülő közösséget.

Pedagógiai gyakorlatunkban a Társas Tanulás megvalósítása során négy- és ötfős tanulói csoportokat alakítunk ki játékos formában, dr. Benda József által bemutatott módszertani elemek alkalmazásával. Ezek a technikák hatékonyan támogatják a differenciált tanulásszervezést, elősegítik az aktív részvételt, valamint lehetőséget teremtenek arra, hogy minden tanuló saját képességeinek megfelelően kapcsolódjon be a közös munkába.

A módszer következetes alkalmazásának eredményeként a tanulók tanulási motivációja erősödött, az órai aktivitás növekedett, és a tanulás élményszerűbbé vált. A közös munka során kialakuló sikerélmények hozzájárulnak az önbizalom fejlődéséhez, valamint a pozitív énkép megerősödéséhez. Az együttműködésen alapuló tanulási helyzetek a versenyeken elért eredményekben is visszatükröződnek, miközben az osztályközösség érzelmi klímája kiegyensúlyozottabbá válik.

Csata Magdolna tanítónővel közösen szakmai meggyőződésből és pedagógiai hitvallásunkkal összhangban hosszú távon elköteleződünk a Társas Tanulás módszere mellett. Tapasztalataink megerősítettek abban, hogy a tudatosan felépített, együttműködésre épülő tanulásszervezés nemcsak a tanulmányi eredményeket javítja, hanem maradandó hatással van a gyermekek személyiségfejlődésére is. (Lásd „Petike” történetét)

Hivatásunk lényegének tekintjük, hogy pedagógiai munkánkkal hozzájárulunk a jövő nemzedék életminőségének és esélyeinek javításához.

Különös hangsúlyt fektetünk a szülők bevonására az iskola életébe, mivel a Társas Tanulás eredményessége akkor teljesedik ki igazán, ha az iskola és a család értékközösségben működik együtt. A módszer alkalmazása során a szülők részéről is pozitív visszajelzések érkeznek, amely tovább erősíti a nevelési folyamat iránti bizalmat.

A hátrányos helyzetű tanulók esetében a módszer kiemelt jelentőséggel bír, mivel a támogató, elfogadó pedagógiai környezet lehetőséget teremt az elfogadás megélésére, a közösséghez tartozás érzésének kialakulására és a pozitív irányú fejlődésre.

Összességként megállapítható, hogy a Társas Tanulás nem csupán módszertani eszköz, hanem olyan pedagógiai szemlélet, amely az együttműködés, az empátia és az emberi kapcsolatok értékeire építve készíti fel a gyermekeket az élet kihívásaira.

Kulcsszavak: társas tanulás, módszertan, együttműködésre épülő tanulásszervezés

HÁTRÁNYOS HELYZET ÉS JÖVŐ ORIENTÁCIÓ A MAGYARORSZÁGI 15–19 ÉVES FIATALOK KÖRÉBEN

TEMPFLI CSILLA

iskolai tanácsadó

Szatmár Megyei Nevelési Tanácsadó és Erőforrásközpont

csilltempfli@gmail.com

A hátrányos helyzetű fiatalok jellemzően rövidebb távra terveznek, céljaikat kevésbé tartják elérhetőnek, továbbá tanulási eszközeik és lehetőségeik is szűkebbek a kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest (Ceglédi, 2018¹; Pusztai et al., 2018²). A jövőorientáció alakulásában ugyanakkor nemcsak strukturális tényezők, hanem értékorientációk – így például a vallásosság – is szerepet játszhatnak a fiatalok életcéljainak formálódásában (Lehrer, 2006)³. Kutatásunk célja a hátrányos és nem hátrányos helyzetű 15–19 éves fiatalok jövőorientációjának vizsgálata volt a Magyar Ifjúság 2020 adatbázisának másodelemzése alapján. A vizsgálat során a fiatalok jövőre vonatkozó elképzeléseit és terveit elemeztük négy fő területen: gyermekvállalás, továbbtanulási szándék, munkavállalás és vallásosság. A statisztikai elemzésekhez leíró statisztikákat, khi-négyzet-próbát és egyutas varianciaanalízist (ANOVA) alkalmaztunk az SPSS-program segítségével. Az eredmények szerint a hátrányos helyzetű fiatalok körében a gyermekvállalás fontosabb szerepet tölt be, és átlagosan több gyermeket terveznek, mint a nem hátrányos helyzetű társaik. Ezzel szemben a továbbtanulási szándék szignifikánsan alacsonyabb a hátrányos helyzetű csoportban, akik gyakrabban tartoznak a sem nem tanuló, sem nem dolgozó (NEET) kategóriába. A vallásos fiatalok számára a gyermekvállalás kiemelt értéket képvisel, azonban nem jellemző rájuk a nagyobb továbbtanulási hajlandóság. Az elemzés alapján megállapítható, hogy a

¹ Ceglédi T. (2018). *Ugródeszkan. Reziliencia és társadalmi egyenlőtlenségek a felsőoktatásban*. CHERD-Hungary.

² Pusztai G. – Bocsi V. – Bacska K. – Ceglédi T. – Csokai A. – Kocsis Z. – Szűcs T. (2018). *Jelen és jövő határán: Hátrányos helyzetű középiskolások és hallgatók eredményessége*. Wáli István Református Cigány Szakkollégium, Debrecen.

³ Lehrer, E. L. (2006). Religion and high-school graduation: A comparative analysis of patterns for white and black young women. *Review of Economics of the Household*, 4 (3), 277–293.

fiatalok jövőre vonatkozó döntéseit nagymértékben meghatározza társadalmi helyzetük és az ehhez kapcsolódó erőforrásaik. A hátrányos helyzetű fiatalok esetében a jövőre vonatkozó tervek rövidebb távra korlátozódnak, ami összefügghet az oktatási lehetőségek és a társadalmi mobilitás beszűkülésével.

Kulcsszavak: *hátrányos helyzetű fiatalok, jövőorientáció, gyermekvállalás, továbbtanulás, vallásosság, külföldi munkavállalás*

A KORAI ISKOLAEELHAGYÁS JELENSÉGE ÉS HELYZETE MAGYARORSZÁGON

ZILAHY-BRÁNYI PANNA

doktoranda

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

branyi.panna@gmail.com

Előadásom célja a korai iskolaelhagyás jelenségének bemutatása és elemzése a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom feldolgozásával. A legfrissebb statisztikai adatok alapján Magyarországon a korai iskolaelhagyók aránya meghaladja a 10%-ot, amely – az elmúlt években tapasztalható mérsékelt javulás ellenére – arra utal, hogy a probléma társadalmi jelentősége továbbra is fennáll.

A végzettség nélküli iskolaelhagyás összetett jelenség, amely egyaránt kedvezőtlen következményekkel jár az érintett egyének életútjára és a társadalom egészére nézve. A probléma értelmezéséhez elengedhetetlen a fogalom pontosítása: bár a meghatározások nem egységesek, a szakirodalom jellemzően azokat a 18–24 éves fiatalokat sorolja a korai iskolaelhagyók közé, akik nem rendelkeznek középfokú végzettséggel, és nem vesznek részt sem oktatásban, sem képzésben.

Az előadás kitér a lemorzsolódás okainak sokdimenziós megközelítésére, bemutatva az egyéni, családi, iskolai, valamint társadalmi-strukturális tényezők szerepét. Emellett tárgyalja a korai iskolaelhagyás hosszú távú következményeit, különös tekintettel a munkaerőpiaci esélyek beszűkülésére, az alacsonyabb jövedelmi és anyagi biztonságra, az egészségi állapotra, valamint a szubjektív jóllét alakulására.

Mindezek alapján kiemelt jelentőségű a korai iskolaelhagyás megelőzése és az érintettek számának csökkentése. A hazai köznevelési rendszerben ezt a célt szolgálja a „lemorzsolódással veszélyeztetett tanuló” fogalmára épülő korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer.

Céлом felhívni a figyelmet a korai iskolaelhagyás problémájára, mert a jelenség komplexitásának ismerete elengedhetetlen a pedagógusok számára, különösen a hatékony prevenció és beavatkozás megvalósítása érdekében.

Kulcsszavak: korai iskolaelhagyás, lemorzsolódás okai és következménye, prevenció

MŰVÉSZET-, JÁTÉK- ÉS MOZGÁSALAPÚ NEVELÉSI MEGKÖZELÍTÉSEK

SZEKCIÓ 6

SZEKCIÓELNÖK: DR. KAPUSI ANGÉLA

KOCSÁR MIKLÓS MŰVÉSZETÉNEK MEGJELENÉSE A FELSŐOKTATÁSBAN ÉS A KÖZOKTATÁSBAN

DOMBI JÓZSEFNÉ

főiskolai tanár, professor emerita
Szegedi Tudományegyetem JGYPK Ének-zene Tanszék
[*dombi_5@hotmail.com*](mailto:dombi_5@hotmail.com)

Kocsár Miklós a Kodály utáni generáció jelentős képviselője. Kórusművei nemcsak Európában, de Japánban is ismeretesek. Bizonyítja ezt a műveiből megrendezett zenei verseny. A Nemzetközi Zenei Nevelési Társaság (ISME) világkonferenciáját 2016-ban tartották Glasgow-ban, a nyitó hangversenyen a skót Nemzeti Ifjúsági Kórus többek között, Kocsár Miklós *Cat and Dog* című kórusművét is énekelte. Felmerül a kérdés, hogy a felsőoktatásban és a közoktatásban, tankönyveiben, hogyan jelenik meg művésze.

Az előadás célja, hogy bemutassa a Kocsár Miklós zeneszerzői portréjának főbb állomásait, feltérképezze a zongorára írt alkotásokat, a pedagógiai műveket és a tankönyvekben található információkat.

Eredmények: Kocsár Miklós számos műfajban komponált. Zongoraművei két csoportra oszthatók: pedagógiai célzatú darabok és a koncertrepertoárt bővítő művek. A pedagógiai célú darabok közt jelentős a *Hang-köz-játékok*, mely egy egy hangköz jellemzőire épül. Továbbá a *Zongoradarabok 2009* kottában megtalálható művek. Az *Improvizációk*, a *Tre Notturmi*, a *Hang-portrék* az előadási repertoárt bővítik. A főiskolai oktatásban a kórusművekkel s a zongoradarabokkal ismerkednek a hallgatók. Az SZTE JGYPK egykori hallgatóinak Kocsár Miklós személyesen is tanította zongoradarabjait. A közoktatásban a 8. osztályos könyv utal egy mondatban a zeneszerzőre és a Nagy László verseire írott 3 kórusművet ajánlja zenehallgatásra. A zeneszerző számos alkalommal meghallgatott és tanácsot adott általános iskolai vagy középiskolai kórusnak, akik meghívták őt, mert a műveit énekeltek. Kocsár Miklós munkásságának tanulmányozása hozzájárul, hogy a jövő generációja is értően továbbadja művészetét.

Kulcsszavak: *kortárszene, zenepedagógiai irodalom, kották, szerző*

LUTHER LABOR – ÉLMÉNYPEDAGÓGIA EGYHÁZI MÚZEUMBAN

FÖLDI-KONDOR BOGLÁRKA

múzeumpedagógus

Evangélikus Országos Gyűjtemény – Múzeum

boglarkakondor@gmail.com

A *Luther Labor* című, egyháztörténetet, Bibliát és természettudományt összekapcsoló múzeumpedagógiai foglalkozás még 2019-ben került fel az Evangélikus Országos Múzeum palettájára és az évek során számos fejlesztésen átesett. A foglalkozás fő célja, hogy rávilágítson az egyes, adott esetben egymástól teljesen eltérő diszciplínák között fellelhető kapcsolódási pontokra. A 45 perces foglalkozás egyszerű kérdésfeltevésen keresztül próbálja komplex, rendszerszemléletű gondolkodásra ösztönözni a 7–12. évfolyamos diákokat. Az interaktív foglalkozáson a tanulók a tárgyalt anyagokhoz (só, víz, olaj, ecet stb.) kapcsolódva különféle kémiai kísérleteket is elvégezhetnek, amelyek segítik a finommotorikus készségek és a gyakorlatias gondolkodás fejlődését. Az olykor vitát generáló kérdések és válaszok fejlesztik a diákok kritikus gondolkodását, problémamegoldó képességét, továbbá az érvelési készségüket is. A foglalkozás emellett segít a tanulóknak a tárgyalt anyagok, témakörök és tudományterületek közötti összefüggések felismerésében, valamint az iskolai környezetben tanult elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazásának elsajátításában. A múzeumi óra megkísérli továbbá, hogy jó gyakorlatként felvillantson új és korszerű módszertani lehetőségeket elsősorban a természettudományos tárgyakat oktató pedagógusok számára, ezzel párhuzamosan pedig szorgalmazza a párbeszédet a humán, a reál és a készségtárgyakat oktató kollégák között. A foglalkozás 2025 őszén részt vett a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Programban. Az előadás során ezért bemutatom a foglalkozás hatékonyságának mérését, amely a programban részt vevő diákok és pedagógusok visszajelzése alapján zajlott, valamint prezentálom a kapott eredményeket.

Kulcsszavak: *élménypedagógia, Luther Labor, interaktív foglalkozás*

**AZ ÉNEK-ZENE TANÁRSZAKOS HALLGATÓK
NÉPZENEI ATTITŰDJÉNEK ERŐSÍTÉSE
A TANTERVEN TÚLI NÉPZENEI ISMERETEK OKTATÁSÁVAL**

JANURIK TÍMEA

doktoranda

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

januriktimi@gmail.com

Feltáró jellegű kutatásomban három magyarországi és egy határon túli egyetem ének-zene tanárszakos hallgatói vettek részt. Az egyik egyetem népzene-tanárképzést is kínál, így onnan az eredmények torzulásának elkerülése végett, csak az ének-zene és egyéb szakpárral rendelkező hallgatók vettek részt a felmérésben. A kutatás elemszáma 33 fő, eszköze saját fejlesztésű, nyílt és zárt végű kérdéseket is tartalmazó kérdőív, melyet online töltöttek ki az egyetemi hallgatók a 2025/2026-os tanév első félévében. A minta kiválasztása elérhetőségi alapú volt, így a kutatás nem tekinthető reprezentatívnak, ám a téma hazai szakirodalomban még nem kutatott, így új eredményekkel szolgálhat a tanárképzés számára. A kérdőív első felének kérdésblokkja a korábbi zenei tanulmányokra, az ének-zene tanárszak választásának motivációjára, a táncházba és népzenei koncertekre járás, továbbá népzenehallgatás gyakoriságára vonatkozott. A kérdőív második része a népzenei ismereteket tárja fel. Ennek része a népzenei tudásukkal való elégedettség, a népzene tanításának mértéke ének-zene tanárként, motivációjuk még több népzenei ismeret tanítására, illetve azok a népzenei területek, melyek ismeretével szeretnék gazdagodni. Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók kétharmada szokott népzene-t hallgatni saját kedvtelésből; több mint fele nem jár táncházba és népzenei koncertre; továbbá nagy részük tanult korábban zenét extrakurrikuláris keretek között, de népzene-t már kevesebben. Akkor tanítanak több népzene-t az ének-zene órán, ha behatóbban ismernék azt, továbbá válaszaik alapján szeretnék bővíteni népzenei repertoárjukat. A tanulmány eredményei kiegészíthetők az ének-zene műveltségterületű tanítóképzés hallgatóinak népzenei attitűdjével, mert mindkét oktatási szinten kiemelt jelentőségű a népzene megszerettetése a tanulókkal, amiben fontos szerepe van a pedagógusnak.

Kulcsszavak: ének-zene, népzene, tanárképzés, attitűd

**DESIGN/SZAKMA VS. MŰVÉSZET –
A SZAKMATÖRTÉNET HELYE ÉS LEHETŐSÉGEI
A TERVEZŐGRAFIKA-OKTATÁSBAN**

KISS FERENC

főiskolai docens

Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

sarkanylatvany8@gmail.com

Előadásomban a tervezőgrafika szakmatörténetének szerepét vizsgálom a magyarországi képzőhelyek szintjein: technikumi oktatás – felnőttképzés, felsőoktatás (képi ábrázolás BA, tervezőgrafika BA és MA) szinteken.

Hipotézisem szerint a kortárs tervezőgrafika oktatásában a szakmatörténet integrálásának és gyakorlati hasznosításának módszertana jelentős reformokra szorul. Párhuzamba állítva a művészettörténet diszciplína helyzetével – a különböző képzési szintekhez igazítva – alapvető változtatásokra lenne szükség az elméleti és gyakorlati ismeretek következetes és intelligens összekapcsolása területén.

A legfontosabb pedagógiai tanulságok és javaslatok (szakmódszertani elvek, történeti korszakolás, szakmatörténeti kánonok, stílusok és példatárak viszonya, elméleti és gyakorlati tudástranszfer) a nemzetközi és magyar szakirodalmak mellett saját, több oktatási szintet (szakképző centrumtól a vizuális felsőoktatásig) átfogó, három évtizedes tapasztalatokra alapozva jelennek meg.

Elemzésre kerül a különböző tervezőgrafikai szakmatörténeti modellek jelentősége és ezek kortárs szempontok alapján megvilágított értelmezése, a művészettörténet és szakmatörténet diszciplínák térbeli és hierarchikus viszonyrendszere és ezek tanulságai, a szakmatörténeti kánonok területi, társadalmi beágyazottsága és változékonysága, illetve ezeknek a gyakorlati példatárakra gyakorolt hatása. Bemutatásra kerül néhány – a tervezőgrafika mai viszonyrendszerét alapvetően meghatározó szakmatörténeti korszak – megközelítési módszere a történeti és gyakorlati tudás integrációjának lehetőségeiről.

Kulcsszavak: *szakmatörténet, tervezőgrafika, pedagógia, kánon, designkultúra-tudomány*

DIGITÁLIS ESZKÖZHASZNÁLAT AZ ÉNEK-ZENE OKTATÁSBAN – EGY PILOTVIZSGÁLAT ELŐKÉSZÍTÉSE

MÁTÓ-BUCHHOLCZ KATALIN

egyetemi tanársegéd / doktoranda

Gál Ferenc Egyetem / Eszterházy Károly Katolikus Egyetem NTDI

buchholcz.k@gmail.com

A digitalizáció alapvetően átalakította a tudás megszerzésének és közvetítésének folyamatait, ami az oktatás tartalmi és módszertani megújulását teszi szükségessé. A digitális pedagógia nem csupán új technológiák beépítését jelenti, hanem olyan szemléletváltást is, amelyben a tanulás hálózatos, dinamikus és aktív részvételre épülő tevékenységgé válik, a pedagógus szerepe pedig egyre inkább a facilitátori irányba tolódik el (Buda, 2023; Racsko, 2017). A digitális tanulási környezetek lehetőséget kínálnak a differenciálásra, az azonnali visszajelzésre és az egyéni tanulási utak támogatására, ugyanakkor pedagógiai értékük nagymértékben függ a módszertani illeszkedéstől és a tudatos tervezéstől.

E szemléleti és módszertani alapokra épül a kutatás középpontjában álló zenei diagnosztikai mérőeszköz, amely digitális és analóg elemek kombinációjával, mozgásos és vizuális visszajelzésekkel, valamint játékosított feladatokkal támogatja az alsó tagozatos tanulók zenei alapkészségeinek – különösen az intonáció és a dallamkontúr-észlelés – fejlesztését. A szakirodalom alapján az interaktív és mozgásalapú megoldások erősítik a tanulói motivációt, és hatékonyan segítik az egyéni fejlődést (Szűts, 2018; Mező K., 2015; Demeter & Mező, 2023).

Az előadás egy tervezett pilotvizsgálat előkészítését mutatja be, amelynek célja a digitális eszköz pedagógiai alkalmazhatóságának, a feladatstruktúra életkori megfelelőségének és a mérési eljárás gyakorlati kivitelezhetőségének vizsgálata. A bemutató középpontjában a kutatási koncepció, a feladatlogika és az adatgyűjtési protokoll áll, az empirikus eredmények ismertetésére ebben a szakaszban még nem kerül sor. A pilotvizsgálat várhatóan megalapozza egy későbbi, nagyobb mintás kutatás megvalósítását, és hozzájárul a digitális eszközök pedagógiai tudatos alkalmazásához az ének-zene oktatásában.

Kulcsszavak: *digitális eszközhasználat, ének-zene*

**A *STUDY HARD, WORK HARD!* CÍMŰ SAJÁT FEJLESZTÉSŰ
TÁRSASJÁTÉK SZEREPE A KARRIERÉPÍTÉS FEJLESZTÉSÉBEN
A FELSŐOKTATÁSBAN**

KOC SIS ZSÓFIA

tanársegéd

Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Tanszék

kocsis.zsafia@arts.unideb.hu

A felsőoktatás egyik visszatérő kihívása, hogy a hallgatók nehezen tudják a megszerzett elméleti ismereteket a munkavállalással és pályatervezéssel kapcsolatos valós élethelyzetekben alkalmazni. A felsőoktatás és a munkaerőpiac közötti átmenet támogatása olyan pedagógiai megoldásokat igényel, amelyek aktív részvételre, tapasztalati tanulásra és reflexióra épülnek, s ennek egyik eszköze a társasjáték (Bridgstock et al., 2019; Dean et al., 2022; Kocsis et al. 2025; Karbownik et al., 2016; Viray, 2016).

A *Study hard, Work hard!* egy olyan saját fejlesztésű társasjáték, amely a hallgatók karrierépítéséhez kapcsolódó ismereteik és kompetenciáik fejlesztését célozza meg. A társasjáték valósághű hallgatói élethelyzeteket szimulál – többek között pénzügyi tervezést, ösztöndíjpályázatokat, munkavállalást, állásinterjút és időgazdálkodást –, miközben rendszeres használata fejlesztheti a kommunikációt, a döntéshozatalt, az együttműködést és a problémamegoldást. A társasjátékban szereplő feladatok, kvízkérdések kutatási eredményeken alapszanak (Kocsis, 2024; Kovács et al., 2019).

A kutatás azt vizsgálja, hogyan integrálható a társasjáték a felsőoktatásba, különösen pályaaorientációs és karrierfejlesztési kurzusok esetében. A társasjátékot az *Álláskeresői ismeretek* című tréningen teszteltük, eltérő tanulmányi háttérrel rendelkező hallgatók körében (N = 60). A résztvevők magas szintű motivációról és tanulási élményről számoltak be. A tevékenységet nemcsak szórakoztatónak, hanem oktatási szempontból is értékesnek tartották. Úgy érezték, hogy a játék elmélyítette az idő- és pénzkezelésről szóló ismereteiket, segített nekik átgondolni tanulmányi és munkával kapcsolatos döntéseiket, valamint hozzájárult a foglalkoztatási lehetőségek és kihívások tudatosításához. A játék együttműködési aspektusait is magasan értékelték. Annak ellenére, hogy a minta mérete viszonylag kicsi volt, ami korlátozza az eredmények általánosíthatóságát, az eredmények rámutatnak arra, hogy a társasjáték hatékony pedagógiai eszköz lehet a felsőoktatásban a tanulás és a munka világa közötti kapcsolódások erősítésére.

A kutatás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: *felsőoktatás, pályaaorientáció, társasjáték-alapú tanulás, kompetenciafejlesztés, aktív tanulás*

TÁRSADALMI ÉRZÉKENYSÉG FEJLESZTÉSE TÁRSAJÁTÉKOK ÁLTAL

KOCSIS ZSÓFIA

tanársegéd

Debreceni Egyetem, Neveléstudományi Tanszék

kocsis.zsafia@arts.unideb.hu

Az oktatásban egyre nagyobb hangsúlyt kap az inkluzív pedagógiai szemlélet és a társadalmi egyenlőtlenségek iránti érzékenyítés, különösen a segítő, pedagógiai és mentori szerepekre felkészítő képzésekben. Ezek a célok olyan tanulási formákat igényelnek, amelyek túlmutatnak a kognitív tudásközvetítésen, és érzelmi szinten is bevonják a hallgatókat. A hagyományos tanulási elmélet a kognitív dimenzióra összpontosít, és nem veszi figyelembe a tanulás érzelmi és társadalmi dimenzióit, amelyek aktívabbá teszik a tanulókat és élvezetesebbé a tanulást (Illeris, 2003; Lim et al., 2019). A kutatások szerint a társasjátékok tartósabb és hatékonyabb tanulási eredményeket hozhatnak, mint sok hagyományos tanítási módszerek (Karbownik et al., 2016; Perini et al., 2018), és kiemelik a társasjátékokkal foglalkozó diákok tanulmányi eredményeinek jelentős javulását a hagyományos oktatási környezetben tanuló diákokhoz képest (Viray, 2016).

Az előadás egy reflektív workshop felépítését és tapasztalatait mutatja be, amely esztétikailag kiemelkedő társasjátékokat alkalmaz a hátrányos helyzetű tanulókkal dolgozó kortárs mentorok felkészítésében. A foglalkozás során a hallgatók Dixit kártyák segítségével a mentori szerepükre asszociáltak és végeztek önreflexiót. A *Mért nem tudnak a fák járni?* című mesekönyv és a hozzá tartozó illusztrációkon alapuló memóriajáték lírai illusztrációi nemcsak erőteljes vizuális élményt adtak, hanem megismertették a hallgatók a cigány kultúra népmesei és művészeti jellemzőit. A *Mentortársas* című társasjáték társadalmi érzékenységet fejleszt az életutak bemutatásával, mindemellett művészeti értéket is képvisel: a játéktábla és a doboz grafikái hátrányos helyzetű fiatalok és tanáraik munkái.

A hallgatói visszajelzések alapján a workshop nemcsak érzékenyítette a résztvevőket a hátrányos helyzetű diákok élethelyzete iránt, hanem konkrét pedagógiai mintát is adott arra, hogyan alkalmazhatók a társasjátékok mentori, pedagógiai és fejlesztőmunkában. A résztvevők kiemelték a társasjátékok motiváló erejét, a reflexiót támogató funkcióját, valamint azt, hogy a játékos tanulási helyzetek biztonságos teret teremtenek az empátia, az együttműködés és az önreflexió fejlesztésére. Az előadás

amellett érvel, hogy a workshop egyszeri megrendezése és az alacsony hallgatói létszám ellenére a társasjátékok hatékonyan beépíthetők a felsőoktatási gyakorlatba, és jól adaptálható a hátrányos helyzetű tanulókkal végzett pedagógiai munkába is.

A kutatás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: társasjáték, társasjáték-pedagógia, társadalmi egyenlőtlenség, felsőoktatás, kortárs mentorok

KOGNITÍV FUNKCIÓK FEJLESZTÉSE TÁBLAJÁTÉKKAL AZ ÓVODÁBAN*

SZ. S. VÁRVÁRI TÜNDE
 óvodapedagógus, fejlesztőpedagógus
 Székesfehérvár, Rákóczi Utcai Óvoda
tsvarvari@gmail.com

A táblajátékok évezredek óta fontos szerepet töltenek be az emberiség életében, mindennapjaik gyakorlásában, illetve szabadidejük eltöltésében. Az óvodában a gyerekek számára felkínált játékok közül talán a táblajátékok azok, amelyek leginkább köthetők életkori sajátosságokhoz és gondolkodási funkciók fejlettségéhez. A táblajátékok ezen tulajdonsága okán óvodapedagógusi és fejlesztőpedagógusi gyakorlatomban egyaránt ciklikusan tudom felkínálni az érdeklődő gyerekek számára a táblajátékokat.

Táblajátékok iránt érdeklődést mutató 5-6, 7 éves életkorú gyerekek kiválasztásának módszerei	
Óvodai csoportomban	Fejlesztőpedagógiai kontakt foglalkozásaimon
Pedagógiai megfigyelés, feljegyzés: A gyermek gyakori játékválasztásai szabad játék alkalmával. (Társas szabályjátékok, logikai- és konstruktív játékok) Tervezett és spontán tevékenységekben a gondolkodási funkciók megjelenésének gyakorisága.	Dokumentumelemzés: a Pedagógiai Szakszolgálat Vizsgáló Bizottsága által kiállított Határozat, Fejlesztési javaslatok alfejezete.
Feljegyzések a fejlődési naplóban	
Konzultáció kollégámmal	Konzultáció az óvodapedagógusokkal
Szülő számára: fogadóóra, szülőedukáció interaktív módszerrel, játékajánlások.	Szülő számára: konzultáció, home-tréning, szülőedukáció interaktív módszerrel
Konzultáció külső szakemberekkel	Konzultáció a gyermekekkel foglalkozó más szakterületen dolgozó szakemberekkel. (Logopédus, mozgásterapeuta.)
Táblajátékok kiválasztása, felajánlása az érdeklődő gyerekek számára. (A táblajáték a gyermeki érdeklődés középpontjában áll, a gondolkodási funkciók fejlődésének támogatása mintegy hozzáadéka a játéknak.)	Táblajátékok kiválasztása. (A táblajáték a fejlesztőpedagógiai folyamat célzott eszköze.)

* Irodalom: K. Nagy Emese (2014). *Gondolkodásfejlesztés táblajátékkal*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest, http://tehetseg.hu/sites/default/files/konyvek/geniusz_33_net_teljes.pdf (Letöltés: 2015. 01. 22.).
 Mészáros Mihály link: meszaros-mihaly.hu. *Fejlesztő táblajátékok a gyerekek nevelésében*. <https://meszaros-mihaly.hu/category/tablajatek/> (Letöltés: 2014. 10. 14.).

Mindazonáltal látnunk kell, hogy az átgondolt módszertani előkészítő folyamat ellenére sem biztos, hogy a gyermeki érdeklődés tartóssá válik a táblajátékok iránt, vagy bővíthető a játékok köre. Lehetséges, hogy a pedagógus, a szülő vagy a kortárs barát iránti kötődés tartja fenn egy ideig a gyermek motiváltságát. Ugyanakkor, vannak gyermekek, akik tartósan érdeklődnek, leveszik a polcra a táblajátékot, játszótársat hívnak, vagy a fejlesztő foglalkozásokon konzekvensen kérik a játékot. Mindez azt jelzi, hogy szükség van az ilyen típusú játékokra is az óvodai nevelés folyamatában.

Nevelési év	Táblajátékok iránt érdeklődést mutató 5-6, 7 éves életkorú gyerekek		
	Óvodai csoportomban		Fejlesztőpedagógiai kontakt foglalkozásaimon
2020/2021	3 gyermek		Nem volt fejlesztőpedagógiai kontakt foglalkozás megszervezve intézményünkben.
2021/2022	5 gyermek		2 gyermek
2022/2023	–		4 gyermek
2023/2024	3 gyermek		6 gyermek
2024/2025 II. félévtől	4 gyermek		2 gyermek
2025/2026 I. félév	9 gyermek		2 gyermek
2026 január	Óvodai csoportomban 9 gyermek	Össz – óvodai szinten (más csoportok óvodapedagógusai által ajánlott gyerekek): 12 gyermek	2 gyermek

A táblajátékok felajánlásának folyamata: amennyiben látom, hogy affinitást mutatnak a gyerekek már középső csoporttól kezdve a társas szabályjátékok iránt, a játék közben egyéni stratégiákat alkalmaznak, a matematikai tapasztalatszerzések alkalmazásával képesek összefüggések meglátására, adott problémát más-más megközelítéssel képesek megoldani, akkor elhelyezek a játékpolicra táblajátékot, majd a gyerekek kíváncsiságára hagyatkozom.

Kognitív funkciók fejlődésének támogatása táblajátékokkal: a táblajátékok segítségével a pedagógiai hatásrendszert tagíthatom, alkalmazásával a gyerekek gondolkodási funkcióinak fejlődését támogathatom. (Logikus gondolkodás, analízis-szintézis, csoportosítás, ok-okozati összefüggések felismerése, lényeglátás, helyzetfelismerés, következtetés, problémamegoldás, szabályalkotás, kreativitás, figyelem, emlékezet, fluid gondolkodás, ...)

Az óvodapedagógiai folyamatban a gyermekek választása áll a középpontban, a fejlesztőpedagógiai folyamatban a fejlesztési feladataimnak megfelelő táblajátékot ajánlok fel.

Gyakran alkalmazott táblajátékok, amelyek a gyerekek kedvenceivé váltak: sudoku (3-as, 4-es); tic-tac-toe/amőba; a róka és a libák; quarto; mancala; malom; dáma; reversi.

Eredmények, összegzés: a táblajátékok mozgósítják a gyerekek gondolkodási funkcióit, amelyek más tevékenységi területen is megnyilvánulnak. Részletesebbé válik a szövegértés, a szövegek elsajátítása, a megfigyelések pontosabbá válnak, gyorsabban átlátják a gyerekek a problémákat, többféle problémamegoldási stratégiát képesek alkalmazni egy adott problémára vonatkozóan. Egyre több sikerélményhez jutnak, pozitív önértékelésük, önbizalmuk fejlődik, döntések meghozatalában magabiztossá válnak.

Kulcsszavak: *kognitív, táblajáték, óvodapedagógia, fejlesztőpedagógia*

**MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, MINDENNAPOS ÉLMÉNY? –
TANULÓI ATTITÜDÖK, MOTIVÁCIÓK ÉS SPORTOLÁSI SZOKÁSOK
EGY DEBRECENI ÁLTALÁNOS ISKOLA FELSŐ TAGOZATÁN**

FINTOR GÁBOR¹, CZIDOR CSABA

¹*adjunktus*

*Debreceni Egyetem, BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet,
Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszék*

fintor.gabor@gmail.com

Az általános iskolai évek során kialakuló attitűdök és szokások hosszú távon is befolyásolják a tanulók felnőttkori életvitelét (Barnett és mtsai., 2008¹; Minarro, 2009²; Shepard és mtsai., 2013³; Bognár, 2019⁴). Ebben az életkori szakaszban a rendszeres, mennyiségében és minőségében is megfelelő testmozgás kulcsfontosságú a testi, lelki és szellemi egészség támogatásában (Révész – Csányi, 2015⁵; Gombocz, 2019⁶). A testnevelés tantárgy így kiemelt szerepet tölt be az egészségtudatosság megalapozásában (Rétsági, 2014; Hamar, 2016).

Előadásunk kiindulópontját a Testnevelés és sport műveltségi terület szaktanterveinek elemzése adja (Hamar – Petrovic, 2008⁷; Hardman – Marshall, 2009⁸;

-
- ¹ Barnett, M. Lisa. – Morgan, J. Phillip. – Eric van Beurden. – Beard, R. John (2008). Perceived Sports Competence Mediates the Relationship Between Childhood Motor Skill Proficiency and Adolescent Physical Activity and Fitness: a Longitudinal Assessment. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 5, 40. <http://www.ijbnpa.org/content/5/1/40/> (Utolsó letöltés: 2015. 06. 20.).
 - ² Minarro, P. A. L. (2009). *Actividad física para la salud*. Departamento de Expresión Plástica, Musical y Dinámica. Apuntes. Universidad de Murcia. Rétsági Erzsébet (2014). Mindennapos testnevelés az iskolában. *Élet és Tudomány*, 69 (37), 1166–1167.
 - ³ Shephard, J. R. – Trudeau, F. (2013). Quality Daily Physical Education for the Primary School Student: A Personal Account of the Trois-Rivières Regional Project. *Quest*, 65 (1), 98–115.
 - ⁴ Bognár József (2019). A testnevelés értékorientációja. *Új Pedagógiai Szemle*, 69 (3–4), 100–109.
 - ⁵ Révész László – Csányi Tamás (szerk.) (2015). *Tudományos alapok a testnevelés tanításához*. I. kötet. Szemelvények a testnevelés, a testmozgás, és az iskolai sport tárgyköréből. Társadalom-, természet- és orvostudományi nézőpontok. Magyar Diáksport Szövetség, Budapest, 10–19.
 - ⁶ Gombocz János (2019). A testnevelés, az iskolai sport. *Új Pedagógiai Szemle*, 69 (3–4), 7–16.
 - ⁷ Hamar, Pál – Petrovic, Ladislav (2008). Physical Education and Education Through Sport in Hungary. In: Gilles, Klein. – Ken, Hardman (eds.). *Physical Education and Sport Education in European Union*. Editions Revue EP. S, 11 avenue du Tremblay: Paris.
 - ⁸ Hardman, Ken – Marshall, Joe (2009). *Second World-wide Survey of School Physical Education. Final Report*. International Council of Sport Science and Physical Education.

Rétsági–Csányi, 2014⁹). A nemzeti alaptanterveket áttekintve megállapítható, hogy a testnevelés hagyományosan is fontos szerepet játszik az egészségre nevelésben, ugyanakkor a mindennapos testnevelés 2012-es bevezetésével a tantárgy új hangsúlyokat kapott. A témában megjelent eddigi vizsgálatok összességében kedvező képet jeleznek (Borbély, 2018; Fintor, 2019; Moravec, 2021).

Kutatásunk célja a mindennapos testnevelés vizsgálata a debreceni Csapókerti Általános Iskola felső tagozatos tanulói körében három fókusz mentén: (1) a testnevelés-órák kedveltsége és népszerűsége, (2) a Nemzeti alaptantervhez kapcsolódó tanulói észlelések, valamint (3) az iskolán kívüli sportolási szokások. A vizsgálat hipotézisei érintették többek között a nemek közötti különbségeket, a tantárgy megítélését, a testnevelő tanár szerepét, a motivációs tényezőket, illetve a szülői háttér jelentőségét.

Az adatfelvétel önkitöltős kérdőívvel történt egy korábban validált mérőeszköz alapján (Fintor, 2019). A kutatásban az iskola felső tagozatos diákjai vettek részt (n = 197).

Eredményeink szerint a tanulók többsége kedveli a testnevelést, különösen akkor, ha az órák játékosak, változatosak és élményközpontúak. A testnevelésórák megítélését markánsan befolyásolja a testnevelő tanár személyisége, valamint az órák színvonala. A válaszadók több mint fele a testnevelésórákon túl is sportol, jellemzően heti legalább három alkalommal, amelyben a szülői példamutatás szerepe hangsúlyos. A korábbi kutatások fényében figyelemre méltó eredmény, hogy a sportolás gyakoriságában nem találtunk szignifikáns különbséget a fiúk és a lányok között.

Az eredmények hozzájárulnak a felső tagozatos tanulók attitűdjeinek, motivációinak és sportolási szokásainak pontosabb megértéséhez, amelyek hosszabb távon is hatnak egészségmagatartásukra. A testnevelés oktatása a tanulók személyiségfejlődésének és egészségre nevelésének kiemelt eszköze, amely tágabb értelemben a kulturális tőke egyik komponenseként is értelmezhető.

Kulcsszavak: mindennapos testnevelés, általános iskolai tanulók, Nemzeti alaptanterv, attitűd

⁹ Rétsági Erzsébet – Csányi Tamás (2014). Nemzeti Alaptanterv 2012 Testnevelés és sport műveltségi terület – az iskolai testnevelés új kihívásai I. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 15, 59, 3, 32–37.

SOKAT ÍGÉRŐ OPERÁK A GYERMEK MOZARTTÓL ÉS LISZTTÓL

ALTORJAY TAMÁS

egyetemi docens

*Szegedi Tudományegyetem JGYPK,
Művészeti Intézet, Ének-zene Tanszék*

tamas.altorjay@gmail.com

Cél: sok jelentős zeneszerzőnek van kerek évfordulója idén, jóval kevesebb viszont olyan, akiknek mindkét – születési és halálozási – évfordulója is kerek idén. Ezek közül W. A. Mozartot és Liszt Ferencet választottuk ki alaposabb vizsgálatra, mert mindkét csodagyerekként indult szerző gyermekkorában már irt egy-egy operát.

Pedagógiai kilátások: ezek részletes bemutatása a célunk, hogy az elemzett – az operákban található – zárt számokra felhívva a figyelmet, segítsük ezek beemelését az énekes hallgatók oktatásába.

Felépítés: röviden összefoglaljuk a szerzők életrajzi eseményeit a művek keletkezési – Mozart: *Bastien és Bastienne* (1768); Liszt: *Don Sanche* (1815) – idején. Megpróbáljuk értelmezni a szerzők első operái fogadtatásának hatását a felnőttkori alkotómunkájukra. Részletezzük az operák szereplőit, jeleneteit. A zárt számok hangnemet, ritmikai, tempo, szerkesztési jellemzőit, kottapéldák bemutatásával elemezzük. Javaslatot teszünk azon áriákra, duettekre, amelyek beemelhetők az oktatásba hangfajspecifikusan.

Kitekintés: külön kitérünk a művek hazai előadástörténetére, kiadványok és hangfelvételek elérhetőségére.

Kulcsszavak: gyermekkori operák, csodagyerekek, 2026

BELÉPÉS AZ EGYETEMRE ÉS HALLGATÓI FEJLŐDÉS

SZEKCIÓ 7

SZEKCIÓELNÖK: KOVÁCSNÉ DR. DURÓ ANDREA MÁRIA

**A KÖZÉPISKOLAI RANGSOR MINT VISZONYÍTÁSI PONT –
MILYEN A „JÓ ISKOLA” A HVG ÉS AZ MCC GIMNÁZIUMI LISTÁN***

BÉRES ANDRÁS

doktorandusz

Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar

Földtudományok Doktori Iskola

[*beres.andras2@pte.hu*](mailto:beres.andras2@pte.hu)

Bevezetés, aktualitás: A középiskolai rangsorok a köznevelés és a felsőoktatás közötti átmenet közös viszonyítási pontjait szervezik: érettségi, kompetencia- és felvételi mutatókból egyetlen minőségképet konstruálnak, amely egyszerre tájékoztat, irányít és legitimál. Ugyanakkor a rangsorok a szelekció és a térbeli egyenlőtlenségek pedagógiai releváns mintázatait is láthatóvá tehetik.

Módszerek és eszközök: A HVG TOP100 2014–2026 idősorán (legalább egyszer TOP100: N = 146) a területi koncentrációt (Budapest–vidék), a belépés-kiesés dinamikáját és a ranghely-ingadozást mérjük. Kiegészítésként 2025–2026-ban a HVG és az MCC TOP100/TOP10 átfedését és rang-együttjárását, továbbá az eltérő indikátorsúlyokból fakadó elitprofil-különbségeket értelmezzük.

Eredmények: A HVG-mezőnyben Budapest súlya növekszik, és elkülönülni látszik egy stabil elitmag az „elitben”. A HVG-MCC összevetés a TOP100-ban alapvetően konvergenciát, de részben eltérő elitlogikát jelez: a listák másként súlyozzák a kimeneti teljesítményt és a bemeneti szelekció hatását.

Összegzés, kitekintés: A rangsorok pedagógiai szempontból „rejtett tantervként” is működnek, mert a minőség definícióját és a kívánatos pályákat implicit módon közvetítik. A tanárképzésben és a pályaaorientációban ezért indokolt a rangsorértés (indikátor- és szelekciótudatosság) fejlesztése és a területi kontextus bevonása.

Kulcsszavak: *középiskolai rangsor, kompetencia, oktatási minőség, köznevelés-felsőoktatás átmenet*

* *A kutatás a 2025-2.1.1-EKÖP számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium, Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, az EKÖP-25-3-I-PTE-412 kódszámú egyetemi kutatói ösztöndíj programjának finanszírozásában valósult meg.*

**FELVÉTELI STRESSZ A SERDÜLŐKORI KIHÍVÁSOK KÖZÖTT –
VIZSGASZORONGÁS ÉS ÉLETESEMÉNY-TERHELÉS
EGY ÚJ MÉRŐCSOMAG TÜKRÉBEN**

KENYERES FANNI^{1*} – BÉRES ANDRÁS² – KUMLI KATA¹ –
KÁRPÁTI SÁRA¹ – DOMJÁN ZSUZSANNA¹ –
HERTELENDY HANNA MÁRIA^{1,3}

^{1*}hallgató

¹Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar
Pszichológia Intézet

²Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi KarFöldtudományok Doktori Iskola

³Pécsi Autizmus Alapítvány

^{1*}kfannii13@gmail.com

Háttér és relevancia: A magyar oktatási rendszerben a középiskolai felvételi „high-stakes” vizsgaként jelentős pszichoszociális terhet ró a 14 éves serdülőkre, éppen az identitásformálás és az iskolai átmenet kritikus időszakában. Az ekkori középfokú felvételi eljárás nem csupán iskolaválasztás, hanem egyben az önértékelést, jövőképet és társas kapcsolatokat egyaránt érintő komplex stresszor.

Célkitűzés: Kutatásunk célja egy magyar nyelvű, kulturálisan adaptált mérőeszköz-csomag kidolgozása volt, amely a Tesztaszorongás Kérdőív és egy serdülőkre szabott életesemény-skála révén lehetővé teszi a felvételi stresszének kontextuális vizsgálatát.

Módszer: Keresztmetszeti vizsgálatunkban 400 tanuló vett részt (200 fő 8. osztályos, 200 fő 9. osztályos). A mérőeszközök adaptációja nemzetközi protokoll szerint történt, megbízhatósági és korrelációs elemzésekkel.

Főbb eredmények: Az adaptált mérőeszköz kiváló belső konzisztenciát mutatott (Cronbach- α : 0,84–0,87). Mindkét évfolyamon a felvételi vizsga került az egyik legmegterhelőbb életesemények közé. A 8. osztályosoknál a vizsgastressz erősen korrelált az iskolaváltással és családi konfliktusokkal, míg a 9. osztályosoknál az életmód-beli adaptációval (alvás, étkezés) mutatott szorosabb összefüggést.

Gyakorlati hasznosíthatóság: A fejlesztett kérdőívcsomag rövidegsége, könnyű felvétele és jó pszichometriai mutatói miatt alkalmas az iskolapszichológiai gyakorlatban veszélyeztetett tanulók szűrésére, célzott intervenciók tervezésére és a felvételi időszak stresszkezelésének támogatására. Az előadás bemutatja az eszköz használatának lehetőségeit a köznevelési intézmények számára.

Kulcsszavak: középiskolai felvételi, vizsgastressz, serdülőkor, mérőeszköz-adaptáció, iskolapszichológia

**ÁTMENET A KÖZÉPISKOLÁBÓL AZ EGYETEMRE –
A TANÁR-MENTOR SZEREPE A DIDAKTIKAI SOKK LEKÜZDÉSÉBEN ÉS
A HALLGATÓI AUTONÓMIA FEJLESZTÉSÉBEN**

MARINEC NAGYIJA¹ – SOÓS KATALIN²

¹a filozófiai tudományok kandidátusa, docens
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem
marynets2020@gmail.com

²a pedagógiai tudományok kandidátusa
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem
soos.katalin@kmf.org.ua

Az iskolából az egyetemre való átmenet az elsőévesek számára identitáspróba. A külső kontrollal rendelkező strukturált középiskolai környezetből az akadémiai szabadság terébe való belépést gyakran kíséri „didaktikai sokk”¹ – bizonytalanság az elvárásokkal szemben és tanulás módszertani nehézségek. Ebben az „elvárási válságban” a tanár-mentor kulcsfigurává válik, biztosítva az oktatási folyamat informális folytonosságát.

A kutatás célja a mentori intézmény kritikai elemzése, mint a didaktikai sokk leküzdésére szolgáló pedagógiai mechanizmus, valamint annak vizsgálata, miként járul hozzá a hallgatók rezilienciájának és tanulási autonómiájának fejlődéséhez. A módszertan a gyakorlatok rendszerszintű elemzésén, szakirodalom-elméleti áttekintésen és az „iskola – mentor – egyetem” tengely mentén történő interakciók modellezésén alapul.

Az eredmények azt mutatják, hogy a formális adminisztratív jellegű kurátori rendszer nem képes hatékonyan leküzdeni a didaktikai szakadékokat. V. Tinto² interakciós modellje alapján a mentor hatása három területen azonosítható: a tanulási stratégiák átalakítása (forrásokkal való munka), a tudatos akadémiai döntések támogatása és az első kudarcok konstruktív feldolgozása.

Az iskolából hozott szokás a reprodukív információátadásra megakadályozza a hallgatókat az elsődleges forrásokkal való munkában. Az akadémiai olvasási foglalkozásokon keresztül a mentor segít leküzdeni a kezdeti stresszt, megtanítva megkülönböztetni az érveket és a tényeket. A könnyű kurzusok spontán választása helyett a mentor a hallgatót a szakmai kompetenciákra orientált tudatos pályakialakításra

¹ Maunder, R. E. (2018). Students' transitions through higher education: Adopting a critical perspective. *Teaching in Higher Education*, 23 (2), 263–272.

² Tinto, V. (1993). *Leaving College: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition*. University of Chicago Press.

irányítja. Ez az „aktív tanulás” modelljét valósítja meg, ahol a hallgató az akadémiai közösség felelős tagjává válik.

A mentor abban is segít, hogy a kudarcokra adott érzelmi reakciókat a hibák stratégiai elemzésének eszközévé alakítsa. Ez a kíséret erősíti a szubjektív autonómiát, megtanítva a hallgatót arra, hogy önállóan korrigálja viselkedését és fejlessze a rezilienciát. A munka alátámasztja, hogy a mentorság kulcsszerepet játszik az adaptációs időszak csökkentésében, elengedhetetlen híddá válva a közép- és felsőoktatás között.

Kulcsszavak: adaptáció, tanár-mentor, didaktikai sokk, felsőoktatás, tanulási autonómia

**HALLGATÓK HELYESÍRÁSI KÉPESSÉGEI SZAKDOLGOZATOK ÉS
DISSZERTÁCIÓK CÍMEI ALAPJÁN –
TAPASZTALATOK ÉS JAVASLATOK**

LÁTICS BARBARA¹ – GOMBOS PÉTER²

¹*doktoranda*

*Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola*

lbarbi0604@gmail.com

²*egyetemi docens*

*Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem,
Kaposvári Campus, Neveléstudományi Intézet*

Kvantitatív vizsgálatunk feltárta, hogy a különböző tudományterületek hallgatói milyen helyesírási képességekkel rendelkeznek a címadás terén. Kutatási kérdéseink a következők voltak: (1) Melyek a legkritikusabb helyesírási területek – tudományterületenként, valamint összesítve? (2) Mi okozza a nehézséget, és melyek a lehetséges megoldások? (3) Milyen általános megállapítások tehetők a hallgatók ortográfiai tudását illetően? A rendelkezésre álló szakirodalom egyrészt elavult, másrészt egy-egy részterület vagy kisebb csoport felől közelít, s nem ad komplex képet a hallgatók helyesírási képességeiről (Gombos, 2018; Hangay, 1993; Kernya, 1993; Fazekas, 1994), habár hangsúlyozza a téma relevanciáját (Kolláth, 2002; Zabóné, 2016). Empirikus kutatásunkban 4720 darab szakdolgozat- és disszertációcímet elemeztünk manuálisan a helyesírási hibák száma és típusa alapján. A minta hat tudományterületből tevődött össze: művészetek, bölcsészet-, műszaki, agrár-, társadalom- valamint természettudományok – lehetővé téve az összehasonlítást. A matematikai-statisztikai számítások eredményei rámutattak, hogy a közel ötezer cím 46,44%-a tartalmaz legalább egy helyesírási hibát, 15,46%-a kettőnél többet is. A címenkénti hibaszám nullától ötig terjedt. A mintának alig több mint fele, 53,56%-a volt csak teljesen hibátlan. A tudományterületek közül a bölcsészettudományok teljesítettek a „legjobban”: a minta 63,79%-a volt nyelvtanilag kifogástalan. A legalacsonyabb határérték a műszaki tudományterülethez tartozik, a címeknek csupán 48,24%-a hibátlan. A legkritikusabb helyesírási területek az egybeírás-különírás, valamint írásjelek voltak – e kategóriákhoz 1193, valamint 1547 darab hiba tartozott. Kutatásunk nemcsak hiánypótló, hanem figyelemfelhívó célzatú is. Az eredmények igazolták, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a felsőoktatásban és a doktori képzésben a helyesírás (újra)tanítására. Fontos lenne, hogy ennek szükségszerűségét a hallgatók – mint leendő értelmiségiek,

szakmabeliek – is érezzék. Megoldást jelentene, ha minden szakterületen tanítanának, tanulnának szaknyelvi helyesírást, akárcsak a pedagógushallgatók. Kutatásunk támpontként szolgál tudományterület-specifikus helyesírási segédletek készítéséhez, melyek szintén hasznosnak bizonyulnának.

Kulcsszavak: *helyesírás, hallgatói publikációk*

HALLGATÓI KEZDEMÉNYEZŐKÉSZSÉG ÉS KAPCSOLATI TŐKE A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBEN – TAPASZTALATOK ÉS LEHETŐSÉGEK

HORNYÁK ÁGNES

adjunktus

Nyíregyházi Egyetem

agneshornyak07@gmail.com

A tanári professzió átalakulása következtében a pedagógusképzésben egyre nagyobb hangsúlyt kapnak azok a kompetenciák, amelyek lehetővé teszik a leendő pedagógusok aktív szakmai részvételét, együttműködését és hosszú távú pályatervezését. A kutatás célja annak feltárása, hogy a tanár szakos hallgatók kezdeményező-készsége, kapcsolati hálója és jövőorientációja hogyan alakul a középiskolától az egyetemi évekig, valamint milyen intézményi és társadalmi tényezők befolyásolják a folyamatokat. A kutatás 2024 tavaszán készült kérdőíves adatfelvételre épül, amelyben a Nyíregyházi Egyetem 4. éves tanár szakos hallgatói vettek részt. Az elemzés középpontjában a pályaszocializáció olyan kulcselemei állnak, mint a szakmai kezdeményező-készség, a kapcsolati tőke alakulása, a hazai és nemzetközi együttműködések gyakorlata, valamint a jövőbeli karriercélok. Az eredmények arra utalnak, hogy a hallgatók többsége már a középiskolai évek során aktív tanulói szerepeket vállalt, és ez a kezdeményező-készség az egyetemi képzés alatt is fennmarad. Ugyanakkor a szakmai együttműködések döntően formális keretek között zajlanak, a nemzetközi mobilitásban való részvétel pedig rendkívül alacsony. A hallgatók nagy arányban tartják fontosnak kapcsolati hálójuk bővítését, mégis jelentős különbség mutatkozik a szakmai nyitottság szándéka és a tényleges részvétel között, amelyet elsősorban információhiány, túlterheltség és strukturális akadályok magyaráznak. A kutatás rámutat arra, hogy a pedagógusképzés megújítása szempontjából kulcsfontosságú a hálózatos tanulási környezetek és a projektalapú együttműködések tudatos erősítése, amelyek hozzájárulhatnak egy reflektívabb pedagógusgeneráció kialakulásához.

Kulcsszavak: *kezdeményező-készség, kapcsolati tőke, pályaszocializáció, pedagógusképzés*

A TANÁR SZAKOS HALLGATÓK A PÁLYASZOCIALIZÁCIÓS GYAKORLATOK ÚTVESZTŐJÉBEN

HOLLÓSI HAJNALKA

főiskolai tanár

Nyíregyházi Egyetem, Alkalmazott Humántudományok Intézete

hollosi.hajnalka@nye.hu

Jelen vizsgálat a Nyíregyházi Egyetem másodéves osztatlan tanár szakos hallgatók (40 fő) pályaismereti és pályaszocializációs gyakorlatuk tapasztalatait kívánja bemutatni, mivel a 2024-ben bevezetésre kerülő gyakorlatorientált (pilot) tanárképzés egyik új eleme az öt féléven át tartó gyakorlat, ami a tanárjelöltek korai pályaszocializációját hivatott elősegíteni. A hazai tanárképzésben a pályaismereti és pályaszocializációs gyakorlatok képzésbe építése [8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet] jelentősen átalakította a képzés tanulási környezetét. A vizsgálatba bevont hallgatók már három különböző iskolai környezetben teljesítették a gyakorlatot, tehát azt feltételezzük, hogy rendelkeznek egyfajta összehasonlítási alappal, és ezért kíváncsiak voltunk arra, hogy hogyan élték meg a gyakorlatokat, milyen benyomásokat, tapasztalatokat szereztek. A hallgatókat írásos félig strukturált interjúval vizsgáltuk, mivel azt gondoltuk, hogy így lehetőségük van őszintén, szabadon megfogalmazni a gondolataikat a három félév során megtapasztalt pozitív, és negatív élményeiket egyaránt. Korábbi vizsgálatainkban azt állapítottuk meg, hogy a hallgatók tanulmányaik során pozitív attitűddel rendelkeznek a pedagóguspálya iránt, de sokszor nincsen kialakult elképzelésük a tanári pályához kapcsolódóan, sok bizonytalanságot tapasztalunk. A tanárképzés feladata, hogy a hallgatók felismerjék, azonosítsák a tanári pályához kapcsolódó elvárásait, a tanulással és a tanítással kapcsolatos vélekedéseiket, s ha szükséges, legyenek képesek azok módosítására, változtatására. (Lénárd és mtsai., 2024) Ennek alapján azt feltételezzük, hogy az öt féléven át tartó pályaszocializációs gyakorlat során a hallgatók folyamatosan fejlődnek, és egyre több tapasztalatot szereznek, mind a tantermi órák, mind a tanórákon kívüli tevékenységek során. Természetesen azt is gondoljuk, hogy a tapasztalatok segítik a hallgatókat abban, hogy a korábbi tanári pályához kapcsolódó bizonytalanságuk egyre inkább megszűnjön.

Kulcsszavak: *szocializáció, motiváció, tanárképzés, pályaszocializációs gyakorlat*

VÁLASZ LEHET-E A REALITY SHOCKRA A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

DELI ZSOLT

doktorandusz

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

Zsolt.deli@gmail.com

A pedagógushatékonyág témakörével sok kutatás foglalkozott, amely eredmények jelentősen befolyásolják a pedagógusképzés szerkezeti és tartalmi alakulását. A hallgatók találkoznak természetesen tárgyuk akadémikus aspektusával, szakmódszertanokkal, lélektani ismeretekkel a gyermekekről, a tanulásról, a szociális kapcsolati rendszerekről, megismerik a törvényi kereteket, a tanulásszervezési és támogató módszertanokat, még lehet folytatni a sort (Falus & Orgoványi-Gajdos, 2022)¹. Amiről viszont kevésbé kapnak képet, az saját maguk (pedagógusidentitás, motiváció, személyiségjellemzők, attitűdök). Pedig a pedagógus első számú eszköze a saját személyisége. (Geröcs, 2023)² A pályakezdő pedagógusok, amikor kikerülnek a képzőintézményük biztonságot jelentő falai közül, a munkahelyükön valóslágos sokkhatás éri őket. Számos kutatás meglehetősen részletesen megrajzolta a kezdő pedagógusok problématerképét (Aarts és mtsai., 2020³; Huberman, 1989⁴; Veenman, 1984⁵). Vajon a személyiségfejlesztés a képzés során hogyan fejt ki hatását ezekre a problématerületekre?

Folyamatban lévő kutatásomban azonosítottam a személyiség fejleszthető területeit a pedagógia szemszögéből és többek között a következő kérdésekre keresem a válaszokat:

-
- ¹ Falus, I. – Orgoványi-Gajdos, J. (2022). A pedagógus. In: Falus I. – Szűcs I. (szerk.). *A didaktika kézikönyve*. Akadémia Kiadó, Budapest.
 - ² Geröcs L. (Guest). (2023, január 31). Tiszta fejjel (No. 56) [Broadcast]. In: *Az élet meg minden*. podcast.
 - ³ Aarts, R. – Kools, Q. – Schildwacht, R. (2020). Providing a Good Start. Concerns of Beginning Secondary School Teachers and Support Provided. *European Journal of Teacher Education*, 43 (2), 277–295. <https://doi.org/10.1080/02619768.2019.1693992>
 - ⁴ Huberman, M. (1989). The Professional Life Cycle of Teachers. *Teachers College Record*, 91 (1), 31–57. <https://doi.org/10.1177/016146818909100107>
 - ⁵ Veenman, S. (1984). Perceived Problems of Beginning Teachers. *Review of Educational Research*, 54 (2), 143–178. <https://doi.org/10.3102/00346543054002143>

A különböző személyiségkomponensek (erősségek/gyengeségek) változnak-e a gyakornoki folyamat alatt? Kimutatható-e összefüggés a kezdő pedagógus problématerületek és a személyiségkomponensek változásai között a folyamat szakaszaiban? Kimutatható-e különbség a kezdő pedagógus problémák megítélésében azoknál a gyakornokoknál, akiknél már a képzés során megjelentek a tudatos személyiségfejlesztő tevékenységek?

A kutatásom célja, hogy feltárjam a személyiségfejlesztés jelentőségét a pedagógusképzés gyakornoki szakaszában, valamint reményeim szerint feljegyezhetek jó gyakorlatokat, amelyek a későbbi rendszerszintű megoldások alapjai lehetnek.

Kulcsszavak: *pedagóguskutatás, kezdő pedagógus, reality shock, személyiségfejlesztés, módszerek*

**HÍD A KÖZNEVELÉS ÉS A FELSŐOKTATÁS KÖZÖTT –
A PARTNERISKOLAI HÁLÓZAT ÉS A GYAKORLÓISKOLÁK SZEREPE
A MEGÚJULÓ PEDAGÓGUSKÉPZÉSBEN**

GORTVA JÁNOS¹ – RÉVÉSZ LÁSZLÓ²

¹*adjunktus*

*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sporttudományi Intézet
Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport
gortva.janos@uni-eszterhazy.hu*

²*egyetemi tanár*

*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Sporttudományi Intézet
Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport
revesz.laszlo@uni-eszterhazy.hu*

A tanárképzésben régóta ismert probléma az egyetemi elméleti képzés és az iskolai gyakorlat közötti diszharmonia, amely hosszú távon ronthatja a pályakezdő pedagógusok felkészültségét. Ennek kezelése nem pusztán a hagyományos gyakorlóiskolai modell finomhangolását, hanem szemléletváltást is igényel: az egyetemmel egyenrangú, együttműködő gyakorlóiskolai- és partnerintézményi modell irányába történő elmozdulást. A szakmai fejlesztőiskolává alakulás teremti meg a kutatás, az innováció, a tudásmegosztás és a tanárjelöltek fokozatos, biztonságos szakmai szocializációjának integrált keretét. A nemzetközi tapasztalatok szerint a tanárképzés akkor működik hatékonyan, ha az egyetem-iskola kapcsolat nem alkalmi gyakorlóléhelyekre épül, hanem intézményesített, hosszú távú szakmai partnerségként funkcionál. Ezekben a modellekben az iskolák egyszerre szolgálnak tanulási környezetként a hallgatók számára, kutatási és innovációs műhelyként az oktatók számára, valamint a gyakorló pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének színtereként (Falus és Szűcs, 2021). A partner- és gyakorlóiskolák tudásteremtő tereként értelmezhetők, ahol az implicit tapasztalati tudás és az egyetemi explicit tudás kölcsönös átalakulása jól leírható a Nonaka–Takeuchi-féle SECI-modell segítségével (Nonaka és Takeuchi, 1995).

Előadásunk bemutatja, hogy egyetemünkön a 2019/2020-as tanévtől kipróbált, majd a 2024/25-ös tanév őszi szemeszterétől bevezetett, gyakorlat- és értékközpontú pedagógusképzési modell miként alakítja át az egyetem, valamint a partner- és gyakorlóiskolák kapcsolatát, és milyen hatással van a hallgatók pályaszocializációjára. Az eddigi tapasztalatok 630 partneriskola és az egyetemi gyakorlóiskola visszajelzésein alapulnak. A pilotszakaszban 1088 hallgató vett részt, míg a jelen tanévben 1016 hallgató kezdte meg tanulmányait az új modell szerint. Akkreditált pedagógus-

továbbképzésben eddig 150 mentor vett részt, kiegészítve egy nem formális, év eleji mentori felkészítéssel (N = 100). A 2025 májusában végzett kimeneti mérés során hallgatói motivációt vizsgáltunk (N = 65), valamint elemeztük a mentorok (N = 35), a szakfelelősök és a mintatantervek kidolgozóinak visszajelzéseit (N = 18).

Összegzőképpen megállapítható, hogy a gyakorlatorientált képzési modell az elmélet és gyakorlat strukturált integrációjára, a célzott oktatói támogatásra, valamint a megfelelő szervezeti és infrastrukturális feltételekre építve kimutathatóan erősíti a hallgatók szakmai motivációját és tanári identitását, hozzájárul a reális szakmai felkészítéshez és növeli a pályán maradás esélyét.

Kulcsszavak: *pedagógusképzés megújítása, partneriskolai hálózat, egyetem-iskola együttműködés, gyakorlatközpontú tanárképzés, tanári pályaszocializáció*

A TANÁRKÉPZÉSI TANULMÁNYOKAT LEZÁRÓ GYAKORLAT SZEREPE A HALLGATÓK FEJLŐDÉSÉBEN

KOVÁCSNÉ DURÓ ANDREA MÁRIA

egyetemi docens

Miskolci Egyetem, BTK, Tanárképző Intézet

duro.andrea@gmail.com

A miskolci tanárképzésben a gyakorlatok tartalma és szerkezete az idők folyamán jelentősen átalakult. A kezdeti időszakban főként a Tanítási gyakorlat jelentette a praktikus felkészítés alapját. A hatéves osztatlan képzésben viszont már az Összefüggő egyéni iskolai gyakorlat biztosított – a korábbiaknál jóval szélesebb – lehetőséget a pedagógusjelöltek személyiségfejlesztésére, pályaszocializációjára, elméleti ismereteik konstruktív alkalmazására, önreflexiójuk fejlesztésére.

A tanárképzési tanulmányokat lezáró, két féléves gyakorlat a legkomplexebb feladatvégzést igényli a tanár szakos hallgatóktól, ezért érdemes megvizsgálni, hogy a végzősök „tanárrá válásának” folyamatában milyen szerepet tölt be.

Két tanévet felölelő empirikus kutatásom keretében ezért a 12. félév végén, reflexiós kérdőívvel, a nappali tagozatos tanárjelöltek Összefüggő egyéni iskolai gyakorlatra vonatkozó tudását, elvárásaik teljesülését, valamint saját kompetenciáik fejlődésének megítélését szándékoztam feltárni.

A válaszok összesítése alapján megállapítható, hogy a hallgatók alapvetően széles körű ismeretekkel rendelkeztek a főbb célokat, ill. a tevékenységek tartalmát illetően. A gyakorlat helyszínéül szolgáló iskola típusától és a tanított osztályoktól függően igen sokféle feladat végzésére adódott alkalmuk. Elsősorban a tanórákra való folyamatos készülés jelentett számukra kihívást, valamint az órai fegyelmezés, a tanulók figyelmének és érdeklődésének felkeltése és fenntartása, a felmerülő konfliktusok kezelése – összhangban a kezdőtanári problémákkal. A gyakorlathoz kapcsolódó érzelmek széles skálán mozogtak: az örömtől a félelmen át a vegyes érzésekig. A felmerülő oktatási, nevelési helyzeteket nem mindig tudták megfelelően kezelni, bár a mentorok segítségére általában számíthattak. Az Összefüggő gyakorlat előnyének leginkább azt tartották, hogy személyiségtulajdonságaik (pl.: türelem, önbizalom, kitartás), valamint egyes kompetenciáik (kommunikáció, tervezés) vonatkozásában pozitív irányú változást éltek meg. Ugyanakkor reálisan látják, mely területeken szükséges leginkább továbbfejlődniük (pl.: lexikális ismeretek bővítése, kreatívabb

oktatási módszerek alkalmazása, tanórai időmenedzsment, önreflexió). Erre vonatkozóan saját konkrét javaslatokat is megfogalmaztak.

Összességében a kutatás eredményei hasznos információkkal szolgáltak a hallgatók problémaérzékenységéről, valamint arról, hogy az Összefüggő gyakorlathoz kapcsolódó szemináriumokon mely tevékenységek elemzésére célszerű fókuszálni.

Kulcsszavak: *tanárképzés, gyakorlati felkészítés, reflexiós kérdőív*

PEDAGÓGUSKÉPZÉS – FELSŐOKTATÁS

SZEKCIÓ 8

SZEKCIÓELNÖK: DR. HABIL. KELEMEN JUDIT

**REKRUTÁCIÓ ÉS MOTIVÁCIÓ A MAGYARORSZÁGI SZAKMAI
TANÁRKÉPZÉSBEN – EGY KVANTITATÍV VIZSGÁLAT TANULSÁGAI**

MÁTÉ-SZABÓ BARBARA¹ – MÁRKUS EDINA²

¹*egyetemi tanársegéd*

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,

Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

szabo.barbara@arts.unideb.hu

²*egyetemi adjunktus*

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,

Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

markus.edina@arts.unideb.hu

A szakmai tanárképzés a magyar szakképzési rendszer kulcsszereplője, mégis kevésbé feltárt a hallgatói rekrutáció, a szociokulturális háttér és a tanulási motivációk összefüggése. A kutatásunk ezt a hiátust célozza meg a hazai és nemzetközi szakirodalom (pl. Ballér, 1991¹; Katona, 2015²; CEDEFOP, 2022) ³szintézisére és a Deci–Ryan-féle önmeghatározás-elméletre (Deci–Ryan, 1985⁴, 2000⁵) támaszkodó elméleti keretben. A kutatás célja annak feltárása, hogy milyen szociokulturális mintázatok és milyen – belső vs. külső – motivációs struktúrák jellemzik a szakmai tanárképzés hallgatóit, illetve miben térnek el a képzési ágak szerint. Fő kérdéseink: (1)

¹ Ballér Endre (1991). A közgazdász szaktanárképzés története. In: Szövényi Zsolt (szerk.). *A szakmai pedagógusok képzésének története Magyarországon 1945–1988*. Oktatókutatási Intézet, Budapest, 55–87.

² Katona György (2015). *A szakmai tanárképzés múltja és jelene*. Soproni Egyetemi Kiadó, Sopron.

³ CEDEFOP (2022). *Teachers and trainers in a changing world: Building up competences for inclusive, green and digitalised vocational education and training (VET): Synthesis report* (Report No. 86). Publications Office of the European Union. <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/5586>, <https://doi.org/10.2801/53769>, (Letöltés ideje: 2025. 12. 15.).

⁴ Deci, E. L. – Ryan, R. M. (1985): *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Plenum Press, New York.

⁵ Deci, E. L. – Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11 (4), 227–268.

milyen különbségek mutathatók ki a hallgatók szociokulturális háttérében szakok szerint; (2) milyen tanulási motivációs faktorok azonosíthatók a populációban.

A 2019–2020-ban, négy intézményben végzett kvantitatív, kérdőíves felmérésünk (N = 215; agrár-, egészségügyi-, közgazdász- és mérnöktanár szak) során saját fejlesztésű és validált skálákat (IESA-TESSCEE II., SZAKTÁRNET) használtunk. Az adatokat SPSS-ben egy- és többváltozós eljárásokkal elemeztük. Bár a minta nem reprezentatív, az intézményi lefedettség és a mérőeszközök megbízhatósága trendeket mutathat.

Eredményeink szerint a képzés döntően tapasztalt, többdiplomás felnőtteket vonz, stabil családi háttérrel és jelentős szakmai múlttal; a hozzáférésben regionális különbségek és jelentős utazási hajlandóság mutatkozik. Faktorelemzés két meghatározó motivációs dimenziót azonosított: (1) belső, érzelmi-önmegvalósító és (2) külső, instrumentális. Az intrinzik motívumok dominálnak, ugyanakkor a családi állapot szignifikánsan befolyásolja a belső motivációt: az egyedülállók erősebb tudásszerzési és önfejlesztési késztetést jeleznek.

A kutatás elméleti hozzájárulása lehet a szakmai tanárjelöltek motivációinak két-faktoros modellje, gyakorlati haszna pedig a célzott toborzás, pályamegtartás és képzésfejlesztés (pl.: regionális kínálat, nyelvi és digitális felkészítés) megalapozása.

Kulcsszavak: *rekrutáció, tanárképzés, szociokulturális háttér, tanulási motiváció*

**ADAPTÍV OKTATÁSI MÓDSZEREK A PEDAGÓGIA ALAPSZAKOS
HALLGATÓK KÉPZÉSÉBEN – KREATÍV UTAK A NEVELÉSTÖRTÉNET ÉS
AZ ISKOLA BELSŐ VILÁGÁNAK TANULMÁNYOZÁSÁHOZ**

NAGYNÉ ÁRGÁNY BRIGITTA

egyetemi docens

Kodolányi János Egyetem

arganyb@gmail.com

A felsőoktatás megújulásának kulcskérdése a hallgatói diverzitáshoz és a megváltozott tanulási szokásokhoz való alkalmazkodás. Az előadás célja olyan adaptív oktatási módszerek bemutatása, amelyek a pedagógia alapszakos (BA) hallgatók képzésében a hallgatói autonómiára és a mélyreható, reflektív tudáselsajátításra építenek. Az adaptivitás értelmezése jelen esetben kettős: az oktatási környezet hallgatói igényekhez való igazítása mellett a leendő szakemberek adaptív, reflektív szemléletének formálását is szolgálja. A bemutatott jógyakorlatok közös jellemzője a frontális tudásátadás meghaladása, a hallgatói kreativitás, a kritikai elemzés és a vizuális-dramatikus kifejezőerő előtérbe helyezése. A neveléstörténet oktatása során a hallgatók aktív részesei a múlt feldolgozásának. A csoportos, papíralapú idővonal-készítés és az egyéni technikával alkotott lapbookok mellett a történelmi szimulációk (pl. Brunszvik Teréz fiktív szereplése a *Cápák között* című műsorban) lehetővé teszik a korabeli eszmények modern, releváns kontextusban történő értelmezését. Az iskola belső világa kurzus a szervezeti komplexitást és a társadalmi beágyazottságot helyezi a középpontba. A szituációs játékok során a hallgatók véletlenszerűen kapott változók (iskolátípus, tanulási környezet) mentén modellezik a „jó iskola” koncepcióját és statisztikai adatok mentén vitatják meg az oktatás, az iskolázottság társadalmi megtérülését. A vizuális nevelés eszköztára (akvarelltechnika a szervezeti modellekhez, képregénykészítés a konfliktuselemzéshez) és a videóalapú viták („Van-e az iskolának köze a valós élethez?”) pedig biztosítják, hogy a hallgatók elméleti tudása érzelmi és gyakorlati tapasztalattal párosuljon. Az adaptivitást a választható feladattípusok és a saját élményű tanulás biztosítja, amely során a hallgatók egyéni fejlődési utat járhatnak be a portfólió-alapú értékelési rendszerben. Az oktatói tapasztalatok és a hallgatói visszajelzések igazolják, hogy e tanulási utak nemcsak a motivációt növelik, hanem fejlesztik a többszempontú elemzési készséget és erősítik a szakmai identitást. Az előadás rávilágít az oktatói szerep facilitátori átalakulására is, hangsúlyozva a kreatív módszertan jelentőségét a modern pedagógiában.

Kulcsszavak: *adaptív oktatási módszerek, pedagógusképzés, hallgatói diverzitás, jógyakorlat*

TERVEZETT SOKSZÍNŰSÉG A FELSOÓKTATÁSBAN – AZ EGYÉNI TANULÁSI UTAK KEZDETEIN

NAGYNÉ SCHIFFER CSILLA

egyetemi docens

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, BGGYK

schiffer.csilla@barczy.elte.hu

A diagnosztikus értékelés a felsőoktatásban egyre meghatározóbb szerepet tölt be a hallgatók sokszínű tanulási szükségleteinek feltárásában és a tanulási utak személyre szabásában. Míg az orvosi és pszichológiai diagnózis felállítása nem tartozik az oktatók feladatkörébe – és a diagnózisok megismerése a jogi szabályozás miatt is korlátozott –, addig a tanulást befolyásoló jellemzők feltárása elengedhetetlen a hallgatók sikeres támogatásához. A diagnosztikus értékelés pedagógiai értelemben a tanulási folyamat kezdetén végzett felmérés, amely a hallgatók felkészültségére, érdeklődésére és tanulási profiljára (Tomlinson, 2017¹) irányul. A felsőoktatás specializált kurzusain ezek a szakterület-specifikus tanulási jellemzők segítik az oktatókat abban, hogy feltérképezzék, milyen tudásra, attitűdökre és tanulási preferenciákra építhetik a kurzus fejlesztését és a differenciált tanulásszervezést.

A tanulási profil komplex fogalomként magában foglalja a preferált modalitásokat, a feldolgozási stratégiákat, a szociális, téri és akusztikus tanulási preferenciákat, valamint azokat a kulturális és személyes tényezőket, amelyek a tanulás menetét befolyásolják. Mindez proaktív oktatói tervezést tesz szükségessé, amelyben nem csupán az oktató választja meg a tanulási módszereket, hanem alternatív tanulási utakat kínálva lehetőséget teremt a hallgatók választására és önszabályozó döntéseire. A tanulási profil rugalmas, a feladathelyzettől, motivációtól és aktuális érdeklődéstől függően változhat, ezért a hallgatók választásai értékes diagnosztikus információként szolgálnak.

A felsőoktatásban alkalmazható egyik gyakorlati megoldás a hallgatók felkészültségének, érdeklődésének, tanulási profiljának, valamint szükségleteinek megismerésére az online kérdőíves diagnosztikus felmérés, amely a kurzus megkezdése előtt vagy annak első heteiben biztosít betekintést a hallgatók tanulási sajátosságaiba

¹ Tomlinson, C. A. (2017). *How to Differentiate Instruction in Academically Diverse Classrooms*. ASCD.

(Zaloudek, 2018²). Noha a részvétel változó lehet, az így gyűjtött adatok lehetőséget teremtenek arra, hogy a kurzus struktúrája, tananyag-megjelenítési módjai és a feladatválasztási lehetőségek jobban igazodjanak a tanulók preferenciáihoz. A módszer olyan hallgatóközpontú tanulási környezet kialakításához járul hozzá, amely támogatja az egyéni tanulási utak érvényesülését, és erősíti a tanulók bevonódását, önszabályozását és szakmai fejlődését.

Kulcsszavak: *hallgatói sokszínűség, egyéni tanulási utak, inklúzió, módszer*

² Zaloudek, J. A. (2018). No Accommodation needed: Designing for and by the Students. In: Zaloudek, J. A. et al. (eds). *Universal Design for Learning. Teaching to ALL College Students*. Nakatani Teaching and Learning Center, p. 80.

KÖZÖSSÉGORIENTÁLT INDIVIDUALIZÁCIÓ?

PACSUTA ISTVÁN

adjunktus

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, GTI-TTI

pacsuta.istvan@uni-eszterhazy.hu

Az érezhetően meggyengült társadalmi integráció vizsgálata szempontjából kulcsfontosságú annak feltárása, hogy a felnövekvő generációk – különösen a felsőoktatásban tanuló fiatalok, akik később nagy arányban a társadalom értelmiségi rétegét alkotják – miként kapcsolódnak a tágabb társadalmi környezethez, hogyan alakul a közösségekhez való viszonyuk. Korábbi kutatásaink empirikus alapját a 2020-as ifjúságkutatás adatai képezték, amelyet a Társadalomkutató Kft. engedélyével használtunk fel. A vizsgálatba nappali tagozatos felsőoktatási hallgatók kerültek bevonásra, összesen 966 fő. Jelen vizsgálat célja, hogy a közösségekkel kapcsolatos mintázataikat időben is megragadjuk, azaz a vizsgálatba egy korábbi, azaz 2016-os Ifjúságkutatás nagymintás kutatás (N = 987) adatbázisát is bevonjuk.

Korábbi elemzéseink azt mutatták, hogy a felsőoktatásban tanuló fiatalok a magyar ifjúság egészéhez képest erősebb elköteleződést mutatnak a közösségi értékek iránt. Értékválasztásaik, valamint emberi kapcsolataikhoz való viszonyuk alapján egyértelműen közösségorientált attitűd jellemzi őket. A hallgatók értékválasztása a közvetlen társas kapcsolatok kiemelt szerepére utal, ugyanakkor a leggyakoribb tevékenységek között nagy arányban szerepelnek az egyéni, passzív időtöltési formák is, mint az audiovizuális tartalmak fogyasztása vagy a számítógépes tevékenységek. Azaz a szabadidőtöltési szokásaik kevésbé tükrözik attitűd-jellegű választásaikat. Az adatokból arra következtethetünk, hogy a hallgatók körében is elterjedt a közösségekhez való kapcsolódás posztmodern formája – azaz inkább érzületeikkel, mintsem cselekvéseikkel bizonyulnak közösségorientáltak. A 2016-os adatok elemzése segítségünkre lehet abban, hogy longitudinálisan is megvizsgáljuk ezt a jelenséget, melyet a szakirodalom gyakran „slacktivism” kifejezéssel illet. Más oldalról megközelítve a „digitális korszakban” az emberek hálózatokban élnek közösségek helyett („networked individualism”) (Wellman & Rainie, 2012).

Összességében megállapítható, hogy a hallgatók körében a hagyományos, stabil értékeken és kölcsönös elköteleződésen alapuló közösségi formákat egyre inkább

rugalmasabb, hálózatszerű kapcsolatok váltják fel. A felsőoktatás kultúrájának megértésében kiemelkedő jelentőségű, hogy a hallgatók közösséggel kapcsolatos elképzeléseit, konstruktumait felderítsük, annak időbeli változásait megértsük.

Kulcsszavak: *felsőoktatási hallgatók, társadalmi viszonyulás, értékválasztás*

**AZ ETIKATANÁR-KÉPZÉSBEN ALKALMAZOTT MÓDSZEREK ÉS
GYAKORLATOK ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI
AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI ETIKAÓRÁKON**

SZOTA CINTIA

egyetemi tanársegéd / doktoranda

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Filozófia Tanszék

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, NTDI

szota.cintia@uni-eszterhazy.hu

Az előadás azt vizsgálja, hogy miként ültethetők át az etikatanár-képzésben alkalmazott módszerek és gyakorlatok az általános iskolai etikaórák mindennapi pedagógiai gyakorlatába. Meggyőződésem és tapasztalatom, hogy a felsőoktatásban bevált filozófiában is alkalmazott módszerek – mint a gondolat kísérletek, az esettanulmányok, a szituációs és szerepjátékok, valamint a mindenkor filozófusok által felvetett erkölcsi dilemmák – az általános iskolai korosztály számára is hatékonyan alkalmazhatók, megfelelő didaktikai adaptációval, figyelembe véve az adott korosztály életkori sajátosságait.

Az etikaoktatásban alapvetően kiemelt fontossága van a filozófia módszereinek, mivel ezek nem csupán ismeretek közvetítésére szolgálnak, hanem aktív gondolkodásra, mérlegelésre és vitára ösztönzik a résztvevőket. A korszerű interaktív gyakorlatok és módszerek segítségével lehetnek az etikatanároknak, hogy megtörjék a tanóra monotonitását, illetve abban is támogatni tudják a pedagógusok munkáját, hogy olyan kulcskompetenciák, területek fejlesztését is meg tudják valósítani a tanórákon, mint a kritikus gondolkodás, az érvelési és kommunikációs készség, társas együttműködés, és erkölcsi érzék. Az előadásomban rámutatok arra is, hogy ezek a gyakorlatok és módszerek miként támogatják a 2020-as Nemzeti alaptantervben is megfogalmazott oktatási és nevelési célokat, mint a toleranciára és társadalmi nyitottságra nevelést, a megfontolt döntéshozatalra való képesség fejlesztését, illetve a gondolkodási és kommunikációs készségek fejlesztését. A változatos módszertani eszköztár révén az etikaóra nem marad pusztán „beszélgetős” foglalkozás, hanem strukturált, célirányos tanulási térré válik.

Végül azt kísérlem meg bemutatni, hogy az etikatanár-képzésben e módszerek rendszeres alkalmazása hogyan teszi lehetővé, hogy a leendő pedagógusok ne csupán elméletben ismerjék meg ezeket az eszközöket, hanem saját tanulási élményeiken keresztül, gyakorlati szinten is elsajátítsák őket, így felkészülten és magabiztosan tudják majd adaptálni a gyerekek etikaoktatásában.

Kulcsszavak: *tanárképzés, etikaóra, módszerek és gyakorlatok*

A HALLGATÓI TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSÉNEK BIZONYTALANSÁGAI A GENERATÍV MESTERSÉGES INTELLIGENCIA KORÁBAN

TÓTH RENÁTA

doktoranda

Pécsi Tudományegyetem,

Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

tothrenata.hr@gmail.com

A generatív mesterséges intelligencia (MI) eszközei napjainkra a felsőoktatás szerves részévé váltak és új kihívások elé állítják az oktatókat. Ezen technológiák képesek támogatni a tanítási-tanulási folyamatot és az ismeretszerzést, ugyanakkor kérdéseket vetnek fel a hallgatói önállóság, az értékelési gyakorlatok, valamint az oktatói kontroll újraértelmezése tekintetében. A generatív MI-eszközök alkalmazása így nem csupán technológiai, hanem pedagógiai és szemléletbeli kérdéssé is vált.

A magyarországi felsőoktatási intézmények rendelkeznek MI-eszközhasználatra vonatkozó iránymutatásokkal és szabályzatokkal, valamint különböző ellenőrzési megoldásokat alkalmaznak, például MI-detektorokat. Egyre nagyobb hangsúlyt kap a pedagógiai integrációja és tudatos, felelős, etikus használata is, azonban az ellenőrzésre épülő megközelítések számos korláttal rendelkeznek és hosszú távon pedagógiai és bizalmi feszültségeket eredményezhetnek az oktatói-hallgatói kapcsolatban.

Előadásom célja a nemzetközi és hazai szakirodalom alapján áttekinteni a generatív MI felsőoktatásban betöltött szerepét, különös tekintettel a hallgatói teljesítmény mérésének bizonytalanságaira. Bemutatásra kerül, hogy a hagyományos, írásbeli produktumokra építő számonkérés miként veszítheti el eredményességét, és miért nem jelent önmagában megoldást a technológiai detektálás, valamint hogyan alakítható át az értékelési gyakorlat úgy, hogy a fókusz a végeredményről a tanulási folyamatra, a szóbeli interakcióra és a reflektív gondolkodásra kerüljön át.

Kulcsszavak: *mesterséges intelligencia, felsőoktatás, értékelés*

**„MAJD EGYSZER TE IS ÍGY CSINÁLOD. CSAK IDŐ KELL HOZZÁ.” –
ISKOLAI MENTOROK A PRAXISSOKK ENYHÍTÉSÉRŐL**

CHRAPPÁN MAGDOLNA¹ – BENCZE RITA

¹főiskolai docens

Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

chrappanm@gmail.com

A pedagóguspálya első éveiben tapasztalható magas pályaelhagyási arány nemzetközi összehasonlításban is tartós és strukturális problémát jelez. A kutatás célja annak feltárása, hogy a mentorok miként értelmezik a praxissokkot és a korai pályaelhagyást, és a mentorálás szerepét e jelenségek kapcsán.

A vizsgálat elméleti keretét a tanári pályaszocializáció és identitásformálódás, valamint a reziliencia- és mentoráláskutatások adják (Veenman, 1984; Flores & Day, 2006; Mansfield et al., 2016; OECD, 2019). A praxissokk már nemcsak az elvárások és a valóság diszkrepanciáját, hanem az érzelmi munkát, a szerepkonfliktusokat és a tanári autonómia beszűkülését is magában foglalja (Pillen, Beijgaard, & den Brok, 2013; Dicke et al., 2015). A kezdeti években átélt támogatottság vagy izoláció döntően befolyásolja a pályán maradást (Gu & Day, 2013; Mansfield et al., 2016). A mentorálás akkor képes csökkenteni a praxissokk negatív hatásait, ha nem pusztán technikai támogatást, hanem érzelmi biztonságot és reflektív tanulási teret is biztosít (Hobson & Malderez, 2013; Richter et al., 2019).

A bemutatandó kutatás 35 általános és középiskolai mentorról készített félig strukturált interjú kvalitatív elemzésére épül. Ez alkalommal a teljes interjúkból elemzésünk három kérdésre fókuszál: az öt éven belüli pályaelhagyás statisztikáinak értelmezésére, a praxissokk konkrét megjelenési formáira, valamint a mentorálás pályán maradást támogató funkcióira. Az interjúszövegek induktív, jelentésalapú kódolása ATLAS.ti szoftver segítségével történt, háttérváltozók bevonása nélkül, a mentorok narratív értelmezéseire koncentrálna.

Az interjúk alapján a mentorok többsége a korai pályaelhagyás statisztikáját strukturális következményként értelmezi, nem pedig egyéni kudarcok összegzéseként. A magyarázatokban markánsan elkülönülnek a rendszerszintű (munkaterhelés, adminisztráció, szervezeti kultúra) és a pszichés-identitásbeli tényezők, amelyek egymást erősítve járulnak hozzá a pályaelhagyási döntésekhez. A praxissokk a mentorok tapasztalatai szerint nem egy egyszeri „sokkhatásként”, hanem kumulatív folyamatként jelenik meg, amelyet gyakran konkrét kritikus incidensek – osztálytermi kudarcok,

szülői konfliktusok, értékelési helyzetek – tesznek tudatossá. A mentorálás szerepét a mentorok elsősorban preventív és stabilizáló funkcióként írják le: a támogatás hiánya felgyorsíthatja, míg a reflektív, érzelmileg is megtartó mentorálás késleltetheti vagy megakadályozhatja a pályaelhagyást. Ugyanakkor a narratívák egy része arra is rámutat, hogy a mentorálás hatása rendszerszintű korlátokba ütközik, ha az intézményi elvárások és erőforrások nem illeszkednek a kezdők szükségleteihez.

A kutatás most bemutatandó szegmensének elméleti jelentősége, hogy a praxis-sokkot és a pályán maradást a mentorok értelmezésein keresztül kapcsolja össze, míg gyakorlati haszna lehet, hogy empirikus alapot nyújtson a mentorálási folyamatok egyéni és főképp intézményi szintű fejlesztéséhez és a kezdő pedagógusokat támogató beavatkozások tervezéséhez.

Kulcsszavak: pályakezdő pedagógusok, pályaelhagyás, pályaszocializáció, identitástudat

A SZAKMAI KÖZÖSSÉGEK SZEREPE MAGYARORSZÁGI ÉS HATÁRON TÚLI MAGYAR EGYETEMEK TANÁRKÉPZÉSÉBEN

BODNÁR DÁNIEL

egyetemi hallgató

Debreceni Egyetem

[*bodnardaniel11@gmail.com*](mailto:bodnardaniel11@gmail.com)

A tanárutánpótlás kérdésköre nemcsak Magyarországon (Stéger, 2023), hanem a határon túli magyar nyelvű pedagógusképzésben is releváns téma (Demény, 2022; Gábrity Molnár & Takács, 2015; Keller, 2004). A két képzési környezet között egyaránt megfigyelhetünk párhuzamokat, illetve különbségeket is. Mind az anyaországban (Kocsis, 2003; Kormos, 2020), mind a kisebbségi felsőoktatásban (Demény, 2022; Morvai, 2015) megfigyelhető például, hogy a hallgatók inkább elmélet-, mintsem gyakorlatorientáltak tartják képzésüket (Demény, 2022; Morvai, 2015), valamint az is, hogy a pálya társadalmi és anyagi megbecsültsége demotiváló erő számukra (Bacsikai et al., 2015; Fónai & Csonka, 2023; Morvai, 2015; Veroszta, 2015). A határon túli tanárképzés szempontjából ezek a meglátások és kritikák két szempont miatt fontosak. Egyrészt a pedagógusképzés minősége egyenesen arányos a közoktatás minőségével (Salat et al., 2010), azaz a tanárképző intézményeknek biztosítani kell a tanárjelöltek magas színvonalú felkészítését (Márkus, 2020). Másrészt a kisebbségi közoktatásban a pedagógusoknak különféle problémákkal kell szembenéznie: ilyen például az alulfinanszírozottság, a többségi nyelv oktatása tankönyvek híján, valamint a magyar kultúra és identitás megőrzése és ápolása (Huszár et al., 2022; Pallay, 2020; Papp Z., 2012; Stark, 2014). Kutatásunk korábban a tanárképzésben rejlő problémák megoldásaként a szakmai tanulóközösségek (Bolam et al., 2005; Czető et al., 2024; Hipp et al., 2008) alkalmazhatóságát vizsgálta négy magyarországi tudományegyetemen (Polónyi, 2019) működő közösség bevonásával. Eredményeink rámutattak arra, hogy e szervezetek a hallgatói beágyazódáshoz, a szakmai szocializációhoz, valamint a diploma utáni jövőtervekhez egyaránt pozitívan járultak hozzá. A kutatásunk jelenlegi szakaszában arra törekszünk, hogy határon túli magyar tanárképző intézményekben (Pallay, 2020) is felmérjük, működnek-e már hasonló jellegű közösségek, vagy van-e igény, tervezet a létrehozásukra. Ennek megismeréséhez először az intézmények oktatóival tervezünk félig strukturált egyéni interjút rögzíteni, majd később az ezen egyetemeken tanuló tanárjelöltek megkérdezésével bővítenénk a mintát.

Kulcsszavak: *kisebbségi felsőoktatás, szakmai közösségek, tanárképzés*

**NYELV, IRODALOM ÉS KOMMUNIKÁCIÓ
PEDAGÓGIAI KONTEXTUSBAN**

SZEKCIÓ 9

SZEKCIÓELNÖK: DR. KOMJÁTHY ZSUZSANNA

A FOGALMAZÁSTANÍTÁS JELENTŐSÉGE A KÖZOKTATÁSBAN, AVAGY A KREATÍV ÍRÁS JELENTŐSÉGE A FOGALMAZÁS TANÍTÁSÁBAN

OLÁH DÁVID

doktorandusz

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, NTDI

davidify42@gmail.com

Az anyanyelvtanítás egyik legfontosabb és legtöbb kihívást rejtő része a fogalmazástanítás, az önkifejezés oktatása és a kommunikációs kompetenciák fejlesztése. Bár ezek tanítása alapvetően is összetett módszertant igényel, további nehezítő tényezőként jelenik meg az, hogy a fogalmazás témaköre háttérbe szorul a közoktatásban az általános iskola felső tagozatától kezdődően.

Onnantól a lexikális információk kerülnek előtérbe, miközben a kompetenciák fejlesztésére érezhetően kevesebb idő és figyelem jut. Ám a kompetenciák sorában sem elsődleges a fogalmazás, példának okáért a szövegértés szignifikánsan nagyobb figyelemnek örvend. Mindennek ellenére a fogalmazás gyakorlása olyan kompetenciákat fejleszt, melyek nagy jelentőséggel bírnak a vázlatok és jegyzetek készítésében, így a tanulás módszertanában. Azonban az oktatás bármely szintjén és a munkaerőpiacon is számottevő előnyöket biztosít az egyénnek az, ha elsajátítja a szükséges fogalmazási kompetenciákat. Jelen tanulmány célja abban áll, hogy segítséget nyújtson azon oktatóknak, akik szeretnék, hogy óráikon nagyobb szerephez jusson a fogalmazás tanítása. Pontosán ezért számos kreatív írásos módszer kifejtésére, a szövegalkotás oktatási nehézségeinek ismertetésére és lehetséges megoldásainak ismertetésére vállalkozik. Ezen belül külön említést érdemel a diákok fogalmazásának értékelése. A fogalmazások értékelése összetettebb annál, mint az elsőre tűnik, nem véletlen az sem, hogy több tanulmány témáját képzí. Az értékelés módja jelentős befolyást gyakorol a fogalmazás oktatásának egész folyamatára. A tanulmány bemutatja a hazánkban is elterjedt és hagyományosnak számító eredményközpontú értékelési gyakorlatot, továbbá a kreatív íráshoz közelebb álló folyamatközpontú megközelítést is.

Végző soron a tanulmánynak az a célja, hogy módszertani segítséget nyújtson az azt olvasó oktatóknak és a tanári pályára készülő hallgatóknak egyaránt.

Kulcsszavak: *anyanyelvtanítás, fogalmazástanítás, kommunikáció, értékelési gyakorlat, módszertan*

RATIO STUDIORUM (1599)

S. IVANICS EVELIN

hitoktató / doktoranda

Szombathelyi Egyházmegye Hitoktatási Szervezete /

PTE Oktatás és Társadalom Neveléstudományi DI,

Pedagógia-történet és Nevelésfilozófiai Program

s.ivanicsics.evelin@gmail.com

Előadásomat a Pécsi Tudományegyetemen kutatott témámban szeretném megtartani, ahol az Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskolában a 16. századi jezsuita pedagógiával foglalkozom. Érdeklődésem középpontjában a Ratio Studiorum áll, amely 1599-ben első nagy kiadásával a Jézus Társasága szerzetesrend kiskoláinak, középiskoláinak és egyetemeinek tananyagát, tanrendjét szabályozta, egyben iskoláik felépítését is meghatározta. Ez a tanügyi szabályzat a világon akkoriban létező valamennyi jezsuita iskolában kötelező jelleggel bírt. Kijelenthetjük, hogy a tanrend úttörőnek számít a történelemben.

Előadásom célja, hogy madártávlatból megmutathassam a Ratio Studiorum alakulástörténetét (szövegváltozatok) és felépítését. Célom, hogy érzékeltessem e szöveg munka alaposságát nyelvi megformáltságában és megszerkesztettségében (módszertan), valamint a tananyagot és tudásátadási technikájuk módszertanát bemutassam. Eszerint három pontban megfogalmazom a Ratio kiválóságát: szövegvilága logikusan megszerkesztett szabályrendszer, ami pontosan körülhatárolja az egyes funkciókat és az egyes funkciókhoz tartozó szabályokat (a). Emellett szemléletében (b) újszerű: pedagógiájuk pozitív antropológiája és konszekrált humanizmus felemeli az embert, méltóságában megerősíti. Fontos, hogy oktatási, nevelési céljuk (c) egyaránt koruk magas műveltségére irányul egy még magasabb cél elérése érdekében. Sajátos szemléletük lesz az alapja a tudásátadási módszereiknek. Keresztény pedagógiával és nyilvános iskolaként a kor szokásos humanista tananyagtartalmát kevésbé átírva, lényegében teljesen megegyező tananyagot tanítottak a többi kortárs iskolákkal. Mindez segítette őket a társadalom megújításában, hiszen végzett diákjaik munkájukkal és életmódjukkal együtt beilleszkedtek a társadalom életébe és formálták azt.

A teljes Ratio Studiorum magyarul még nem olvasható, így újdonság lehet a magyar nyelvű neveléstörténet és minden érdeklődő számára néhány részletének a megismerése, a rácsodálkozás és a tartalmi hasznosulás lehetőségét felkínálva.

Kulcsszavak: jezsuita, iskolatörténet, Ratio Studiorum, 1599

ÉLMÉNYALAPÚ ANYANYELVI NEVELÉS

HADHÁZI RENÁTA

egyetemi tanársegéd / doktoranda
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem /
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, NTDI
hadhazi.renata7@gmail.com

Az előadás az általános iskolai anyanyelvi és irodalmi nevelésben alkalmazott élménypedagógiai és interaktív tanulásszervezési módszerek gyakorlati tapasztalatait elemzi.

A vizsgálat középpontjában azok a tanórai gyakorlatok állnak, amelyek célja a hagyományosan frontális órászervezés tanulóközpontú, aktív részvételre épülő tanulási környezetté alakítása.

A bemutatott módszerek a tanulói bevonódás növelését, a tanulási motiváció erősítését, valamint az anyanyelvi és irodalmi tartalmak élményszerű, reflektív elsajátítását szolgálják.

A módszertani repertoár részeként megjelenik a fogalmi Bingó, amely játékos keretben segíti az irodalmi és nyelvtani terminológia rendszerezését és rögzítését. A költői közösségi médiaprofil projekt a kreatív alkotás és az interpretáció összekapcsolásával támogatja a tanulók kontextuális és érzelmi viszonyulását a költői életművekhez, miközben fejleszti szövegértési és stilisztikai kompetenciáikat. A rapbe rejtett költői képek feladat a stilisztikai eszközök kortárs kontextusban történő értelmezését és alkalmazását teszi lehetővé. Kiemelt módszerként jelenik meg az irodalmi bíróság, amely az érvelési stratégiák, a kritikai gondolkodás és az empátia fejlesztését támogatja a műértelmezés folyamatában.

A tapasztalatok elemzése azt mutatja, hogy az élménypedagógiai megközelítés hozzájárul a tanulók aktív bevonódásához, az önálló tudáskonstrukció erősödéséhez, valamint az anyanyelvi tanulás reflektív és közösségi jellegének elmélyítéséhez.

Kulcsszavak: *élménypedagógia, anyanyelvi nevelés, tanulói bevonódás, kreatív tanulásszervezés*

MIÉRT ÉRDEMES ALKALMAZNI A NYELVI COACHING MÓDSZEREIT AZ EGYETEMI SZAKNYELVOKTATÁSBAN?

FARKAS JÁNOS¹– HAJDU ZITA²

¹*egyetemi adjunktus*

*Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ*

farkas.janos@econ.unideb.hu

²*egyetemi adjunktus*

*Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar,
Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ*

hajdu.zita@econ.unideb.hu

Az egyetemi szaknyelvoktatás elsődleges célja a hallgatók munkaerőpiaci felkészítése, tehát fontos, hogy a szakmai ismereteken túl, a 21. század foglalkoztathatósági kompetenciáival is felvértezzük a jövő munkavállalóit. Hogyan tud ebben segíteni a nyelvi coaching, miben különbözik a nyelvoktatástól, milyen eszközöket alkalmazhat a szaknyelvi coach? A nyelvi coaching területén új jelenség a mesterséges intelligencia mint coach. Miben több vagy kevesebb ez a humán nyelvi coachhoz képest? A klasszikus nyelvoktatásban a tanár határozza meg a tartalmat és a tantervet, míg a nyelvi coaching „ügyfélközpontú”, a nyelvtanuló konkrét igényeit, problémáit, a számára leginkább megfelelő nyelvtanulási módszert, visszajelzést, illetve a leküzdendő nyelvtanulási akadályokat helyezi a központba. A nyelvtanuló aktív szerepet kap a tartalom kiválasztásában is. Üzleti szaknyelvi kurzusok esetében már a nyelvi coaching szemlélete is az üzleti világ elvárásait követi. Fontos, hogy a coachingban részt vevő nyelvtanuló önállóságot és önbizalmat építsen ki, továbbá vállaljon felelősséget a saját előmeneteléért és céljainak megvalósításáért. A hagyományos nyelvoktatás esetében ez a felelősség az oktatóra hárul, míg a nyelvi coach inkább útmutatóként, mentorként, motivátorként vállal szerepet. A felelősség vállalását, beleértve a döntések felelősségét és megalapozottságát, az önállóságot és a magabiztosságot igen fontos, ugyanakkor hiányolt munkavállalói kompetenciákként tartják számon a munkaerőpiacon. A coaching során valós és a nyelvtanuló számára, a jelenlegi vagy a jövőbeli munkakörében, releváns szituációk és szókincs alkalmazásával, interaktív módszerekkel folyik a képzés. Akár a mesterséges intelligencia is lehet a coach, mivel biztosítani tudja a személyre szabott nyelvi tartalmat, valamint visszajelzést, hiszen a gazdasági, üzleti világban elvárt, konkrét, számszerű eredményeket mutat ki,

viszont a humán coaching által nyújtott, a magabiztosság és az autonómia eléréséhez szükséges elengedhetetlen érzelmi támogatást nem tudja megadni. Az előadás bemutat néhány mesterséges intelligenciára épülő, nyelvi coaching során alkalmazható applikációt. A nyelvi coaching legnagyobb haszna, hogy lehetővé teszi a nyelvi készségek és a munkavállalói kompetenciák párhuzamos fejlesztését.

Kulcsszavak: *nyelvi coaching, szaknyelvoktatás, mesterséges intelligencia, munkaerőpiaci kompetenciák*

FLOW DRÁMAPEDAGÓGIÁVAL AZ IRODALOMÓRÁN

TÓTH MARIANN

adjunktus

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus

toth.mariann@uni-eszterhazy.hu

A kutatás célja annak vizsgálata volt, hogy a drámapedagógiai módszerek alkalmazása a középiskolai tanítási órákon miként befolyásolja a tanulók szorongásszintjét, valamint hozzájárul-e az élményszerű tanulás és a flow-élményhez közeli állapot kialakulásához.

A vizsgálat alapfeltevése szerint a drámapedagógia eszköztárát alkalmazó pedagógus óráin a tanulók alacsonyabb szorongásszintet élnek át, és pozitívabban viszonyulnak a tanulási folyamathoz. A „drámapedagógia eszközeit alkalmazó pedagógus óráján a középiskolás korosztály alacsony szorongásfokot él át” hipotézis alapján a kutatási folyamat tárgya, hogy a drámapedagógiai technikák elősegítik-e a tanulási folyamatban való mélyebb elmerülést, miközben csökkentik a tanulással összefüggő szorongást.

A kvantitatív módszerrel végzett vizsgálat eredményei alapján megállapítható egyrészt, hogy a megkérdezett pedagógusok válaszai alátámasztják ezt a hipotézist, másrészt, hogy a diákok többsége kedvezően értékeli a drámapedagógiai módszerekkel támogatott tanórákat, amelyeket jellemzően élvezetesnek és érdekesnek talál. A válaszok eloszlása azt mutatja, hogy csupán kisebb arányban jelentek meg semleges vagy kevésbé pozitív tapasztalatok. A statisztikai elemzés megerősítette, hogy a tanulók nem tartják megterhelőnek vagy nyomasztónak ezeket az órákat, így a vizsgált közegben az átlagos szorongásszint alacsonynak tekinthető.

Az eredmények értelmezése összhangban áll Csíkszentmihályi (2001) flow-elméletével, amely szerint az áramlatélmény kulcsa a felfedezés öröme és az Én fejlődése. Zalay (2008) megállapításai alapján a drámapedagógia mint élmény- és művészetpedagógiai megközelítés alkalmas lehet a flow-élmény jellemzőinek – öröm, kreativitás, bevonódás – megvalósítására.

A kutatás eredményei arra utalnak, hogy a drámapedagógiai eszközök alkalmazása nemcsak a szorongás csökkentésében játszhat szerepet, hanem elősegítheti a flow-élményhez közeli tanulási állapot kialakulását is a középiskolai tanulók körében.

Kulcsfogalmak: drámapedagógia, flow, bevonódás, alacsony szorongásszint

**A NYELVJÁRÁSI NYELVHASZNÁLAT MEGJELENÉSE
AZ ISKOLAI GYAKORLATBAN –
ELMÉLETI IGÉNYEK, GYAKORLATI NEHÉZSÉGEK**

LUKÁCS KAROLINA

doktoranda

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, NTDI

lukacs.karolina99@gmail.com

Az iskolai környezetben megjelenő változatosság kezelése szorosan összefügg az esélyegyenlőség, az inkluzív pedagógia és a tanulói identitás támogatásának problémakörével. A szociolingvisztikai és dialektológiai kutatások alapján ugyanis elmondható, hogy az iskolába lépő tanulók nyelvi repertoárjában gyakran a nyelvjárási és regionális köznyelvi elemek dominálnak az elvárt standard nyelvváltozattal szemben (Bartha, 2002¹), ami indokolttá teszi az additív nyelvpedagógiai szemlélet érvényesítését az iskolai gyakorlatban. Kevésbé vizsgált azonban, hogy a nyelvi diverzitás – különösen a nyelvjárási nyelvhasználat – milyen hangsúllyal és módszertani keretben jelenik meg a magyar nyelv- és irodalomórákon.

A bemutatni kívánt kutatás online kérdőíves adatfelvételen alapult, amelyben 321 magyar nyelv és irodalom szakos pedagógus vett részt. A kutatás hipotézisei szerint a nyelvi diverzitással foglalkozó tartalmak gyakran háttérbe szorulnak más tananyag-részekhez viszonyítva, továbbá a nyelvjárások kisebb hangsúlyt kapnak más nyelvhasználati formákhoz – például a digitális nyelvhasználatához – képest.

Az eredmények alapján a pedagógusok a nyelvi sokszínűség mélyebb feldolgozásának nehézségeit elsősorban külső tényezőkkel magyarázzák: időhiánnyal (n = 321), a korszerű módszertani segédanyagok szűkösségével (n = 178), valamint a pedagógusképzés során tapasztalt felkészítés elégtelenségével (n = 79). A válaszadók jelentős része elsősorban saját készítésű tananyagokra (n = 260) és a közösségi médiára (n = 242) támaszkodik az említett témakör tanításakor, miközben a tudományosan megalapozott szakmai források – szakfolyóiratok, egyetemi jegyzetek – alkalmazása marginális. A tanított nyelvhasználati formák közül óraszám tekintetében a digitális nyelvhasználat dominál, míg a nyelvjárások alacsony prioritást élveznek, vagy kihagyásra kerülnek. A statisztikai elemzés alapján az eredmények nem mutattak összefüggést a pedagógusok demográfiai vagy intézményi jellemzőivel.

¹ Bartha, Cs. (2002). Nyelvi hátrány és iskola. *Iskolakultúra*, 12 (6–7), 84–93.

Az eredmények összességében arra világítanak rá, hogy a nyelvjárások témaköre gyakran egyáltalán nem, vagy nem a kívánt részletességgel kerül feldolgozásra, jól-lehet a pedagógusok szerint is meghatározó szerepe lenne a nyelvi tolerancia erősítésében és a pozitív nyelvi attitűdök kialakításában. A vizsgálat továbbá azt is jelzi, hogy bár a szakirodalomban és a szakmai folyóiratokban elérhetők módszertani ajánlások és segédanyagok (l. pl. Bereczk–Parapatics, 2023²; Boda, 2011³; Pál, 2025⁴; Parapatics, 2011⁵), ezek alkalmazása a pedagógiai gyakorlatban korlátozott, a pedagógusok elsősorban saját készítésű tananyagokra, a tankönyvekre és informális online forrásokra támaszkodnak. Mindez indokoltá teszi olyan, tudományosan megalapozott, ugyanakkor a mindennapi oktatási gyakorlatban közvetlenül alkalmazható, kézzelfogható módszertani eszközök kidolgozását, amelyek a szakmai támogatás mellett tudománykommunikációs funkciót is betöltenek.

Kulcsszavak: *nyelvjárás, pedagógusok nyelvi sokszínűsége, módszertan*

-
- ² Bereczk Zs. M. – Parapatics A. (2023). A nyelvjárási tudat fejlesztésének útjain I. Nyugat-dunántúli középiskolások nyelvjárási tudata. *Anyanyelv-pedagógia*, (16) 2, 18–36. https://real.mtak.hu/174649/1/Anyanyelv-pedagógia_2023_Bereczk-Parapatics%20I.pdf (2026. 12. 12.).
- ³ Boda A. (2011). A helyesírás tanítása nyelvjárási háttérű tanulók számára. *Anyanyelv-pedagógia*, 4 (3). <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=333> (2026. 12. 12.).
- ⁴ Pál H. (2025). A digitalizált nyelvjárási atlasz mint oktatási segédlet. *Anyanyelv-pedagógia*, 18 (2.), 31–42. <https://ojs.elte.hu/anyanyelv-pedagogia/article/view/9809/9329> (2026. 12. 12.)
- ⁵ Parapatics A. (2011). Dialektusok és modernitás: új módszerekkel a nyelvjárásokról az iskolában. *Anyanyelv-pedagógia*, (12) 1, 60–71. https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/im_g/keptar/2019_1/Anyp_XII_2019_1_4.pdf (2026. 12. 12.).

**FENNTARTHATÓSÁG, KÖZÖSSÉG ÉS
PSZICHOLÓGIAI TÉNYEZŐK
A NEVELÉSBEN**

SZEKCIÓ 10

SZEKCIÓELNÖK: DR. LUBINSZKI MÁRIA

A FENNTARTHATÓ TECHNIKA ÉS TERVEZÉS

GÉCZI-LASKAI JUDIT

egyetemi adjunktus

Miskolci Egyetem, BTK, Tanárképző Intézet

judit.laskai@uni-miskolc.hu

A tanítóképzés szerteágazó ismeretköre, a Technika és tervezés és tantárgy-pedagógiája, amely három – látszólag különálló –, de a valóságban szoros kontextusban álló tantárgyat foglal magában. A Tárgyi kultúra, technológia és tervezés, a Fenntartható életmód és a Technika és tervezés tantárgy-pedagógiája hármasa közül a *Fenntartható életmód* irányultság elvi fejtegetésére és a tantárgyi tartalmak párhuzamainak érzékeltetésére vállalkozom.

A Miskolci Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Tanárképző Intézetének elsőéves tanító szakos, levelező tagozatos hallgatói – közülük többen az agglomerációban nehéz körülmények között élő gyermekek gyakorló pedagógusai –, azaz a kéréssel fordultak hozzám, hogy olyan praktikákkal szolgáljak, amely a lehető legkevesebb anyagi befektetéssel, de mégis értéket teremt a tantárgy tanítása során.

A környezettudatos fenntarthatóság fejtegetésére és az újrahasznosítás jelenségére azért is esett a választásom, mert a Technika és tervezés tantárgy tanítása során fontosnak tartom a téma elméleti háttérének ismeretét, és – az alsó tagozatos korosztály életkori sajátosságainak tükrében – a hozzá kapcsolható praktikus és esztétikus gyakorlati példák bemutatását is.

Előadásomban először a fenntarthatóság definíciós megközelítései közül válogatva egy-egy – a tanítóképzésben is használható – megközelítést mutatok be.

Majd a tantárgyi tartalmakban tetten érhető releváns törvényi rendelkezések utalásaira kerül sor, párhuzamot állítva az egyetemi képzési program leírásával, igazolva a téma aktualitását.

Végül a saját gyakorló pedagógusi szemléletem és gyakorlatom közvetítésére – az újrahasznosítás alkalmazható példáit vetítem elő, amit reményeim szerint a jövőben egy nagyobb ívű gyakorlati példatár követhet.

Kulcsszavak: *fenntarthatóság, tanítóképzés, technika és tervezés*

SZOKÁSOK KAPCSOLATA AZ EGÉSZSÉGMAGATARTÁS ÉS A KÖRNYEZETTUDATOSSÁG TÜKRÉBEN

KRAKKER ANNA

füiskolai docens

Apor Vilmos Katolikus Füiskola

krakker.anna@avkf.hu

A fenntartható jövő iránti növekvő globális igény és az egészségtudatos életvitel egyre nagyobb hangsúlyt kap a társadalmi diskurzusban. Kutatásunk a pedagógusképzésben tanuló elsőéves hallgatók (óvodapedagógus, tanító és szociálpedagógia szakok) körében vizsgálja e két terület – környezeti tudatosság és egészségmagatartási szokások – szoros kölcsönhatását.

Több kutatás is bizonyítja (pl.: Szilvási, 2011; OECD, 2013; Orbán és mtsai., 2024; Krakker, 2024), hogy a tevékenységalapú, érzelmekre ható munkaforma segíti a gyakorlati tudás elmélyülését, ugyanakkor megfelelő tudás, szokásrendszer nélkül nem lehet hitelesen továbbadni a gyermekek részére a gyakorlati tudásanyagot. Emiatt is volt fontos vizsgálatunk, amellyel több célunk is volt. Egyrészt célunk volt átfogó képet kapni a pedagógushallgatók környezettudatosságának szintjéről (cselekvés, attitűd), másrészt megismerni a hallgatók egészségmagatartási szokásait (táplálkozás, fizikai aktivitás, mentális állapot, stresszkezelés), ezen információkat felhasználva pedig egy tevékenységalapú, gyakorlati tudásanyag átadásának lehetősége a hallgatók részére.

A vizsgálat egy kvantitatív, keresztmetszeti pilotfelmérés (N = 150, 99% nő, 23% <30 év), amelyet 2025 februárjában végeztünk online, anonim kérdőív formájában. A fókusz a környezettudatos cselekvés, valamint az egészségmagatartási szokásokon volt. Az adatgyűjtés célja egy későbbi, longitudinális mérőeszköz tesztelése és a kapott információkhoz kapcsolható tananyagfejlesztés is volt. A mintavételben egy magyarországi felsőoktatási intézmény 150 hallgatója vett részt

Az eredményekből látszik, hogy a hallgatók 57%-a igyekszik környezettudatosan cselekedni és 30%-ot szorongással tölt el minden klímaváltozással kapcsolatos hír. Az egészségmagatartási hiányosságok jelentősek: 25% nem végez aktív mozgást, 59%-nak gondot okoz a megfelelő folyadékfogyasztás és mindössze 9% érzi, hogy meg tud birkózni a stresszel. Kimutatható, hogy a mozgásszegény életmód és a stresszkezelés között kapcsolat áll fent, amelyet bár ismernek a hallgatók, de cselekvési szintre alig emelik ezt a tudást.

Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a tudatos cselekvési szándék (környezetvédelem) nem jár automatikusan együtt az optimális öngondoskodással (egészség), ami megerősíti a vizsgálat szükségességét az összefüggések mélyebb megértésére. A mért adatok elengedhetetlenek a korszerű, hallgatókra szabott egészség- és környezeti nevelési módszertan kialakításához. A kapott információk segítenek az oktatói munkában, hosszú távon a mérés hozzájárulhat a környezettudatos és egészségtudatos életvitel alakulásához, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy a rájuk bízott gyermekeknek hiteles, élményeken és tapasztalatokon alapuló információ-szerzést tudjanak biztosítani.

Kulcsszavak: egészségmagatartás, környezettudatosság, pedagógushallgatók

ÉRZELMEK AZ ETIKAÓRÁN – EQ-FEJLESZTÉS A 4. OSZTÁLYOS ETIKATANKÖNYVBEN

KOVÁCS-BOGYA TÜNDE

mesteroktató

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus

kovacs.bogya.tunde@uni-eszterhazy.hu

A kutatás annak feltárását tűzte célul, hogy egy 4. osztályos etikatankönyv milyen mértékben és milyen formában járul hozzá az érzelmi intelligencia fejlesztéséhez. A vizsgált dokumentum, Báder Ilona által írt, 2022-ben az Oktatási Hivatal gondozásában megjelent, *Beszélgessünk!* címet viselő tankönyv. A vizsgált dokumentum 6 témakört és összesen 34 leckét tartalmaz. A kutatás során strukturált tartalomelemzés módszerét alkalmaztam, melynek fókuszában az érzelmek felismerése, kezelése, valamint a társas kapcsolatokban való alkalmazásukat támogató tartalmak és pedagógiai módszerek álltak.

Az elemzés feltárta, hogy a tankönyv 61,7%-ában találhatók érzelmi intelligenciát fejlesztő feladatok, amelyek elsősorban az önismeret, a családi és osztályközösségi kapcsolatok, valamint az európai kultúra hatásainak feldolgozására fókuszálnak. A tankönyv változatos szövegtípusokat – többek között gyermekirodalmi műveket, ismeretterjesztő szövegeket, legendákat és bibliai példázatokat – használ, amelyek lehetővé teszik az empátia, a reflektív gondolkodás és az együttműködés hatékony fejlesztését.

A pedagógiai megközelítések között kiemelt helyet kap a megbeszélésen alapuló tanulás, amely a dialógus és a közös problémamegoldás révén támogatja a tanulók érzelmi és társas kompetenciáinak kibontakoztatását. Emellett a szimuláció, szerepjáték és drámajáték módszerei aktív, élményszerű tanulási helyzeteket teremtenek, amelyek hozzájárulnak az érzelmi tapasztalatok feldolgozásához és a társas készségek gyakorlásához. Ezek a módszerek elősegítik, hogy a tanulók ne csak elméletben ismerjék meg az érzelmek működését, hanem személyes élményeken keresztül fejlesszék érzelmi intelligenciájukat.

Összességében a kutatás rámutat, hogy a vizsgált 4. osztályos etikatankönyv jelentős mértékben támogatja az érzelmi intelligencia fejlesztését, különösen az empátia, az önreflexió és a közösségi, társas kapcsolatok, valamint az együttműködés területén. A tankönyv alkalmazása tehát nem csupán az erkölcsi és kulturális ismeretek közvetítését szolgálja, hanem hatékony eszköze lehet a tanulók érzelmi és szociális

kompetenciáinak alakításában, fejlesztésében is. A kutatás eredményei megerősítik a tankönyvben rejlő fejlesztési lehetőségek tudatos integrálásának, alkalmazásának jelentőségét a tanítási gyakorlatban. További innovatív, módszertani lehetőségeket, tantárgyi kapcsolódásokat kínál és inspirál.

Kulcsszavak: *etika tantárgy, empátia, tankönyvelemzés*

A HAZAI KÖZÉPISKOLAI KOLLÉGIUMOK MODERN KORI TÖRTÉNETÉNEK ELEMZÉSE EGY KOMPARATÍV VIZSGÁLAT ALAPJÁN

DANCSHÁZY-NAGY ÁGNES

kollégiumi nevelőtanár / doktoranda

Pécsi Kodály Zoltán Kollégium /

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, NTDI

dancsvagi@gmail.com

Ahhoz, hogy megértsük a jelenben működő középiskolai tevékenységek fontosságát, szükséges ismerni, hogyan alakultak ki, hogyan változtak, s milyen átalakulásoknak kellene történnie ebben az intézménytípusban. Kutatásomhoz kötődő, forráselemzéseken alapuló előadásomban szeretném bemutatni, hogyan változtak a kollégiumok, bentlakásos intézmények, diákotthonok az elmúlt évtizedek során és a betöltött funkcióihoz milyen pedagógiai tevékenységek és pedagógusszerepek társultak. A mai, hazai középiskolai kollégiumi intézményrendszer 1957-es megalakulását követően zajló története jól szakaszokra bontható a megjelenő problémafókuszok mentén. (Kapor, 2011) Ezekhez a megjeleníthető szakaszokhoz kapcsoltam a Kollégiumi közösség kialakítása (Szvéték, 1960), a Kollégiumi Neveléstan (Benedek, 1997) és a Pedagógusszerepek vizsgálata, pedagógustevékenységek feltárása a közép-dunántúli régió középfokú kollégiumaiban (Pribék, 2020) dokumentumokat, melyek jól reprezentálják az adott korszakban megjelenő módszertani és szemléletbeli fókuszokat és prioritásokat. Az elemzések során célom az adott korra jellemző pedagógiai mintázatok feltárása, kollégiumpedagógiai tevékenységek és szerepek tekintetében, illetve egy vélt módszertani fejlődési útvonal feltárása az egyén és közösségi nevelés tekintetében. Nagyon fontosnak tartom, hogy a középiskolai kollégiumokról minél többször és minél több fórumon essen szó, bemutatva azt, hogy milyen lehetőségek rejlenek ebben, az utóbbi időszakban ismét háttérbe szoruló speciális pedagógiai szintén. Céljaim szerint a történeti áttekintés – komparatív elemzés során kirajzolódik az a kép, amely azokat a nevelési, pedagógiai folyamatokat mutatja be, amelyek a hazai középiskolai kollégiumi nevelés során kialakultak követve az aktuális társadalmi szerkezetet, igényeket.

Kulcsszavak: *közösségi nevelés, egyén és közösség, pedagógusszerepek, pedagógustevékenységek, funkciók*

SZÜLŐK ÉS PEDAGÓGUSOK KAPCSOLATTARTÁSÁNAK HAZAI SZABÁLYOZÁSA A KÖZÉPISKOLÁBAN

SZÖLLŐSI TAMÁS

doktorandusz

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, NTDI

szollosi.tamas@ped.unideb.hu

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról sorai többek közt a nevelési-oktatási intézmények működését meghatározó dokumentumok tartalmát írja elő. A pedagógusok és a szülők közötti kapcsolattartást nem egy fejezetbe tömörítve, hanem több dokumentumon és eljárásrenden keresztül szabályozza, de megjelenik az iskola és a családok kapcsolattartása és együttműködési formái; a szülői értekezlet, fogadóóra, nyílt nap és az írásbeli – akár digitális – kapcsolattartás, értesítő is. Az iskola helyi dokumentumai közül kiemelt szerepe van a Szervezeti és Működési Szabályzatnak (SZMSZ). Az SZMSZ szintjén az iskola köteles rögzíteni a belső és külső kapcsolattartás rendjét – ideértve a szülői szervezettel folytatott egyeztetés formáit –, míg a házirend és a tanügyi dokumentumok a mindennapi kommunikáció konkrét eszközeit és alkalmait teremtik meg. Az SZMSZ-nek kifejezetten szabályoznia kell a vezetők és az iskolai testületek (iskolaszék, intézményi tanács, szülői szervezet/közösség) közötti kapcsolattartás formáját és rendjét; ez teremti meg azt a „hálózati” keretet, amelyben a szülői oldallal történő információcsere és egyeztetés zajlik.

Az elmúlt években is kutatott terület a szülők és a pedagógusok kapcsolattartása (Bacsikai és mtsai., 2024; Kocsis és mtsai., 2025; Koltói és mtsai., 2019; Pusztai és mtsai., 2024; Széll és mtsai., 2020; Zsolnai, 2022), de a középiskola szintjén kevésbé kutatott a téma. A 16 éves tankötelezettség és az iskolai lemorzsolódás arányai miatt viszont érdemes ezen a szintéren is kutatni a kérdést. A fenti rendelet országosan egységes, amely egyes elemei dokumentumelemzés szempontjaiként is jól szolgálnak, ha az intézmények működésének vizsgálata a célunk. Az előadásban a törvényi kereteket járjuk körbe, majd pedig valós működési dokumentumok tartalmában keressük a kapcsolattartási formákat, illetve az arra utaló sorokat, azt, hogy hogyan oldják meg az iskolák ezt a fajta a kapcsolattartást. 132 középiskolai SZMSZ dokumentumelemzéséből az derült ki, hogy az intézmények deklarálva elsősorban a rendeletben is megjelenő elemeket jelenítik meg. A megszokott kapcsolattartási formák (szü-

lői értekezletek, fogadóórák, nyílt napok, valamint rendkívüli megbeszélések) általánosan jelen vannak. Az írásbeli kommunikáció és a KRÉTA-rendszer használata (gyakran vegyes formában) szintén nagy gyakorisággal fordul elő. De milyen egyéb lehetőségek akadnak még? Erre keressük a választ.

Kulcsszavak: *középiskola, szülők és pedagógusok kapcsolattartása, az együttműködés formái*

A KÉTTANNYELVŰ GIMNÁZIUMOK TANULÓINAK SZOCIOKULTURÁLIS HÁTTERE ÉS NYELVTANULÁSI MOTIVÁCIÓI

MARKOVICS KATALIN¹ – BOCSI VERONIKA²

¹*doktoranda*

Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola

Neveléstudományi Doktori Program

markovics.kata820810@gmail.com

²*egyetemi tanár*

Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

Társadalomtudományi Tanszék

bocsiv@ped.unideb.hu

A tanulmány a magyarországi két tannyelvű gimnáziumok tanulóinak szociokulturális háttérét és nyelvtanulási motivációit vizsgálja egy, a szerző által végzett empirikus adatfelvétel alapján. A kutatás célja annak feltárása, hogy a nyelvtanuláshoz és a képzés választásához kapcsolódó motivációk milyen társadalmi és regionális mintázatok mentén szerveződnek. A kutatás elméleti kereteit azok a hazai és nemzetközi megközelítések adják, amelyek a két tannyelvű/CLIL-képzéseket nemcsak pedagógiai innovációként, hanem társadalmilag strukturált, szelekciós mechanizmusokkal is összefüggő oktatási jelenségként értelmezik (Vámos, 2017¹; Bruton, 2013²).

Az elemzés Magyarország négy különböző régiójában (Észak-Alföld, Észak-Magyarország, Közép-Dunántúl és Nyugat-Dunántúl) működő tizenkét két tannyelvű gimnázium 300 tanulójának kérdőíves válaszait tartalmazza. A kvantitatív vizsgálat leíró statisztikai és összefüggéseket feltáró eljárások alkalmazásával elemzi a tanulók társadalmi háttérét, nyelvtanulási céljait és motivációs orientációit.

Az eredmények megerősítik, hogy a két tannyelvű képzés tanulói összetétele a kedvezőbb szociokulturális háttérű csoportok felülreprezentációját mutatja, miközben az alacsonyabb státuszú tanulók jelenléte korlátozott. A motivációs változók alapján végzett klaszterelemzés – az érvényes válaszok ($N = 247$) figyelembevételével – két, egymástól jól elkülönülő motivációs klasztert azonosított: egy családi indíttatású, elsősorban instrumentális orientációjú, valamint egy kulturálisan nyitott, inkább belső érdeklődésen alapuló tanulói csoportot ($N = 136$; $N = 111$). Ezek jól

¹ Vámos, Á. (2017). Kétnyelvű oktatás Magyarországon; tannyelvpolitika, tannyelvpedagógia. Akadémiai Doktori Értekezés, ELTE, Budapest.

² Bruton, A. (2013). CLIL: Some of the reasons why... and why not. *System*, 41 (3), 587–597.

illeszkednek a nyelvtanulási motiváció instrumentális és integratív dimenzióit különböző empirikus megközelítésekben leíró hazai kutatások eredményeihez (Nikolov, 2003³; Sebestyén, 2022⁴).

A motivációk társadalmi és regionális beágyazottsága nem minden dimenzióban mutat egységes képet, ugyanakkor az eredmények rámutatnak a két tannyelvű képzéshez kapcsolódó szelekciós mechanizmusokra. Mindez összhangban áll azokkal az empirikus vizsgálatokkal, amelyek a CLIL-képzéseket társadalmi és szocioökonómiai tényezők hatásait is figyelembe vevő, strukturált oktatási kontextusként értelmezik (Pérez Cañado, 2019⁵).

Kulcsszavak: tanulók szociokulturális háttere, nyelvtanulási motivációk, kéttannyelvű oktatás

³ Nikolov M. (2003). Angolul és németül tanuló diákok nyelvtanulási attitűdje és motivációja. *Iskolakultúra*, 13 (8), 61–73.

⁴ Sebestyén, K. (2022). Nyelvválasztás és nyelvtanulási motiváció Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye érettségít adó képzéseiben. Doktori értekezés. (Doctoral dissertatio) Debreceni Egyetem, Debrecen.

⁵ Pérez Cañado, M. L. (2020). CLIL and elitism: Myth or reality? *The Language Learning Journal*, 48c (1), 4–17.

A HUMÁN INTELLIGENCIA AZ OXIPO-MODELL ASPEKTUSÁBÓL

MEZŐ FERENC¹ – MEZŐ KATALIN²

¹*egyetemi docens*

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

ferenc.mezoi@gmail.com

²*főiskolai docens*

Debreceni Egyetem

kata.mezoi@gmail.com

A Nemzeti Köznevelésről szóló CXC. törvény 46. 3.1. pont a gyermek, tanuló joga (többek között), hogy képességeinek megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön. A különböző képességtérületek közül az intellektuális képességek az iskolai tanulás-tanítást befolyásoló tényezőrendszer fontos (bár nem kizárólagos) része. Ezért pedagógiai szempontból az intellektuális képességek diagnosztikája és fejlesztése egyaránt lényeges feladat. E feladat ellátását azonban alapvető konceptuális és módszertani problémák övezik. A konceptuális probléma az, hogy miként is definiálhatjuk a humán intelligenciát (mesterséges intelligenciával kapcsolatos kitekintés: a humán és/vagy mesterséges intelligencia által előállított produktumok – például dolgozatok – megkülönböztetése már napjaink pedagógiájának is kihívást okozó feladata). A módszertani problémát pedig az jelenti, hogy milyen végzettséggel, milyen kompetenciakörrel, milyen vizsgálatok végezhetők el, s e vizsgálatok kellőképpen objektívek, érvényesek, megbízhatók-e vagy sem.

A humán intelligencia meghatározásának, struktúrájának, működésének, életkori alakulásának, mérhetőségének és fejleszthetőségének napjainkban is vannak tehát nyitott kérdései, noha a téma már több mint százéves múltra tekint vissza a pszichológia történetében. E téma úttörő kutatói között található például: Galton, Spearman, Binet és Simon, továbbá Raven, Thurstone, Wechsler, Venon, Piaget, Guilford, Cattell, Hebb, Gardner, Eysenck, Vygotsky. Az említett szerzők az intellektuális működés sebességére, az intelligencia struktúrájára, öröklött, illetve környezeti determináltságára, vizsgálatára és fejlődésére, fejlesztésére fókuszáltak főként. Sok és sokféle elméletei megfontolásait az OxIPO-projekt, illetve az annak háttérében álló OxIPO-modell aspektusából átfogóan értelmezhetjük, közös teoretikus keretbe helyezhetjük.

Kulcsszavak: *humán intelligencia, OxIPO-modell, tanulás-tanítást befolyásoló tényezőrendszer*

**TERMÉSZETTUDOMÁNYI DIAGNOSZTIKUS MÉRÉS AZ 5. ÉVFOLYAMON –
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL RÁVILÁGÍTVA A TÉRBELI TÁJÉKOZÓDÁS
TERÜLETÉRE**

SZÁSZI BRIGITTA

doktoranda

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, NTDI

szasi.brigitta@gmail.com

Kutatásom témája a természettudományos tudáselemek és képességek helyzete és változásai a NAT óta az általános iskolások körében, azon belül is kiemelten vizsgálom a térbeli tájékozódás és a környezettudatosság területét. Vizsgálati módszereim része egy természettudományi diagnosztikus teszt, amelyet két tanéven keresztül (2023/24 és 2024/25) töltöttem ki partneriskoláim tanulóival. A tanévek megfelelő kiválasztása fontos pillére kutatásomnak, hiszen a 2023/24-es tanév 5. osztályosai volt az utolsó olyan évfolyam, akik még 1. osztálytól kezdve tanultak környezetismeretet, tehát minden tanévben külön tantárgy formájában sajátíthatták el a környezettel kapcsolatos információkat, készségeket. A 2024/25-ös tanév 5. osztályosai pedig az első olyan évfolyam volt, akik már csak 3. osztálytól kezdték meg környezetismeret tanulmányaikat. Ahogyan Homoki Erika is fogalmaz egyik írásában: „A 2020-as NAT egyik nagy vesztese a környezetismeret tantárgy, hiszen az alsó tagozat legkisebb óraszámú tárgyává vált, és ez a változás súlyosan hátrányos helyzetbe hozza a természettudományos gondolkodást és a környezet érzékelését.” (Homoki, 2025: 137¹). Így a kutatás fő célja, hogy a két évfolyam eredményeiből konklúziót vonhassak le, összefüggéseket mutathassak ki a diákok természettudományos képességeivel, tudáselemeivel kapcsolatban, ezáltal pedig felmérhetem a környezetismeret, természettudomány tantárgyak helyzetét, napjainkban betöltött szerepét.

A 2023/24-es mérésben több mint 1200 diák vett részt, míg a 2024/25-ös mérésben, majdnem 1200 fő. Az ország minden vármegyéjéből minimum egy intézménnyel együtt dolgoztam, így a méréssel országos lefedettséget értem el. Ennek most egy részét szeretném bemutatni, még pedig a Heves vármegyei diákok eredményeit.

¹ Homoki, E. (2025). A környezetismeret tantárgy a NAT 2020 alapján, elvesztegetett évek. In: *Pedagógiai változások – a változás pedagógiája III.* Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, pp. 137–144.

Az első és második körös mérésben több mint 200 diák vett részt, különböző fenntartású iskolákból, így több aspektusból is vizsgálhatóak a kapott eredmények.

Kulcsszavak: környezeti nevelés; térbeli tájékozódás, általános iskola felső tagozata

EGÉSZSÉG- ÉS TÁPLÁLKOZÁSI MAGATARTÁS KÜLÖNBSEGEI A DUNAÚJVÁROSI ÉS ORSZÁGOS DIÁKPOPULÁCIÓBAN

KISS TIBOR

doktorandusz

Pécsi Tudományegyetem, BTK,

Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

kisstibor444@gmail.com

Az egészség komplex, többszintű fogalom, amely nem csupán a betegségek hiányát jelenti, hanem a testi, lelki, mentális és szociális jóllét egységét is (Barabás, 2006; Dörnyei et al., 2014). A gyermek- és serdülőkor kiemelt jelentőségű időszak az egészségmagatartás kialakulása szempontjából, mivel ebben az életszakaszban rögzülnek azok a viselkedésmintázatok, amelyek hosszú távon meghatározzák az egyén egészségi állapotát. Az egészség-gazdaságtani megközelítések szerint az egészség olyan „tőke”, amely megfelelő egyéni és társadalmi befektetésekkel megőrizhető és fejleszthető (Grossman, 1972; Füzesi & Varga, 2014). A táplálkozási magatartás e befektetések egyik kulcseleme. A kutatás célja a diákok egészség- és táplálkozási magatartásának feltárása, valamint a dunai városi diákok (n = 45) és egy országos mintát képviselő diákság (n = 969) összehasonlító elemzése volt. A vizsgálat keresztmetszeti elrendezésben, nem reprezentatív mintán, kérdőíves adatfelvétellel valósult meg, amely a táplálkozási szokásokra és az egészségmagatartás egyes elemeire fókuszált. A kutatás illeszkedik a korábbi, egészségmagatartással foglalkozó hazai vizsgálatokhoz (Kiss, 2025). Az adatelemzés statisztikai számításokra épült, amelyek segítségével feltárásra kerültek az egészség- és táplálkozási magatartás egyes elemei, azok háttérváltozókkal való összefüggései, valamint a helyi és országos diákpopsulációk közötti eltérések. Az eredmények alapján a dunai városi és az országos minta között több mutató esetében eltérő egészség- és táplálkozási magatartási mintázatok voltak megfigyelhetők, ugyanakkor bizonyos viselkedési elemek mindkét csoportban hasonló gyakorisággal jelentek meg. A kutatás elméleti jelentősége abban áll, hogy hozzájárul az egészség- és táplálkozási magatartás komplex értelmezéséhez diákpopsulációkban. Gyakorlati szempontból az eredmények alapot szolgáltathatnak célzott iskolai egészségfejlesztési és prevenciós programok tervezéséhez, figyelembe véve a helyi sajátosságokat és a popsulációk közötti különbségeket.

Kulcsszavak: egészségmagatartás, táplálkozási magatartás, diákpopsuláció, összehasonlító vizsgálat, kérdőíves kutatás

SPECIÁLIS GYERMEKOTTHONBAN ÉLŐ 12–17 ÉVES FIATALOK SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÓ GONDOLKODÁSÁNAK VIZSGÁLATA

KOPECSKÓ-HODOSI ZSÓFIA

egyetemi óraadó

Széchenyi István Egyetem, Apáczai Csere János Kar

hodosi.zsolia@gmail.com

Az elmúlt években jelentős mértékben növekedett azon vizsgálatok száma, amelyek fókuszukba a gyermekkor és a fiatal felnőttkor közötti időszak szociális problémáinak definiálását, valamint az ennek megoldására irányuló gondolkodás folyamatának feltárását helyezték. A kapott eredmények demonstrálják a gyermekkori szociális-probléma-megoldó gondolkodás fontosságát. Emellett a vizsgálati eredmények (Chang, D'Zurilla és Sanna, 2004) bizonyították, hogy a szociális kompetencián belül a problémamegoldó gondolkodásnak kiemelkedő szerepe van, valamint az életkor előrehaladtával fokozatosan szorosabb kapcsolat mutatható ki többek között az agresszióval, az együttműködéssel, az érzelemszabályozással is.

Az előadás fókuszában a speciális gyermekotthoni ellátásban élő fiatalok szociális problémamegoldó-képességének vizsgálata nyomán kapott eredményeink bemutatása áll. A kutatás célja volt feltárni a gondozottak szociális kompetenciáját, különös tekintettel a problémamegoldással kapcsolatos nézeteikre, attitűdjükre.

A vizsgálatot két speciális gyermekotthonban, Esztergomban, valamint Zalaegerszezen végeztük. A két intézményben összesen 56 fő került felmérésre.

Kutatásmódszertani apparátusunk két kérdőívet ölelt fel, egy szociodemográfiai kérdőívet, valamint a Szociálisprobléma-megoldó Kérdőívet, amelynek adaptálása Kasik (2009) nevéhez kötődik. A kapott válaszok statisztikai vizsgálatát SPSS 29.0.0. programmal végeztük el.

Eredményeink azt mutatják, hogy a speciális gyermekotthon lakóinak szociális-probléma-megoldó orientációjára a pozitív irányultság jellemző. Kiemelendők azok az eredményeink, miszerint minél később kerül kiemelésre a gyermek a családjából, annál nagyobb eséllyel rendelkezik pozitív orientációval. A nevelőszülői elhelyezéssel kapcsolatban eredményeink azt mutatták, hogy minél hosszabb időt tölt a gyermek nevelőszülői ellátás keretében, annál inkább jellemző rá a pozitív problémamegoldó orientáció. Válaszaikból az is kiderült, hogy a speciális gyermekotthonban élő fiatalokra a racionális problémamegoldás jellemző.

Az eredmények alapján azt is elmondhatjuk, hogy az impulzív stílus és a családi háttér, valamint a pszichológiai tényezők között pozitív irányú kapcsolat mutatható ki, tehát azt mondható el erről az eredményről, hogy minél több családi vagy pszichológiai tényező kerül megjelölésre, annál impulzívabb problémamegoldó stílus jellemzi az adott személyt. Azonban a rendszerszintű háttértényezők esetében fordított kapcsolatot láthatunk, tehát a háttértényezők számának növekedésével csökken a nevelésbe vett fiatalra jellemző impulzív stílus mértéke. A racionális problémamegoldó stílus esetében azonban mindhárom tényező esetében negatív kapcsolatot találtunk.

A negatív orientációjú személyek és a nevelési felügyelet kapcsolatát megvizsgálva azt találtuk, hogy jelentősen magasabb azoknak az értéke, akiknél szükség volt a hatósági intézkedés elrendelésére, tehát sokkal inkább jellemző rájuk a negatív orientáció, mint azokra, akiknél nem volt szükség erre a hatósági szabályozásra.

Kulcsszavak: *gyermekotthonban élők, szociális problémamegoldó képesség, nevelőszülői elhelyezés*

**INNOVATION AND INCLUSION IN ENGLISH
LANGUAGE PEDAGOGICAL PRACTICE**

SZEKCIÓ 11

SZEKCIÓELNÖK: DR. ADRIENN ORAVECZ

**ROOTED IN TRADITION, ORIENTED TO THE FUTURE –
JESUIT EDUCATION AS AN INTEGRATIVE PEDAGOGY
IN THE 21ST CENTURY**

EDIT SPICZÉNE BUKOVSZKI

Deputy Headmaster, Teacher of English Language

Fényi Gyula Jesuit High School

bukovszki.edit@jezsus.hu

Jesuit education represents over 450 years of continuous pedagogical innovation, making it a rare example of a tradition that has repeatedly adapted without losing its core identity. In an era marked by fragmented educational reforms, Jesuit pedagogy offers a unified model where academic excellence, ethics, methodological innovation, and care for the individual are not competing priorities but mutually reinforcing goals.

This presentation reports on a comparative pedagogical analysis examining traditional pedagogy, constructivist pedagogy, modern, learner-centred pedagogy and also competence-based pedagogy, with a particular focus on how the Ignatian–Jesuit education paradigm functions as an integrative framework in 21st-century schooling.

The study introduces foreign and domestic implementations of Ignatian pedagogical concepts: experience-reflection-action cycle, striving for *magis* and excellence. The research highlights Jesuit education's particular relevance in addressing the tension between performance pressure and student well-being; the need for ethical frameworks in technologically advanced learning environments; the demand for socially responsible and globally aware graduates; the importance of community as the place for character formation.

The research findings suggest that while each examined pedagogical approach contributes valuable elements to contemporary education, Ignatian pedagogy uniquely integrates their strengths into a coherent, value-driven system. Jesuit education does not function as a parallel or competing model, but rather as an integrative pedagogy that synthesizes cognitive, emotional, ethical, and social dimensions of learning.

The presentation aims at demonstrating how tradition can function as a resource for renewal rather than an obstacle to progress and hopes to help the conference participants with identifying transferable pedagogical principles applicable beyond Jesuit institutions.

Keywords: *Jesuit education, Ignatian pedagogy, innovation, value-driven pedagogical system*

GAMIFICATION IN GEOGRAPHY USING STUDY STATION

PATRIK SÁRI

Teacher of English Language and History
Jókai Mór Reformed Hungarian–English Bilingual Primary School
saripatrik98@gmail.com

The Study Station approach offers an effective and engaging method for teaching geography by organizing learning into structured, activity-based stations. Each station is designed to focus on a specific geographical concept or skill, allowing students to actively explore content through hands-on tasks, problem-solving activities, and guided inquiry. This approach transforms traditional teacher-centered lessons into dynamic, student-centered learning experiences.

In geography lessons, Study Stations may include map analysis, spatial reasoning exercises, real-world case studies, and data interpretation tasks. As students rotate through the stations, they engage with content at their own pace, promoting independence, responsibility, and deeper understanding. The variety of activities supports different learning styles and helps maintain motivation and focus.

The teacher's role in the Study Station method shifts from direct instruction to facilitation and guidance. Teachers design purposeful stations, monitor progress, provide feedback, and support students as needed. Meanwhile, students take an active role in constructing knowledge through exploration, collaboration, and reflection.

Study Stations also encourage collaboration and communication, as learners often work in pairs or small groups. This fosters peer learning enhances critical thinking and problem-solving skills. By breaking complex geographical concepts into manageable, station-based activities, the Study Station approach makes geography more accessible, engaging, and meaningful for learners.

Methodological Background

The role and responsibility of the teacher and the learner within Study Station-based geography instruction

Development of mapping and spatial skills through station-based activities

Application of Study Stations across various geography topics

Study Station learning as a foundation for effective geography education

Keywords: *gamification, geography, methodology*

INCLUSIVE TEACHING IN PRACTICE

ERZSÉBET DOMBI

Senior Teaching Fellow
University of Strathclyde
e.dombi@strath.ac.uk

What do we mean by inclusive teaching, and what does it look like in practice? Across UK higher education, creating inclusive learning environments has become a key priority, supported by frameworks from the Quality Assurance Agency (QAA)¹ and Advance HE², as well as institutional policies. The frameworks promote enhancement-led approaches, offering practical guidance for embedding inclusivity into curriculum design, teaching, and assessment.

This presentation gives an overview of these frameworks and reflects on enhancements made within a Scottish mathematics department with the intention to promote inclusive teaching practices. Key activities include reviewing undergraduate curricula, developing accessible teaching materials, promoting inclusive assessment practices, or redesigning the induction process.

The session also reflects on seminars and workshops designed to share good practice across the wider Faculty and to understand the experiences of disabled students and staff. We also consider how joined-up approaches across departments and professional services can support staff in embedding inclusive practices while enhancing the learning experience of students

Keywords: *inclusive teaching, practice*

¹ Quality Assurance Agency. The Inclusive Education Framework. Available at: The inclusive education framework. <https://www.qaa.ac.uk/become-a-member/make-the-most-of-your-membership/collaborative-enhancement-projects/equality-diversity-and-inclusion/the-inclusive-education-framework>

² Advance HE. (2024). Framework for Inclusive Learning and Teaching. <https://www.advance-he.ac.uk/knowledge-hub/framework-inclusive-learning-and-teaching>

FOSTERING TALENT IN A DIGITAL INTERNATIONAL ENVIRONMENT – THE ROLE OF ETWINNING

ESZTER BIANKA BARÁZ

Teacher of English Language

Eszterházy Károly Catholic University

baraz.eszter.bianka@kossuth.delbudaitk.hu

Current Hungarian public education documents, such as the Hungarian National Core Curriculum (2020) and the Guidelines for the Teacher Career Model (2025), place increasing emphasis on classroom differentiation, the implementation of which presents numerous challenges for educators. In the design of pedagogical processes and activities, prioritizing adaptability to learner needs and creating an experience-centred environment is vital. This approach ensures personalized support, which is essential for establishing an efficient and effective learning process. Within this framework, international projects such as eTwinning provide a unique platform for fostering talent through project-based learning.

Learning languages is becoming particularly important in the 21st century. For this reason, teachers need to use a wide variety of diverse methods and tools to ensure student motivation and interest. Consequently, classroom activities must provide opportunities not only for tutoring but also for talent development.

Defining talent is a complex task that varies by era; therefore, many different definitions exist (Gyarmathy, 2012). While international and national talent theories share similarities, cultural differences also play a crucial role. Social and scientific expectations of a specific era determine who can be considered as talented (Gyarmathy, 2012). Talent can appear in several areas, and one of these is the linguistic domain. Methods of talent development include enrichment, acceleration, and differentiation (Szabó, 2019). Differentiation is a key element of talent support what is focused on development while considering individual needs and differences (Szabó, 2019).

Participation in the eTwinning program provides great support in achieving these goals. eTwinning projects offer a safe environment for developing talent, as tasks and documentation are managed within TwinSpace. This secure platform allows students to learn responsible online behaviour while improving their digital skills. Moreover, these projects foster a student-friendly atmosphere where talented learners can progress at their own pace (ESEP).

In my presentation, I demonstrate how middle school English lessons can contribute to talent development with the support of eTwinning.

Keywords: *classroom differentiation, project method, language learning, motivation*

RETHINKING MUSEUM EDUCATION – INNOVATIVE APPROACHES IN PÉCS

ZSUZSA KOLTAI

*Senior Lecturer, Deputy Head of Department
University of Pécs, Faculty of Humanities and Social Sciences
Institute for Human Development and Cultural Studies
Department of Cultural Studies
koltai.zsuzsa@pte.hu*

Following an overview of international and Hungarian trends in the field of museum education, the presentation explores the findings of an empirical qualitative study examining innovations in museum education practice in Pécs, Hungary, with a focus on applied methods, inter-institutional collaborations, and forms of social engagement. The research is based on structured interviews conducted in May–June 2025 with 15 professionals working in museum education in Pécs. Particular emphasis was placed on exhibition-related initiatives that support the promotion of sustainability, analyzed through the integration of the Agenda 2030 goals into museum education practice.

The research sample included all relevant museums, exhibitions, and heritage sites in Pécs where museum education activities take place. A key focus of the research was to explore the forms of collaboration established between the examined institutions and the University of Pécs, which plays a decisive role in the city's everyday life, overall image, development, and economy, as well as to identify the challenges and opportunities associated with engaging higher education students.

Based on a synthesis of the development ideas provided by interviewed museum education professionals regarding the enhancement of cooperation with educational institutions, and on international and Hungarian trends identified in the literature, the study proposes key recommendations. These recommendations aim to enhance and foster the integration of museum education within formal education settings, including schools and higher education institutions alike. They also address applied methods in museum programs, forms of collaboration with school teachers and university instructors, and strategies for engaging students from primary and secondary schools as well as higher education.

In addition, the presentation highlights good practices in museum education in

Pécs that may be adapted in other local contexts, particularly in terms of cooperation with educational institutions and the development of learner-centered, engaging museum programs and methods suitable for Generation Z and Alpha Generation students alike.

Keywords: *Museum education, Collaboration with educational institutions, Innovative practices in museum learning*

**CAUGHT IN THE WEB OF NARRATIVES –
BIBLIOTHERAPY IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM –
METHODOLOGICAL AND MENTAL HEALTH CONSIDERATIONS**

LASZLÓ RAJNAI

Language Teacher

Kaposvár Munkácsy Mihály High School

rajnai.laszlo@gmail.com

“The limits of my language mean the limits of my world” – goes the Wittgensteinian proposition, and today, amidst digital noise and fragmented metanarratives, it is more relevant than ever. In my presentation, I introduce an innovative pedagogical approach that views foreign language teaching not merely as skills development, but as a tool for personality formation and mental health promotion. At its core is developmental bibliotherapy, which uses literary texts as catalysts to trigger students’ self-awareness processes.

Why is the foreign language classroom the most suitable terrain for this inner work? The answer lies in the emotional buffer effect of the second language, as this protective effect allows students to explore their phenomenological horizons more safely. The use of the target language creates a kind of “safety net” and a healthy distance between the recipient and difficult emotional content, enabling the processing of topics—such as bullying, loneliness, or stress—that might feel too overwhelming or threatening in one’s native language.

During the presentation, we will explore the answers of metamodern pedagogy to the crises of today’s adolescents and examine how a bridge can be built between pop-cultural experiences and the classical canon. Moving beyond theory, I will demonstrate how bibliotherapy can be integrated into the frameworks of CBLT and CLIL (Content and Language Integrated Learning) and the resulting 4C model. Furthermore, we will examine the opportunities for personality development offered by the different proficiency levels of the CEFR.

The ultimate goal is the vision of a Socratic classroom, where the student is not a passive recipient of the curriculum but becomes an active agent of their own life story. This presentation aims to provide inspiration and methodological anchors for language teachers, helping their classes become sites of real human encounters rather than just linguistic ones, and empowering students to find their own voices and inner resources in the mirror of the texts.

Keywords: *narratives, bibliotherapy, foreign language, mental health*

GAMIFIED APPLICATION OF URBAN SIMULATION IN GEOGRAPHY CLASS

PATRIK SÁRI

Teacher of English Language and History
Jókai Mór Reformed Hungarian–English Bilingual Primary School
saripatrik98@gmail.com

The gamified application of urban simulation in the geography classroom offers an innovative, student-centered approach to understanding urban systems and spatial processes. By integrating game-based elements into urban simulation activities, geography lessons are transformed into interactive learning experiences where students actively engage with real-world urban challenges.

Through urban simulation games, students take on roles such as urban planners, decision-makers, or community stakeholders. They are tasked with designing cities, managing resources, planning land use, and addressing issues related to transportation, housing, sustainability, and population growth. Gamification elements like points, levels, missions, and scenario-based challenges enhance motivation and encourage sustained engagement.

This approach enables students to explore cause-effect relationships within urban environments, allowing them to observe how decisions impact economic development, environmental quality, and social structures. By interacting with dynamic models and spatial data, learners develop critical thinking, problem-solving, and spatial reasoning skills essential to urban geography.

The teacher's role shifts from direct instruction to facilitation, guiding students through the simulation process, encouraging reflection, and supporting collaborative learning. Gamified urban simulations promote teamwork, communication, and negotiation, mirroring real-world urban planning processes. Overall, this method deepens conceptual understanding, connects theoretical knowledge to practical application, and makes geography learning more engaging, meaningful, and relevant.

Methodological Background

The role of the teacher and learner in gamified urban simulation-based geography instruction

Development of spatial thinking and decision-making skills through simulation

Application of urban simulations across multiple geography topics
Gamified urban simulation as a foundation for effective and experiential geography education

Keywords: *gamified application, simulation games, geography*

**INNOVATIVE PROJECTS AND THEIR USE IN SCIENCE EDUCATION
(LAPBOOK AND GEOMATECH)**

ÉVA VALENTNÉ ALBERT¹ – TAMÁS ZSOLT FRANK² –
DÁVID MÁTYÁS GYULAI³

¹*College Senior Lecturer*

Semmelweis University, Institute of Human Sciences, András Pető Faculty
valentne.albert.eva@semmelweis.hu

²*College Senior Lecture*

Semmelweis University, Institute of Human Sciences, András Pető Faculty
frank.tamas.zsolt@semmelweis.hu

³*Teacher*

Kós Károly Primary School
gyulaimatyas.koskaroly@gmail.com

In our study we present the results of a student project related to the subject of primary school science, as well as the specific use of an external project (Geomatech). The projects were carried out at the Pető András Faculty of Semmelweis University.

Our students were introduced to the Geomatech project, which includes more than 1800 online math and science tasks and simulations, through just a few examples. However, our students used a special way to build and create a tool, not on the computer, but in reality.

The other project is about lapbooks. The lapbook is a group based interactive, playful poster. The different groups work on parts of a topic with a similar structure and create a poster that other groups can use to playfully learn about the topic the other group is working on.

While creating posters, which require careful preparation from teachers, children develop in many ways, but more importantly, the joy of creation takes them away like a flow, in the words of Csíkszentmihályi (1997). In our study, based on observing the children's behavior during class and analyzing the photos taken during class, we attempt to prove that the children were truly engaged, in a state of flow while creating their lapbooks during class, which was reflected in their facial expressions and physical postures, which showed maximum interest and serious involvement, as well as in their changed perception of time.

After the interactive poster is completed, the groups present the posters to each other, which increases the recall rate sevenfold, according to Makádi (2015: 52).

Keywords: *science education, Project Based Learning, group work, interactive poster (lapbook), flow*

THE ROLE OF MUSEUMS IN THE FORMATION OF STUDENTS' CITIZENSHIP EDUCATION – A LITERATURE REVIEW

KATA SPRINGINZEISZ¹ – MACARENA MORALES² – PAULA ASCORRA³ –
KAREN CÁRDENAS² – JOSEFINA FREDES⁴

¹*Adjunct Professor*

Faculty of Social Sciences, Law and Humanities, Gabriela Mistral University

springinzeisz.kata@gmail.com

²*Researchers, Center for Research on Inclusive Education,*

Pontifical Catholic University of Valparaíso

³*Director of the School of Psychology at the Pontifical Catholic University of Valparaíso
and the principal researcher of “Coexistence and Well-being” research line at the Center
for Research on Inclusive Education*

⁴*PhD in Psychology, Pontifical Catholic University of Valparaíso*

Nowadays, democratic societies face diverse challenges, which should be addressed through citizenship education both in formal and non-formal educational settings. Therefore, regarding the relevance of the mentioned topic, this literature review seeks to analyze how museums can contribute to developing and improving students' citizenship education. Two main questions guide the study, namely, (1) what knowledge and skills students acquire through collaborative initiatives between schools and museums and (2) how can schools and museums work together to promote citizenship education. In relation to the first research question, the results reveal that students gain principally (1) disciplinary and cultural knowledge, (2) interpersonal skills, (3) critical skills, and (4) social principles through the collaboration of museums and schools. As regarding the second research question, museums and schools cooperate in (1) museum visits, (2) university-school-traveling exhibitions, (3) museum-school joint programs, and (4) collaboration between teachers and museum educators. The findings of this literature review show that museums offer non-formal educational spaces with potential and relevant opportunities to improve citizenship education oriented towards active participation and social justice (Westheimer & Kahne, 2004). Furthermore, the results of the analysed articles indicate the stimulation of cognitive, affective and sociopolitical aspects, the expansion of the boundaries of traditional school-based teaching and the enhancement of citizenship education (Ascorra et al., 2025).

Keywords: *non-formal education, museum studies, citizenship education, museum education*

EFFECTS OF PARENTAL INVOLVEMENT IN LIGHT OF EXPECTATIONS

MÁRTON SZÉCHENYI
Junior Professional Manager
Cegléd Railway Sports Association
szechenyi.marton@gmail.com

Parental involvement plays a key role in children's social and emotional development. The aim of the research was to examine the relationship between parental expectations and children's love of sport, paying particular attention to different forms of parental involvement. In our research, which involved 524 students, most of whom were male footballers, we analyzed the relationship between parental support and children's attitudes towards sport.

The results showed that 85.9% of the children had good or excellent academic performance, which refutes negative prejudices against athletes. The presence of parents at training sessions and matches generally has a positive effect on children's love of sport, but parental pressure or criticism can sometimes have a negative effect.

The significance of the research lies in highlighting the key role of parental involvement in children's sports participation and development, and refuting prejudices against athletes, while emphasizing the impact of supportive communication and parental pressure on children's love of sports and performance.

I used a questionnaire method in the research. The respondents answered on a Likert scale, and I also asked open-ended questions for possible elaboration. These enabled a deeper understanding of the connections between parental support and children's sports experience.

The research revealed that the level of parental involvement varies depending on the child's age and sport level, with parents of younger children being more active, while parental support decreases in higher-level sports. Our findings provide important information for parents and coaches to improve children's sports experiences.

Keywords: *parental involvement, children's development, positive and negative effects*

**VOICE, CHOICE, AND THE PROBLEM-SOLVING CYCLE –
AN INTERDISCIPLINARY MODEL FOR STUDENT-CENTERED
LEARNING IN HUNGARY**

RAGNAR GÖRÖGH

High School Teacher

Kölcsey Ferenc Baptist Primary School, High School, Technical School,

Vocational School and Dormitory

ragnar.gorogh@outlook.com

This paper presents a constructivist and interdisciplinary approach to unit-based learning between the Digital culture and English language subjects for upper-secondary school students. Constructivist and interdisciplinary learning notions continue to be something of a novelty in Hungarian classrooms. Offering a methodological framework, the paper maps out the potential of using inquiry and problem-based learning within the Hungarian school system. With the built-in element of the flipped classroom model and set against the theoretical backdrop of constructivism, the paper presents a project that relies on the problem-solving cycle as coined by György Pólya (and adopted by the International Baccalaureate Program as the MYP Design Cycle). The study itself examines the cycle's possibilities and challenges in linking the Digital culture and English language curricula. In this project, students exercise their own creative writing skills, while learning about and creating their own gamebooks, which they then adapt to a fully functional digital game. First, the English language unit provides genre familiarity as well as an outlet for self- and peer-reflection in the form of writing tasks. Then, during the Digital Culture unit, multiple digital tools are taught and made available for students to use to ensure differentiation and learning equity. Both subjects offer a platform for self-expression in different ways: by creating authentic texts through creative writing and by exploring storytelling via digital means. Ultimately, the paper argues that with an interdisciplinary approach, voice and choice may be taken into account in a way that gives students the opportunity to express themselves in a variety of outlets across subjects, all the while emphasizing learner autonomy.

Keywords: *interdisciplinary learning, constructivism, learner autonomy, problem-based learning, project-based learning, inquiry-based learning, digital culture, gamebooks*

COGNITIVE ACCESSIBILITY ISSUES

RITA FARKASNÉ GÖNCZI

Assistant Professor

Eötvös Lóránd Tudományegyetem

farkasne.gonczi.rita@barczy.elte.hu

Keynote speech on the connections between dyscalculia and easy-to-understand communication in public education

A theoretical question arises as to how the presence of dyscalculia symptoms during general education training influences the provision of verbal and written instructions in mathematics and other subjects requiring mathematical skills, and whether the use of easy-to-understand communication can support the reduction of mathematical anxiety.

The issue can be considered based on research currently published in 2018, where a group of 43 children aged 7.8–15.9 were examined in the area of math anxiety (Kucian, Ursina McCaskey, O’Gorman Tuura, von Aster, 2018).

The research suggests that math anxiety severely impacts math learning and performance, partly because people with math anxiety are more likely to avoid math activities, and partly because math anxiety drains working memory resources.

The application of the rules of easy-to-understand communication can be supportive of the retrieval of information stored in working memory that develops during math anxiety, if its rules include the constructive, step-by-step transfer of information, simpler language structures, and the provision of clear instructions.

The presentation presents aspects of professional relationships with the intention of sparking discussion.

Keywords: *public education, cognitive accessibility, easy-to-understand communication*

**EDUCATION, IDENTITY AND
SOCIAL ISSUES IN AN INTERNATIONAL
PERSPECTIVE**

SZEKCIÓ 12

SZEKCIÓELNÖK: DR. RÓZSA GRÁF

**DILEMMAS AND INSTITUTIONAL SELECTION IN THE LITERARY
REPRESENTATION OF CHURCH EDUCATION –
ANALYSIS OF CATHERINE GILBERT MURDOCK’S NOVEL
THE BOOK OF BOY**

ANNA HAJDÚ¹ – ELIZA AUX²

¹*PhD student*

Eszterházy Károly Catholic, Doctoral School of Education Science University
hajduanna98@gmail.com

²*PhD student*

Eszterházy Károly Catholic University, Doctoral School of Education Science
auxeli66@gmail.com

The issue of church schools has been examined by numerous researchers. The topic remains relevant, as church-run educational institutions play an increasingly important role in public education. Their existence requires constant attention and demands regular rethinking of their tasks, especially as these tasks become increasingly complex and the responsibilities placed on these institutions grow (Fodor, 2003)¹. Church schools play a significant role in education and training, but during adolescence, tensions between church ideals and their practical implementation intensify. As a result, pedagogical attention often focuses on students who conform to idealized norms, while students with different or rebellious behavior may be pushed into the background (Fejes & Szűcs, 2018)². The rise of these institutions, symbolic and actual government support, and the withdrawal of resources from public schools are accompanied by increased institutional selection (Falus & Szűcs, 2022)³. The different funding structure and additional subsidies provide further advantages for church institutions, increasing their attractiveness and social selection effect (KFIB, Romaver-sitas and CFCF, 2015; Ercse, 2018, cited in Fejes & Szűcs, 2018). This study examines Catherine Gilbert Murdock's (2018) middle grade novel *The Book of Boy* in a

¹ Fodor G. (2003). *Mustármag és kovász: Az egyházi iskolák növekvő felelősségéről*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI), Budapest. <https://ofi.oh.gov.hu/tudastar/fodor-gabor-mustarmag>

² Fejes J. B. – Szűcs N. (2018). Az oktatási integráció ügye a 2010-es évek végén. In: Fejes J. B. – Szűcs N. (eds.). *Én vétkem: Helyzetkép az oktatási szegregációról*. Motiváció, Szeged, 11–30.

³ Falus I. – Szűcs I. (2022). A didaktika kézikönyve-Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Oktatási Egyesület, Szeged. <https://mek.oszk.hu/18200/18263/18263.pdf>

social and pedagogical context. Our choice is justified by the fact that the book allegorically reflects on the dilemmas of selection, exclusion, and inclusion. Our research question is: what pedagogical lessons can Murdock's (2018)⁴ novel *The Book of Boy* offer for interpreting the dilemmas of selection and inclusion in church schools, and how can literary representation help solve the problem? The theoretical overview points out that the operation of church schools has not only educational but also broader social consequences, contributing to the intensification of differences between institutions, polarization, and selection. The interpretation of the novel *The Book of Boy* highlights that issues of identity, selection, morality, and acceptance can also be relevant tools for compensating for disadvantages and creating equal opportunities in the context of children's literature.

Keywords: *church education, analysis of novel,*

⁴ Murdock, C. G. (2018). *The Book of Boy*. Greenwillow, New York.

**HIGHER EDUCATION TALENT DEVELOPMENT AT THE INSTITUTIONAL
DEPARTMENT OF ENGLISH LANGUAGE AND CULTURE,
UNIVERSITY OF NYÍREGYHÁZA**

SÁNDOR KISS

PhD candidate / Assistant Lecturer

University of Debrecen, American Studies Department /

University of Nyíregyháza

kiss.sandor@nye.hu

In recent years, the University of Nyíregyháza has experienced a shift in the socioeconomic composition of its student population. Traditionally, the majority of students enrolled at the institution have come from some of the most economically disadvantaged regions of Hungary, where limited financial resources shape educational choices and opportunities. Recently, however, a growing number of students from more affluent backgrounds—who would previously have pursued higher education in larger academic centers such as Budapest or Debrecen—have begun choosing the University of Nyíregyháza. This change appears to be driven primarily by financial considerations, including rising living costs, living expenses, and broader economic uncertainty.

Our research examines the implications of this emerging duality in students' socioeconomic backgrounds on talent development. It explores both the challenges and the opportunities created by the coexistence of financially vulnerable students and those with greater economic flexibility and a more refined educational background. While disparities in financial capital may influence classroom dynamics, access to resources, and student expectations, the increasing diversity also presents possibilities for pedagogical innovation, institutional repositioning, and strengthened community engagement.

The study provides an overview of the changing socioeconomic landscape of the student body and outlines the conceptual framework of a planned survey aimed at mapping students' financial situations, educational motivations, and perceived challenges. By identifying key trends and tensions, the research seeks to support evidence-based departmental planning and contribute to broader discussions on regional universities, social mobility, and access to higher education in Hungary.

Keywords: *higher education, talent development, english language and culture, social mobility*

IDENTITY, MOTIVATION, AND SUSTAINED FLOW IN SECOND LANGUAGE LEARNING

KRISZTINA KIRÁLY

Language Instructor

Eszterházy Károly Catholic University

kiraly.krisztina@uni-eszterhazy.hu

Motivation and affective engagement play a central role in second language acquisition, particularly in learning contexts that extend beyond short-term instructional goals. This paper explores the theoretical connections between major motivation frameworks in language learning: Gardner's Integrative and Instrumental Motivation, Horwitz's concept of Foreign Language Anxiety, and Dörnyei's L2 Motivational Self System as well as Csíkszentmihályi's Flow theory, with special attention to the emerging notion of sustained flow in long-term language learning processes.

Drawing on these complementary perspectives, the study argues that integrative motivation and the Ideal L2 Self serve as key psychological preconditions for flow in language learning. They support emotional involvement, identity alignment, and intrinsic goal orientation. In contrast, high levels of foreign language anxiety interfere with attentional control and self-efficacy. As a result, both momentary flow experiences and their sustained forms are less likely to emerge.

Traditional flow theory describes optimal experience as a temporary state based on a balance between perceived challenge and skill. However, language learning unfolds over long periods and requires the repeated activation of such states. Sustained flow is therefore conceptualized as a dynamic motivational and affective process. It is supported by stable self-related motives, low anxiety, and meaningful engagement with the target language and its cultural context.

The paper further highlights the role of immersive and identity-relevant learning environments. These settings can promote sustained flow by strengthening integrative motivation and learners' future self-guides. The findings also have implications for instructional design, and suggest that language programs should emphasize identity support, emotional safety, and appropriately balanced challenge in order to foster durable, self-sustaining motivation.

Keywords: *attitude, flow, identity, language learning, motivation*

THE ATTITUDE OF FULL-TIME TEACHER TRAINEES TOWARDS VALUES IN THE LIGHT OF EMPIRICAL RESEARCH

ANDREA KOVÁCSNÉ DURÓ¹ – MÁRIA LUBINSZKI²

¹*Associate Professor*

University of Miskolc, Institute of Teacher Training

duro.andrea@gmail.com

²*Associate Professor*

University of Miskolc, Institute of Teacher Training

maria.lubinszki@uni-miskolc.hu

Values are expressions of individual preferences that fundamentally determine behavior. In our changing world, the mindset, behavior, and attitude toward values of young people are constantly changing. The factors that influence value orientation (family, peers, educational institutions, the workplace, and the media) have changed in significance, thereby shaping the attitudes of the younger generations, including those pursuing higher education, in ways and with an intensity that differ from the past. Beyond the traditional pedagogical and psychological approaches to values, it is worth incorporating additional interpretative horizons into the discourse, such as the interpretation of values in existential psychology, which can provide theoretical and methodological possibilities for practical pedagogical work with values. In Hungary, the study of value orientations in a broad sense has been in the spotlight since the 1990s. During this period, lifestyles became more differentiated, individualized, and pluralized, while traditions were pushed into the background. As a result of this change in socialization, students' value systems are less stable and uniform than those of previous generations. It is particularly important in the case of teacher candidates to determine which values they consider to be primary, as these will fundamentally determine their future pedagogical attitudes, teaching style, and relationship with their students.

In this situation, it can be instructive to explore the values that determine the socialization and personality development of university students. To this end, we used an updated and expanded version of Júlia Szekszárdi's questionnaire (2001). Full-time first- and second-year teacher training students (N = 30) participated in the research. The tool used contained 61 values formulated in the form of wishes, the importance of which had to be marked on a five-point scale, and in some cases the choice had to be justified in writing.

Based on a summary of the results, it can be concluded that topics related to personal development and social relationships ranked highest, followed by those related to the need for freedom and consumption, with values related to the future bringing up the rear. The resulting order draws attention to the fact that teacher candidates primarily value their own development and personal happiness, while serving society is of much less importance.

Taking a snapshot of teacher candidates' value orientation at the beginning of their teacher training studies can be useful in several ways. It can contribute to enriching their self-knowledge, and it can also provide important information for trainers to ensure more effective preparation. As practicing educators, their teaching and educational activities cannot be separated from the often contradictory process of value orientation.

Keywords: *attitude towards values, teacher training, empirical research*

**THE PATH TO REINTEGRATION – EDUCATIONAL AND CULTURAL
OPPORTUNITIES IN SLOVAK PRISONS – INITIAL FINDINGS
FROM A QU-ANTITATIVE STUDY**

MÁRTA MIKLÓSI¹ – ATTILA KÁROLY MOLNÁR –
MAGDALÉNA ONDICOVÁ –
PETRA KRIVOSUDSKÁ – SÁNDOR MÁRTON

¹*Assistant Professor*

University of Debrecen Institute of Education and Cultural Studies

miklosimarta@unideb.hu

Slovak prisons have a dual role: to protect society and to rehabilitate prisoners. To achieve this, they provide educational and cultural opportunities for prisoners and support their reintegration into society by helping them find work (Zboru Väsenskej a Justicnej Stráže, 2024)¹.

In our research, we used a questionnaire to ask 452 inmates at three Slovakian correctional facilities (Hrnčiarovce nad Parnou N = 130, Nitra-Chrenova N = 99, Leopoldov N = 223) about how they assess the educational and cultural opportunities provided in the institution. In our research, we assessed the inmates' level of education, motivation to learn, and awareness of the learning opportunities available to them. We were also interested in finding out what factors hinder their learning and cultural development.

The results show that education in prisons includes formal education, creative self-expression, and vocational training, contributing to both skills development and socialization. The main motivations for participation are the need to use time constructively, reduce boredom, complete formal education, and support personal development and mental well-being.

Many inmates see these activities as psychological coping mechanisms and ways to improve their daily lives in prison. We also asked prisoners how much they thought learning and cultural opportunities could counterbalance the negative effects of confinement, forced cohabitation with others, or stigmatization. The majority of respondents said to a moderate or large extent. Support for learning is provided primarily by relatives and prison libraries, followed by staff and religious and voluntary organizations. Informal learning also takes place through work experience, the media,

¹ Zboru Väsenskej a Justicnej Stráže (2024). Rocenka 2024. (Yearbook 2024)
<https://www.zvjs.sk/api/file/file-preview/4be13e64-3e05-48ec-8f7f-5e3b9d7e214f.pdf>

literature, conversations, and religious practices. The reasons for dissatisfaction were limited educational opportunities, an inadequate number of teaching hours, a lack of higher education opportunities, and a limited curriculum.

Overall, the results show that although education in prisons has significant benefits, its effectiveness is limited by financial, organizational, and technological shortcomings.

Keywords: *reintegration, education, culture opportunities, prisons*

IMPLEMENTATION OF MIXED METHODOLOGY IN A DESIGN-BASED RESEARCH

ÁDÁM SINKOVICS

Teacher / PhD student

*The Gate of the Doctrine Buddhist High School /
University of Pécs, Education and Society Doctoral School of Education
ado.sinkovics@gmail.com*

A common challenge in mixed methodology research is that quantitative and qualitative data collection take place in parallel, but the two data sets do not engage in genuine dialogue with each other. This study presents the methodological experiences of a longitudinal Design-Based Research project conducted among disadvantaged students, in which the use of mixed methodology goes beyond traditional data accumulation and functions as a tool for triangulation.

The research examined the competence-developing effects of mobile technology-supported creative activity-based classroom practices, based on the need to understand the development process of student products. A set of criteria developed by adapting the Consensual Assessment Technique (Amabile, 1982) ensured the longitudinal quantified measurement of student products, while interview analysis exploring evaluator and student reflections revealed the pedagogical thinking behind the evaluation process and student experiences.

The combined interpretation of the results of the two methods revealed the fundamental role of learning and thinking competencies in the student works examined ($N = 83$), as well as the interdependent development of content processing, creativity, and digital implementation. The quantitative data confirmed significant changes in the operational characteristics of the competencies, while the student interviews highlighted the affective effects of the method, such as increased learning motivation and stronger school attachment.

The study highlights that the triangulation of mixed methods strengthens the validity of research findings, especially in cases where the aim of the research is not only to measure effects but also to explore the underlying mechanisms.

Keywords: *mixed methodology, Design-Based Research, Consensual Assessment Technique, triangulation*

**TRAUMA NARRATIVES IN EDUCATIONAL SETTINGS –
A PEDAGOGICAL, AND SOCIAL PSYCHOLOGICAL INTERPRETATION
OF YOUNG GIRLS’ LIVED EXPERIENCES**

SZONJA SZOBECZKI

PhD student

Eötvös Loránd University

szonjaszobeczki@gmail.com

This presentation is based on my doctoral research (The Sociological and Social Psychological Context of Trauma Narratives of Young Girls) and explores how trauma experiences are articulated by girls aged 15–25, as well as how these experiences emerge within the institutional contexts of public education and higher education. From a pedagogical perspective, the study is grounded in the assumption that educational institutions are not only sites of knowledge transmission but also key socialization spaces that play a crucial role in the recognition, interpretation, and management of psychological trauma.

The presentation focuses on the narrative construction of trauma: how young girls speak about experiences of abuse, neglect, loss, or prolonged stress, and how these narratives are shaped by pedagogical feedback, institutional norms, and learner–student role expectations. Special attention is given to the phenomenon whereby traumatized students are often identified within educational systems as having “behavioral”, “learning”, or “adjustment” problems, while the underlying psychosocial causes remain unrecognized.

From a special education perspective, the presentation highlights that the effects of trauma frequently overlap with symptoms associated with special educational needs, developmental psychological disorders, or learning difficulties. This overlap underscores the importance of trauma-informed approaches among teachers and special education professionals, as well as the necessity of interdisciplinary collaboration in identification, support, and prevention processes.

The empirical research combines quantitative questionnaire-based methods (ACE, BCE, SWLS-H) with qualitative elements, enabling a complex pedagogical interpretation of the relationships between trauma exposure, well-being, and social background. The findings suggest that among young people from lower socio-economic backgrounds, trauma experiences are more likely to become normalized, reducing the likelihood of problem recognition and timely intervention within educational institutions.

The aim of this presentation is to contribute to the concept of a “Shared Knowledge Space” by fostering dialogue between pedagogy, special education, and the social sciences, and by emphasizing the need for trauma-informed educational practices across both public and higher education contexts.

Keywords: *trauma, educational settings, pedagogy, sociology, social psychology*

ANXIETY AND STRESS AMONG STUDENTS DURING ONLINE UNIVERSITY ORAL EXAMINATIONS – EXAMINERS’ PERCEPTIONS

RITA SZASZKÓ

Associate Professor, Head of Department
Eszterházy Károly Catholic University, Jászberény Campus
szaszko.rita@uni-eszterhazy.hu

Exam-related anxiety and stress are common phenomena among university students, and they often arise from fear of failure or high expectations. Emotional distress can result in students’ physical symptoms, e.g. concentration issues, accelerated heartbeat or a general feeling of discomfort. While a moderate level of anxiety and stress can facilitate students, intense anxiety and stress may be a negative impact on performance. Thus, investigating exam-related anxiety and stress is relevant because it is necessary to aid students to recognize and manage their affective challenges during exams. The present research addresses this issue and investigates examiners’ perceptions related to their students’ academic performance as well as overall mental well-being during university online examinations, which are often more challenging for students than traditional offline exam situations (Ting Graf et al., 2021)¹. Accordingly, the present qualitative research aims to gain insights into the idiosyncratic features of online university oral examinations placing special emphasis on examinees’ anxiety and stress as perceived by examiners during university oral examinations. The qualitative data were collected through semi-structured interviews (N = 5). The content analysis of the data yielded that according to the participant university professors (examiners), the emerging anxiety and stress patterns of examinees displayed similar characteristics in both online and in-class (offline) oral examinations. Furthermore, the nature and intensity of these affective factors identified during online university oral exams reflected clear individual differences among students. These differences were influenced by factors, e.g. personality traits, prior experience with oral assessments, and familiarity with digital platforms. The comprehension of these affective patterns is important for designing fair oral examination protocols and providing appropriate support for university students experiencing amplified anxiety and stress.

Keywords: *anxiety, stress, online examinations, higher education*

¹ Ting Graf, S. – Rasmussen F. – Ruge, D. (2021). Online examinations during Covid-19. A survey study at university level. *Tidsskriftet Læring og Medier (LOM)*, 24, 1–17.

RENEWING SOCIAL WORK EDUCATION IN THE 21ST CENTURY – NECESSITY AND OPPORTUNITY

ANIKÓ PANNA TÓTH

Assistant Professor

University of Debrecen, Faculty of Health Sciences, Institute of Social Sciences,

Department of Social Sciences and Social Work

toth.panna@etk.unideb.hu

The presentation examines the development opportunities of social work education in the context of the social and professional challenges of the 21st century. Based on the presenter's research and teaching experience, it summarizes key directions that may contribute to the renewal and increased effectiveness of social work study programmes and continuing professional education. Particular emphasis is placed on the integration of information and communication technologies (ICT) into education and the development of digital competencies, the importance of which is supported by empirical research (Tóth, 2020)¹. Digital technologies—including social media, telemedicine, and artificial intelligence-based solutions—are playing an increasingly significant role in social work practice, creating new professional, ethical, and educational challenges (Tóth, 2022a)². Simulation-based methods are also highlighted for their potential to effectively support the development of practical skills, problem-solving abilities, and reflective thinking in social work education (Tóth – Fedor, 2024)³.

The expanding role of social workers in promoting an eco-social world underscores the need to develop education that equips students with digital, interdisciplinary, and professional skills, addresses global challenges such as migration,

¹ Tóth A. P. (2020). A szociális szakemberek digitális technológia és közösségi média használata. *Párbeszéd – Szociális munka folyóirat*, 7 (2).

² Tóth A. P. (2022a). Községi média, telemedicina, mesterséges intelligencia, robotizáció – Hogyan hat a digitális technológia fejlődése a szociális munkára? *Acta Medicinae et Sociologica*, 13 (35), 189–218.

³ Tóth A. P. – Fedor A. R. (2024). A szimulációk alkalmazásának lehetőségei a szociális munka oktatásban és gyakorlatában. *Párbeszéd – Szociális munka folyóirat*, 11 (2).

humanitarian crises, wars, climate change, pandemics, and globalization, and fosters a global perspective and cultural competencies (Tóth 2022b)⁴.

Keywords: *social work education, digital technologies, simulation-based learning, professional competencies*

⁴ Tóth A. P. (2022b). A szociális munkások szerepe egy új öko-szociális világ létrejöttének előmozdításában: A Szociális Munkások Nemzetközi Szövetségének Nyilatkozata, 2022. május. *Párbeszéd – Szociális Munka folyóirat*, 9 (2).

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL SOCIAL WORK AND PUBLIC EDUCATION

IVETT STUMPF-TAMÁS¹ – MARIANN MÓRÉ²

¹*Assistant Lecturer / PhD student*

University of Debrecen, Faculty of Health Sciences

Institute of Social Sciences, Department of Gerontology / University of Debrecen

Faculty of Economics

Doctoral School of Business and Management

stumpf-tamas.ivett@etk.unideb.hu

²*Dean / Scientific Advisor*

University of Debrecen, Faculty of Health Sciences

more.mariann@etk.unideb.hu

In his foreword to the Handbook for School Social Workers in 2009, Béla Buda interpreted¹ school social work as one of the most characteristic expressions of the changing role of schools in the modern era, as well as a particularly unique form of the relationship between schools and society. He emphasized that the search for innovative solutions to the problems of individuals, families, and communities, as well as the immediate and rapid assistance of those in difficult situations, play a decisive role in the development of social work.

With the widespread introduction of social workers in schools and kindergartens, a new type of training need has emerged in Hungary since September 2018. School social work has a history of more than a hundred years in developed countries and has an extensive and rich methodological literature (Bányai, 2018)².

According to Anthony Huffman (2013), changes in family structure have triggered processes that have resulted in more and more children finding themselves in situations where they need increased external support due to the vulnerability of their families. As a result, one of the key tasks of school social work is to strengthen these families. Huffman draws attention primarily to the shortcomings that single-parent

¹ Buda B. (2009). Előszó – az iskolai szociális munka kézikönyvéhez. In: Máté Zs. – Szemelyácz J. (szerk.). *Az iskolai szociális munka kézikönyve*. INDIT Közalapítvány, Pécs. 3–5.

² Bányai E. (2018). Az iskolai szociális munka szülőkkel, családokkal kapcsolatos feladatai, a szülők bevonása gyerekük iskolai életébe. *Párbeszéd*, 3 (3).

families often, almost inevitably, face. The phenomena he describes can also be observed in Hungary.

With the increase in the number of divorces and the rise in the proportion of cohabiting and single-parent families, there is also an increase in the number of children who enter the education system with a less stable family background and less support. According to Huffman, there is a strong statistical correlation between the marital status of parents and their children's school attendance, discipline, and academic performance: problems in these areas are more prevalent in single-parent families, and a lack of family stability is a predictor of vulnerability. These families need targeted assistance, which school social workers can provide through parental support (Huffman, 2013)³.

Keywords: *school social work, public education, children*

³ Huffman, A. M. (2013): Students at Risk Due to a Lack of Family Cohesiveness: A Rising Need for Social Workers in Schools. *The Clearing House*, 86, 37–42.

GYÓGYPEDAGÓGIA

SZEKCIÓ 13

SZEKCIÓELNÖK: DR. ERDEI RÓBERT

A FOGYATÉKOSSÁG TEOLÓGIAI ÉS PEDAGÓGIAI ÉRTELMEZÉSE A KÖZÉPKORI KERESZTÉNY GONDOLKODÁSBAN

CSIZMÁRNÉ GEDE ERIKA JUDIT

doktoranda

Wesley Theológiai és Valláspedagógiai Doktori Iskola

gede.erika.judit@gmail.com

A tanulmány a fogyatékoság teológiai és pedagógiai értelmezését vizsgálja a középkori keresztény gondolkodás kontextusában, különös tekintettel a test, a nevelhetőség és az erkölcsi formálódás összefüggéseire. A kutatás abból a feltételezésből indul ki, hogy a középkori keresztény pedagógia nem deficitként, hanem értelmezendő és nevelési potenciált hordozó tapasztalatként tekintett az emberi törekénységre. Szent Ágoston és Aquinói Szent Tamás teológiai antropológiai alapvetései alapján a fogyatékoság az isteni pedagógia részeként jelenik meg, amely a kegyelem, az önismeret és a közösségi felelősség tanulási terévé válik.

A tanulmány bemutatja, hogy a kolostori és káptalani iskolák, valamint a karitatív intézmények gyakorlata miként kapcsolta össze a hitbeli nevelést, az erkölcsi szocializációt és a közösségi tanulást. A test a középkori pedagógiai gondolkodásban szimbolikus és didaktikai jelentéssel bírt: a testi sérülékenység a morális és spirituális fejlődés hordozójává vált. A karitatív nevelés – az irgalmasság, a gondoskodás és a szolgáló szeretet gyakorlata – olyan implicit tanulási folyamatokat indított el, amelyek a közösség egészének erkölcsi formálódását szolgálták.

Neveléstudományi szempontból az elemzés rámutat arra, hogy a középkori keresztény pedagógia komplex módon kapcsolta össze a kognitív, affektív és szociális tanulási dimenziókat. A tanulmány következtetése szerint a történeti tapasztalat termékeny kapcsolódási pontokat kínál a kortárs inkluzív pedagógia és valláspedagógia számára, különösen a befogadás, az emberi méltóság és a megtestesült tanulás értelmezési kereteiben.

Kulcsszavak: *fogyatékosággal élők, teológia, pedagógia, neveléstörténet*

A NAGY NYELVI MODELLEK (LLM) HATÉKONYSÁGA ÉS KORLÁTAI A LOGOPÉDIAI-PEDAGÓGIAI TERVEZÉSBEN

JUHÁSZ ANNA¹ – HEGEDŰS ROLAND²

¹logopédus

Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat

Nyíregyházi Tagintézmény

anna.juhasz96@gmail.com

²egyetemi docens

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, PK, Gyógypedagógia Intézet

hegedus.roland@uni-eszterhazy.hu

A mesterséges intelligencia, különösen a nagy nyelvi modellek (ChatGPT, Gemini, Claude) megjelenése a (gyógy)pedagógia területén több szempontból is kihívást jelent. Előadásunk célja, hogy túllépjen a technológiai újdonság csodáján, és egy kritikai alapon, gyakorlati összehasonlításon keresztül mutassa be, hol húzódnak az MI alkalmazhatóságának határai a logopédusok és pedagógusok mindennapi munkájában.

A kutatás során a különböző LLM-ek teljesítményét vizsgáljuk specifikus szakmai feladathelyzetekben. A vizsgálat során megfigyeljük, hogy a nagy nyelvi modellek milyen feladatot képesek és nem képesek létrehozni. (Prensky, 2001)

Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a nagy nyelvi modellek kiválóan alkalmazhatók a pedagógiai munka során. Kiemelkedő hatékonyságot mutatnak vizuális illusztrációk tervezésében, játékos tanórai ötletek generálásában és a pedagógiai kommunikáció (pl. szülői tájékoztatók) stilisztikai finomításában. Ezek az eszközök növelik a gyermekek belső motivációját azáltal, hogy változatos és kompetenciaélményt nyújtó feladatokat kínálnak (Deci & Ryan, 2000). Ugyanakkor a kutatás rámutat a technológia jelentős korlátaira is: a modellek gyakran produkálnak szakmailag nem helytálló, úgynevezett „hallucinált” információkat.

A vizsgálat egyik legfontosabb megállapítása, hogy bár az MI képes strukturált szövegeket létrehozni, a komplex, több szempontú logopédiai feladatlapok generálásakor (ahol egyszerre kell figyelni a fonológiai tisztaságra, a gyermek egyéni deficitjére és a fokozatosság elvére) a technológia jelenleg még elmarad a humán szakértelemtől. Az MI nem helyettesítő, hanem kiterjesztő eszköz: a hatékony alkalmazáshoz elengedhetetlen a pedagógus digitális kompetenciája és folyamatos szakmai kontrollja, amely képes kiszűrni a technológia által generált hibákat.

A bemutatott eredmények hozzájárulnak a köznevelés és a gyógypedagógia kapcsolódási pontjainak megértéséhez a digitális korszakban, különös tekintettel a neurodiverz gyermekek egyéni szükségleteire szabott digitális asszisztencia lehetőségeire. (Gyarmathy, 2012)

Kulcsszavak: *MI, gyermekek, logopédia, pedagógia, nyelvi modellek*

A KÖNNYEN ÉRTHETŐ KOMMUNIKÁCIÓ OKTATÁSÁNAK JELENTŐSÉGE A GYÓGYPEDAGÓGUS-KÉPZÉSBEN

PERJÉSZINÉ FARKAS KRISZTINA

*logopédus, gyógypedagógus, tanító; mesterpedagógus
Miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola, EGYMI
kisterezpfk@gmail.com*

Évről évre nyomon követhetjük a hazai és nemzetközi felmérések (Országos kompetenciamérés, PISA, PIRLS) eredményeit, melyek azt mutatják, romlik a köznevelésben tanuló gyermekek szövegértése. Egyes becslések szerint Magyarországon a lakosság 25%-a funkcionális analfabéta. Ennek az eredménynek az okai összetettek és bonyolultak, melynek tárgyalása nem feladatunk ezen keretek között.

Előadásomban egy utat mutatok be, ami hozzájárulhat hosszú távon az eredmények javításához. Bevezetésként bemutatom röviden a Könnyen Érthető Kommunikáció (KÉK) magyarországi megjelenését, a különböző nyelvi szinteket, és a KÉK tartalmi, formai követelményeit. Majd bemutatom az „újramesélt regények” projektet: általános iskolai kötelező olvasmányokat mesélek újra, A2-es nyelvi szinten. Ezeket a könyveket immár három éve egyre több intézményben használják, úgy az integrált iskolákban, mint a szegregált intézményekben. Továbbá bepillantást adok abba az edukációs, tudásmegosztó munkámba („missziómba”), aminek során egyre több tantestületnek mutatom be a könnyen érthető kommunikációs módszer iskolai alkalmazásának lehetőségeit.

A könyveimet, és magát a KÉK-módszert is alkalmazni tudják tanítók, magyar, és bármilyen szakos tanárok, gyógypedagógusok, az integrált és szegregált oktatásban egyaránt. A módszer segítségével a tanulók könnyebben megértik, így könnyebben tudják elsajátítani a tananyagot, ezáltal motiváltabbak lesznek a tanulásra. Szövegértésük fejlődésével pedig könnyebben meg fogják érteni a tankönyvek, szépirodalmi művek szövegét is.

A 2025/26-os tanév első félévében óraadóként oktattam a Miskolci Egyetemen a KÉK-módszert, a másodéves gyógypedagógus hallgatóknak. Előadásom utolsó részében bemutatom a féléves közös munka tapasztalatait, eredményeit, és az egyértelműen pozitív visszajelzéseket.

Kulcsszavak: *szövegértés, könnyen érthető kommunikáció, nyelvi szintek, kötelező olvasmányok A2-es nyelvi szinten újramesélve, integrált-szegregált oktatás, gyógypedagógus képzés*

**MÍTOSZMOZAIKOK –
EGY TÖRTÉNELMI PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁNAK TAPASZTALATAI
EGY TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓKAT NEVELŐ ISKOLA
5. OSZTÁLYÁBAN**

FALUCSKAI VERONIKA¹ – MEZŐ KATALIN²

¹*hallgató*

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

veronika.falucskai@gmail.com

²*főiskolai docens*

Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar, Gyógypedagógiai Intézet

kata.mezo1@gmail.com

A történelem tanítása/tanulása a sajátos nevelési igényű tanulók számára a kerettanterv alapján ugyanúgy elvárás, mint a többségi társaik esetében. Számos olyan hatékony módszer létezik, amellyel a tanulásban akadályozott tanulók történelemtanítása is eredményesen megvalósítható (lásd. Mező, 2023), ezek közül jelen esetben a történelmi projekt módszerének felhasználási lehetőségeit vizsgáljuk. Az előadás a nyíregyházi Göllesz Viktor Általános Iskola, Szakiskola és EGYMI-ben megvalósult történelmi projekt tapasztalatait kívánja bemutatni, mely 2025. 12. 15–18. közt került megrendezésre. A program célja a projektmódszerrel történő történelemtanítás hatékonyságának vizsgálata a tanulásban akadályozott tanulók esetében. A vizsgálatban két csoportban, két különböző témára épülő tanítás megvalósítására került sor, mely ideje alatt önkontrollos hatásvizsgálat révén került ellenőrzésre az elsajátított tudásanyag mennyiségének és minőségének változása. A program első egysége projektalapú: a görög istenek témájára épülő, a program második egységében kifejezetten frontális módszereket alkalmazó: a görög–perzsa háborúk témájának feldolgozása. Az előadás összefoglalja, a projekt megvalósításának tapasztalatait, az elő- és az utómérések eredményeivel kiegészítve, illetve általános képet ad arról, hogy milyen szervezési és kivitelezési akadályok jelentek meg a tanulásban akadályozott tanulók tanítása során. Ezt követően elővetítjük a kutatás következő szakaszát, mely egy ugyanebben az iskolában megvalósuló történelmi projekt lesz tanulásban akadályozott tanulók részvételével, de magasabb osztályfokon, a kerettantervi tananyagtartalom figyelembevételével.

Kulcsszavak: *tanulásban akadályozottak, történelemtanítás/-tanulás, projektmódszer*

A MEMÓRIARENDSZER SÉRÜLÉSEI ÉS AZOK HATÁSA AZ ENYHÉN ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK TANULÁSI FOLYAMATAIRA

HOSSZU TIMEA

egyetemi docens

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK VJTK Tanárképző Tanszék

hosszu.timea@btk.ppke.hu

Az ember memóriája az idegsejtjei közötti kapcsolatok, a szinapszisok jelátvitelének erősségében tárolódik. A tanulás a serkentő sejtek közötti kapcsolatok erősségének megváltozásaként értelmezhető (Gulyás, 2024). A memóriába, mivel nem végtelen a kapacitása, csak a lényeges dolgok épülnek be, vagyis az agy azt tanulja meg, amit fontosnak vél. Ennek eldöntésében az agy számára a legfontosabb indikátor a pozitív érzelmi töltet, a motiváció és a gyakori ismétlődés.

Az értelmi fogyatékos személyek memóriadeficitjét magyarázó két legfontosabb feltevés a központi idegrendszer károsodására (Ellis, Deacon & Wooldridge, 1985), illetve a kontrollfolyamatokhoz köthető hiányosságokra utal. Korai kutatásaik eredményei alapján Ellis és munkatársai azt feltételezték, hogy az értelmi fogyatékos tanulók eltérő agyi szerkezete következtében memóriájuk rögzült. Ennek pedagógiai üzenete az volt, hogy memóriájuk oktatási szempontú fejlesztése felesleges. Ellis a későbbiekben felismerte a tanulási stratégiák fontosságát, ami teljesítményjavulást eredményezhet a memória fejlesztése során. Későbbi szerzők eredményei igazolták, hogy az értelmi fogyatékos tanulókra (az idegrendszer sérülése mellett) jellemző az információfeldolgozó rendszerek spontán alkalmazásának hiánya, ugyanakkor jelentős fejlődés érhető el megfelelő tanítási stratégiák, a kogníció fejlesztése és a gyakorlás alkalmazásával, melyek az implicit procedurális memória fejlesztésére összpontosítanak (Forness & Kavale, 1993 idézi Faltoni, 2018).

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók memóriáját jellemezve a tanulmányok mind a rövid távú, mind a hosszú távú emlékezetük gyengeségét írják le. Hosszabb ideig tart számukra a tanulás, és jóval több gyakorlást igényelnek (Hamm, 2006 idézi Meggyesné Hosszu, 2019), munkamemóriájuk kapacitása gyenge. Emlékezeti teljesítményük csökkent, a tanultak tartós memóriából történő előhívása problémás (Jaksa, 2006 idézi Meggyesné Hosszu, 2019).

Az előadás célja, hogy a vonatkozó szakirodalom segítségével összefoglalja, hogy a memóriarendszer egyes elemeinek sérülései hogyan befolyásolják az enyhén ér-

telmi fogyatékos tanulók tanulási folyamatait. A szerző az elméleti összefoglaló mellett kitér arra is, hogy milyen stratégiákat alkalmazhatunk, hogy segítsük e tanulócsoporthoz mnesztikus funkcióinak fejlődését és hatékonyabb tanulását.

Kulcsszavak: *enyhe értelmi fogyatékos, emlékezeti funkciók, tanítási stratégiák*

SZEMLÉLETFORMÁLÁS A DADOGÁS TÉMAKÖRÉBEN

TÓTHNÉ ASZALAI ANETT

egyetemi docens

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK VJTK Tanárképző Tanszék

tothne.aszalai.anett@btk.ppke.hu

A fogyatékoság jelenségének kezelése az óvodában, iskolában nagyban függ a pedagógusok szemléletétől, attitűdjétől, ismereteitől. A gyermekek, tanulók fogyatékos személyekkel kapcsolatos elfogadása, attitűdje, pozitív hozzáállása elsősorban az oktatási, nevelési tapasztalatok, élmények által formálódik, melyben hangsúlyos szerepet kaphat a gyermekirodalom.

Az inkluzív gyermekirodalom célja, hogy olyan szereplőket mutasson be, akik cselekvőképeseek, aktívan élnek az életüket, és a fogyatékoság pusztán csak egy tulajdonságuk a sok közül. Az ilyen ábrázolás elmélyíti a tudatosságot az egyéni különbségek és hasonlóságok elfogadásában. Az elfogadás és a tudás gyarapodása hozzájárulnak a megértéshez, az empátiához és a sokféleség tisztelteéhez (Hosszu, 2024¹).

A gyógypedagógusnak, logopédusnak hangsúlyos szerepe van a folyamat támogatásában, jól megválasztott irodalom és szemléletformáló programok kidolgozásával, ajánlásával. Nincs ez másként a beszéd- és nyelvi zavarokban érintett gyermekekkel kapcsolatosan sem, bár a témával kevés kutatás foglalkozik (Tóthné Aszalai, 2025², 2021³). Molnárné Bogáth Réka (2025)⁴ dadogó gyermekek iskolai osztályában vezetett érzékenyítő foglalkozásokat, melyek tapasztalatai szerint a beavatkozás pozitív hatást gyakorolt a társas kapcsolatokra és az osztályon belüli interakciókra.

¹ Hosszu T. (2024). Képeskönyvvel az inklúzióért. *Mester és Tanítvány*, Új folyam, 2. sz. 93–103.

² Tóthné Aszalai A. (2025). „Egy sárkány útja”: A Dadogás Elfogadásának Világnapja a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálatban. *Közép-Pesti Képeslap*, 38, 32.

³ Tóthné Aszalai A. (2021). Jó gyakorlatok dadogó gyermekek együttnevelésében. In: Hosszu T. – Tóthné Aszalai A. (szerk.). *Együtt az úton...innen és határon túl*. Online konferencia, tanulmánykötet. Szeged, SZTE JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet, 43–48.

⁴ Molnárné Bogáth R. (2025). „Csodák, hangok, színek”. Avagy komplex művészeti terápia tapasztalatainak bemutatása és alkalmazási lehetőségei a logopédiában. In: Gereben Ferenéné – Schmidtné Balás, E. – Tóthné Aszalai, A. (szerk.) (2025). *Terápiák többszölam-ban*. Tanulmánykötet. Budaörs, Seneca Közhasznú Alapítvány. 76–99.

A beszédzavarról szóló képeskönyvek pozitív képet közvetítenek az érintettek számára, felolvasásuk, feldolgozásuk megnyugtató, támogatja a pozitív énkép kialakulását. Terápiás alkalmazása számos hozadékkal járhat. A szociális modell keretein belül, tágabb környezetben alkalmazva a tipikusan fejlődő gyermekek számára is segítséget nyújtanak a beszéd folyamatosságának megértésében, valamint társaik nehézségeinek felismerésében, ezáltal hozzájárulva a dadogó gyermekek iskolai és társadalmi beilleszkedésének támogatásához.

Kutatásunkban a dadogással, dadogó gyermekekkel kapcsolatos képeskönyveket vizsgáltuk. Kutatási kérdésünk arra irányult, hogy mely képeskönyvek alkalmasak a dadogó gyermekekkel kapcsolatos társadalmi elfogadás és szemléletformálás támogatására. Az elemzést kvalitatív módszerrel végeztük, melyhez a szakirodalom alapján saját szempontrendszerrel állítottunk össze (Blaska, 2014⁵; Prater et al., 2006⁶, idézi Hosszú 2024). Az elemzés fókuszában a dadogás jelenségének bemutatása, a dadogó személy ábrázolása, a fogalomhasználat, a szövegformálás minősége, valamint az illusztrációk szerepe állt.

Az előadás első részében a téma kiemelt kutatási eredményeit mutatjuk be, és ismertetjük a dadogás szociális modell szerinti értelmezését. A második részben sorra vesszük a témával foglalkozó gyermekirodalmi műveket.

Az előadás rávilágít arra, hogy a jól megválasztott gyermekirodalom támogatja a dadogó és tipikusan fejlődő gyermekek közötti pozitív kapcsolatok alakulását, valamint támogatja az elfogadást és a kölcsönös megértést.

Kulcsszavak: *beszédfolyamatosság zavara, dadogás, logopédia, szemléletformálás, társadalmi modell*

⁵ Blaska, J. (2004). Children's Literature That Includes Characters With Disabilities or Illnesses. *Disability Studies Quarterly*, Winter, 24 (1).

⁶ Prater M., Dyches, T. & Johnstun, M. (2016). Teaching Students About Learning Disabilities Through Children's Literature. *Intervention in School and Clinic*, 42 (1), 14–24.

IDEGES GYERMEKEK SZAKKÉPZÉSÉRE VONATKOZÓ LEVÉLTÁRI KUTATÁS (1901–1950)

LÁDI TÜNDE

oktató

*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem,
Gyógypedagógiai Intézet, Pszichopedagógia-Logopédia Tanszék
ladi.tunde@uni-eszterhazy.hu*

Jelenleg a pszichopedagógia szakirányon a gyógypedagógus tudása a tanulási, érzelmi és viselkedészavarok kezelésére, a BTMN-es gyermekek, tanulók, illetve a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, fiatalok gyógypedagógiai megsegítésére irányul.

A kutatás háttere:

Az érintett tanulókkal való foglalkozás során vetődött fel a kérdés... Az egri oktatási intézményekben a magatartási nehézség hogyan jelent meg és milyen formában létezett a vizsgált időszakban?

A levéltári kutatás célja:

A kutatás célja a magatartászavarra vonatkozó levéltári adatok gyűjtése, Eger különböző oktatási intézményéből 1901-1950-ig.

Felhasznált módszerek: dokumentumelemzés, interjú

10 évenkénti felosztásban az elemi iskola, polgári iskola, siketek iskolája, kisegítő iskola adatai kerültek feldolgozásra. A kutatás minden korosztályra és iskolatípusra kiterjedt. A dokumentumelemzést strukturálatlan interjú segítette. Elemzésre kerültek az anyakönyvi naplók, orvosi vélemények, iskolai értesítők, osztályfőnöki jelentések.

Eredmények, következtetések:

A kutatás igyekezett feltárni, hogy a különböző vizsgálati szakaszokban a jó magaviselethez milyen tényezők járultak hozzá. Az adatgyűjtés folyamatos az 1947-ben indult „szociális abnormisok” részére indított kísérleti osztályokkal kapcsolatban.

Kulcsszavak: levéltári kutatás, elemi iskola, interjú

**A MATEMATIKÁVAL KAPCSOLATOS ATTITŰDÖK ÉS
MEGVÁLTOZTATÁSUK LEHETŐSÉGEI –
ELMÉLETI KERET, HAZAI KONTEXTUS ÉS FEJLESZTÉSI IRÁNYOK**

ERDEI RÓBERT¹ – NAGYNÉ KONDOR RITA²

¹*egyetemi docens*

Miskolci Egyetem, BTK, Tanárképző Intézet

robert.erdei@uni-miskolc.hu

²*egyetemi docens*

Debreceni Egyetem, Műszaki Kar

rita@eng.unideb.hu

A matematika tantárgyhoz kapcsolódó attitűdök – beleértve a matematika iránti érdeklődést, az észlelt hasznosságot, az önhatékonyt, a tantárgyi szorongást és a tantárgyi identitás alakulását – tartósan befolyásolják a tanulói részvételt, a teljesítményt és a későbbi tanulási-pályaválasztási döntéseket. Tanulmányunk célja, hogy a nemzetközi kutatási eredmények és a magyar köznevelési környezet releváns sajátosságai alapján olyan integrált keretet adjon, amely egyszerre magyarázza a matematikai attitűdök formálódását és kijelöli a változtatás reálisan vállalható beavatkozási pontjait. Bemutatjuk a kulcsfontosságú motivációs és affektív elméleteket, áttekintjük a matematikaszorongás és teljesítmény kapcsolatát összegző meta-analitikus bizonyítékokat, valamint reflektálunk a változtatás gyakorlati dilemmáira. A fejlesztési javaslatokat több szinten rendezzük: tanulói élmény- és jelentésadás, autonómia- és kompetenciátámogatás, formatív értékelés és visszajelzés, érzelemszabályozási mikro-intervenciók, valamint a pedagógusszakmai tanulás és intézményi implementáció. A változásmenedzsment klasszikus modelljeit (Lewin, Kotter, Guskey) nem receptként, hanem az oktatási innovációk beágyazását segítő gondolkodási keretként alkalmazzuk, és kritikai szempontokkal egészítjük ki. Következtetésünk szerint a matematikai attitűdök tartós javítása akkor esélyes, ha az egyéni, interakciós és rendszerszintű tényezők összehangoltan mozdulnak el, és a fejlesztések bizonyítékokra épülő, iteratív értékelési ciklusokhoz kapcsolódnak.

Kulcsszavak: *matematikai attitűd, matematikaszorongás, motiváció, formatív értékelés, pedagógusszakmai fejlődés, változásmenedzsment*

**PEDAGÓGUSHALLGATÓK REZILIENCIAVIZSGÁLATA
A CONNOR–DAVIDSON KÉRDŐÍV 10 ITEMES VÁLTOZATÁVAL**

ERDEI RÓBERT¹ – MOLNÁR BALÁZS²

¹*egyetemi docens*

Miskolci Egyetem, BTK, Tanárképző Intézet

robert.erdei@uni-miskolc.hu

²*egyetemi docens*

Miskolci Egyetem, BTK, Tanárképző Intézet

balazs.molnar2@uni-miskolc.hu

Az egyetemi hallgatók rezilienciája egyre nagyobb figyelmet kap a felsőoktatási kutatásokban, mivel a reziliencia szoros kapcsolatban áll a hallgatói jólléttel és a lemorzsolódás megelőzésében is komoly szerepet játszik.

Referátumunkban a Miskolci Egyetem pedagógushallgatói körében végzett rezilienciavizsgálat főbb eredményeit mutatjuk be, amely során a Connor–Davidson 10 tételes rezilienciaskálát (CD-RISC-10) alkalmaztuk. A kérdőív által nyert adatokat összevetjük néhány fontosabb szociodemográfiai és szubjektív jólléti mutatóval (anyagi helyzet, egészségi állapot) is.

A vizsgálat 2024-ben zajlott, anonim, önkitöltős kérdőívek felhasználásával, kényelmi mintavétellel, amely során összesen 276 fő szolgáltatott értékelhető adatot. A válaszadók mintegy fele (55,6%) gyógypedagógus, másik része (44,4%) tanár szakos hallgató volt; nappali és levelező munkarendben tanuló hallgatók egyaránt kitöltötték a kérdőívet, így az átlagéletkor 30,5 év volt ($SD = 11,6$).

A CD-RISC-10 átlagpontszáma 27,7 ($SD = 6,29$; medián = 28), amely gyenge, de szignifikáns pozitív kapcsolatot mutatott az életkorral ($p < 0,001$; $r = 0,214$), valamint a szubjektív egészségi állapottal ($p < 0,001$; $r = 0,232$) és az anyagi helyzettel ($p = 0,024$; $r = 0,136$). A munkarend (nappali/levelező) szerinti különbség szignifikáns volt ($p < 0,001$; $\eta^2 = 0,053$), ami feltehetően életkori és élethelyzeti hatásokkal magyarázható. A szakkal, nemmel, lakóhellyel kapcsolatban nem voltak kimutatható szignifikáns összefüggések, ugyanakkor a szülői iskolázottság és a reziliencia között gyenge negatív összefüggés jelent meg ($p = 0,036$; Spearman's $\rho = -0,127$), amely további vizsgálatokat igényel.

A vizsgálati eredmények alkalmasak arra, hogy intézményi szintű következtetéseket fogalmazzunk meg a hallgatói támogatás és a tanárképzés fejlesztéséhez, illetve a lemorzsolódás csökkentéséhez is.

Kulcsszavak: felsőoktatás, reziliencia, tanárképzés, gyógypedagógus-képzés, CD-RISC-10, lemorzsolódás

**A REZILIENCIA FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI
CEREBRÁLIS PARÉZISSEL ÉLŐ TANULÓK
KEDVENC MESÉJÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉLMÉNYEIKEN KERESZTÜL**

ORAVECZ ADRIENN
tudományos munkatárs
Semmelweis Egyetem Szaknyelvi Intézet
oravecz.adrienn@semmelweis.hu

A reziliencia – vagyis a rugalmas alkalmazkodóképesség – fejlesztése a sajátos nevelési igényű tanulók pedagógiai támogatásának egyik kiemelt területe. Különösen igaz ez a cerebrális parézissel élő gyermekek esetében, akik élethelyzetükből fakadóan már korán szembesülnek testi, kommunikációs és pszichoszociális kihívásokkal. Jelen vizsgálat a reziliencia megjelenését és erősíthetőségét mesékhez és filmekhez kapcsolódó élményfeldolgozáson keresztül elemzi, Tari Annamária (2018)¹ rezilienciaértelmezése mentén. A reziliencia jelenlétét olyan szempontok alapján vizsgáltuk, mint a támogató kapcsolatok felismerése, a megküzdési stratégiák megjelenése, az optimizmus, valamint a pozitív jövőképek narratív jelei.

A konduktív pedagógia komplex szemléletében a mozgás, a beszéd és a kognitív-érzelmi fejlődés egymással szoros kölcsönhatásban valósul meg. Ennek egyik alapvető módszere a ritmikus intendálás, amely a mozgássorok hangos, ritmizált verbalizációját jelenti (Hári, Horváth, Kozma & Kőkúti, 1991)². Bár a ritmikus intendálás közvetlenül nem része a rezilienciaelemzés módszertanának, pedagógiai kontextust biztosít a vizsgálathoz: támogatja a gyermekek szép hangzó beszédének fejlődését, a megfelelő beszédritmus kialakítását, valamint az összefüggő, narratív megszólalások létrejöttét, amelyek az elemzett beszédanyag alapját képezik (Pintér & Gál, 2013³; Farkas, Gál & Pintér, 2024⁴). Az empirikus vizsgálat tíz, konduktív pedagógiai iskolai környezetben rögzített beszélgetés elemzésén alapul a Semmelweis Egyetem Pető

¹ Kádár A. (2018). Rugalmas alkalmazkodóképesség megalapozása gyermekkorban. *Magiszter*, 16 (2), 11–19.

² Hári M. – Horváth L. – Kozma I. – Kőkúti É. (1991). A konduktív pedagógia rendszere. Nemzetközi Pető intézet, Budapest.

³ Pintér H. – Gál F. (2013). Anyanyelvi nevelés a konduktív pedagógiában. *Képzés és gyakorlat*, 11 (1–4), 177–195.

⁴ Farkas S. – Gál F. – Pintér H. (2024). A mese és a rajzfilm óvodások körében való alkalmazásának validitásvizsgálata. In: PÉK 2024 – Pedagógiai Értékelési Konferencia absztrakt kötet, Szegedi Tudományegyetem, 56–57.

András Karán. A tanulók kedvenc meséikről és filmélményeikről számoltak be. A kvalitatív tartalomelemzés során előre meghatározott szempontrendszer mentén vizsgáltuk, hogy a narratívákban miként jelennek meg a rezilienciát támogató elemek, különös tekintettel a segítő szereplők jelenlétére, az együttműködésre, a kitarásra, a problémamegoldásra és az érzelmi biztonság megjelenésére (Allison & Doherty, 2024⁵; Mangani et al., 2024⁶; Oliveira et al., 2024⁷).

Az eredmények arra utalnak, hogy bár a gyermekek gyakran nem fogalmazzák meg expliciten a történetek tanulságát, megszólalásaikban implicit módon felismerhetők a rezilienciát erősítő értelmezési mintázatok. Az előadás mellett érvel, hogy a mese és a film tudatos pedagógiai alkalmazása – megfelelő elemzési szempontrendszerrel kiegészítve – hatékony eszköze lehet a reziliencia fejlesztésének a konduktív nevelésben.

Kulcsszavak: reziliencia, cerebrális parézissel élő tanulók, médiapedagógia (mese és film)

-
- ⁵ Allison, K. M. – Doherty, K. M. (2024). Relation of speech-language profile and communication modality to participation of children with cerebral palsy. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 33 (2), 1040–1050. https://doi.org/10.1044/2023_AJSLP-23-00267
- ⁶ Mangani, G. – Barzacchi, V. – Bombonato, C. – Barsotti, J. – Beani, E. – Menici, V. – Ragoni, C. – Sgandurra, G. – Del Lucchese, B. (2024). Feasibility of a virtual reality system in speech therapy: From assessment to tele-rehabilitation in children with cerebral palsy. *Children*, 11 (11), 1327. <https://doi.org/10.3390/children11111327>
- ⁷ Oliveira, A. – Pereira, A. – Núñez, J. C. – Vallejo, G. – Lopes, S. – Guimarães, A. – Rosário, P. (2024). Children with cerebral palsy rehabilitation in-session engagement: Lessons learnt from a story tool training program. *International Journal of Disability, Development and Education*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2024.2411276>

GYÓGYPEDAGÓGIA

SZEKCIÓ 14

SZEKCIÓELNÖK: BIRÓ RITA ZSÓFIA

**ISPD SENZOROS PROFIL ÉS KÖZNEVELÉSI GYAKORLAT –
SZUBKLINIKAI RIZIKÓMINTÁZATOK PEDAGÓGIAI ÉRTELMEZÉSE**

BADACSONYI JÁCINTA

pszichológus, szociálpedagógus

Pázmány Péter Katolikus Egyetem,

Pszichológiai Intézet Narratív pszichológia kutatócsoport

jacinta.pszichologus@mail.com

A köznevelési gyakorlatban gyakran jelennek meg olyan gyermekek, akik formális diagnózissal nem rendelkeznek, mégis tartós szabályozási, viselkedési vagy alkalmazkodási nehézségeket mutatnak. Ezek a helyzetek sok esetben nevelési, motivációs vagy fegyelmzési problémaként kerülnek értelmezésre, miközben háttérükben idegrendszeri feldolgozási sajátosságok is állhatnak. Az előadás célja, hogy a szenzoros feldolgozás szubklinikai megközelítésén keresztül értelmezési keretet adjon a jelenségekhez, és bemutassa, miként kapcsolódhat össze a pedagógiai, gyógypedagógiai és pszichológiai szemlélet a mindennapi gyakorlatban.

A szubklinikai kifejezés jelen kontextusban olyan idegrendszeri és pszichológiai rizikómintázatokat jelöl, amelyek nem érik el a diagnosztikus küszöböt, ugyanakkor befolyásolhatják a gyermek terhelhetőségét, érzelmszabályozását és iskolai alkalmazkodását. A bemutatott eredmények egy formális diagnózissal nem rendelkező (sine morbo) óvodás mintán végzett feltáró vizsgálatból származnak (3–7 éves gyermekek szülei, $N = 180$). A kutatás központi fogalma az iSPD Szenzoros Profil, amely a formális diagnózissal nem rendelkező gyermekekre jellemző, modalitás-specifikus szenzoros válaszmintázatok egyéni elrendeződését írja le. A szenzoros működés feltérképezése egy új, szélsőérték-érzékeny szűrőeszközzel történt, kiegészítve az alvásminőség, a digitális eszközhasználat és a szülői nevelési stílus vizsgálatával.

Az elemzések alapján a szenzoros eltérések többségében nem globálisan, hanem részleges, jellegzetes profilok mentén jelentkeztek, például hallási-vizuális túlterhelődés, vesztibuláris érzékenység vagy mozgásos dominancia formájában. A látási, hallási és vesztibuláris eltérések szignifikáns összefüggést mutattak a gyengébb alvásminőséggel, míg a megengedő nevelési stílus nagyobb képernyőidővel és kedvetlenebb alvási mutatókkal társult.

Pedagógiai és pszichológiai szempontból ez a szemlélet lehetőséget ad arra, hogy az iskolai viselkedést ne kizárólag akaratlagos viselkedésszervezésként, hanem idegrendszeri terhelhetőségi és szabályozási különbségek figyelembevételével

értelmezzük. A köznevelési gyakorlatban ez elsősorban a környezeti feltételek tudatos alakításához és az eltérő terhelhetőséghez illesztett nevelési válaszok kialakításához kínál értelmezési kapaszkodókat. A bemutatott szenzoros profilmintázatok emellett hozzájárulhatnak olyan, formális diagnózis nélkül is értelmezhető rizikócsoportok körvonalazásához, amelyek pedagógiai szempontból fokozott figyelmet és differenciált nevelési megközelítést igényelhetnek.

Kulcsszavak: *iSPD Szenzoros Profil, szubklinikai rizikó, sine morbo populáció, köznevelés, szenzoros feldolgozás, interdiszciplinaritás*

NYELVI ELTÉRÉSEK ÓVODÁSKORBAN - FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK ÉS TAPASZTALATOK

HEGEDŰSNÉ DUDÁS DOMINIKA

logopédus / doktoranda

Csongrád-Csanád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Makói Tagintézménye /

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, NTDI

dudasdominika77@gmail.com

Egyre markánsabban jelennek meg a köznevelési intézmények mindennapi gyakorlatában az óvodáskorú gyermekek nyelvi fejlődésében tapasztalható eltérések, melyek felismerése és célzott támogatása számos szakmai kihívást vet fel. Az óvodáskorú gyermekek nyelvi fejlődése sokféle mintázatot mutat, ami szükségessé teszi a fejlesztési lehetőségek és a megfelelő beavatkozási formák körültekintő átgondolását. A nyelvi fejlesztés eredményességét nagymértékben befolyásolja a gyermekek életkori jellemzőinek figyelembevétele, a fejlesztés komplex megközelítése, valamint az alkalmazott módszerek gyakorlati alkalmazhatósága.

Az előadás az óvodáskorban megjelenő nyelvi eltérések logopédiai fejlesztési lehetőségeit és a kapcsolódó gyakorlati tapasztalatokat ismerteti. Az előadás során egy komplex nyelvi képességek fejlesztését célzó program kipróbálásának eredményei kerülnek bemutatásra. A bemutatott terápiás szemlélet komplexen hat a nyelvi képességekre, középpontba helyezi a receptív és expresszív nyelvi területek egyenrangú fejlesztését, a cselekvésbe ágyazott gyakorlást, valamint a gyermek aktív részvételét. A logopédiai terápia során kiemelt szerepet kap a motiváló, biztonságos légkör megteremtése, valamint a nyelvi tapasztalatszerzés tevékenységközpontú megvalósulása. Az előadás ismerteti a fejlesztési koncepció alapelveit, valamint az óvodai környezetben történő megvalósítás gyakorlati tapasztalatait. A bemutatott tapasztalatok rávilágítanak arra, hogy a komplex szemléletű nyelvi fejlesztés miként járulhat hozzá az óvodáskorú gyermekek nyelvi fejlődésének támogatásához, és hogyan teremthet alapot a későbbi sikeres tanulási folyamatokhoz. A program komplex szemléletével és óvodáskorra szabott felépítésével hiánypótló szerepet tölt be a logopédiai terápiák körében.

Kulcsszavak: óvodáskor, nyelvi fejlesztés, logopédiai terápia, pedagógiai szakszolgálatok

TSMT-TERÁPIÁVAL AZ AUTIZMUS-SPEKTRUMZAVARRAL ÉRINTETT ÓVODÁS GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉÉRT*

SZABÓ ÁGNES

őiskolai docens

Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar,

Gyógypedagógiai Intézet

szabo.agnes@ped.unideb.hu

Az autizmus-spektrumzavar (ASD) óvodáskorban megjelenő sajátosságai gyakran érintik a szenzoros feldolgozást, a mozgáskoordinációt, a figyelmi működést és az önszabályozást. A korai, komplex intervenció kiemelt jelentőségű a gyermekek fejlődési lehetőségeinek támogatásában. A Tervezett Szenzomotoros Tréning (TSMT®) olyan mozgásalapú terápiás módszer, amely az idegrendszer működésére gyakorolt hatásán keresztül támogatja a neurológiai alapfunkciók újraszerveződését és az idegrendszeri érési folyamatokat. Ennek következtében kedvező változások figyelhetők meg a mozgásos funkciók, a beszédfejlődés és a viselkedésszervezés területén.

Az előadás egy óvodai keretek között megvalósuló fejlesztési folyamatot mutat be, amelyben tíz autizmus-spektrumzavarral érintett óvodás gyermek vesz részt. A gyermekek állapotfelmérése 2025 novemberében LongiKid vizsgálattal történt. Ezt követően 2025 decemberében zajlott az egyéni TSMT-tornák betanítása az óvodában dolgozó szakemberek bevonásával. A fejlesztés 2026. január elején indul, heti 3-5 alkalommal, óvodaidőben megvalósuló egyéni TSMT-foglalkozások formájában, fél éven keresztül. A fejlesztési időszak lezárását követően visszamérés történik a változások nyomon követése érdekében.

Az előadás célja a TSMT® terápia intézményi szintű alkalmazhatóságának bemutatása, valamint annak vizsgálata, hogy a rendszeres, intenzív mozgásos fejlesztés milyen hatással van az ASD-vel élő óvodás gyermekek fejlődésére a mindennapi nevelési környezetben.

Kulcsszavak: TSMT-terápia, autizmus, óvoda

* Felhasznált irodalom: American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. 5th ed. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
Molnár K. (2023). *Jutalmam, hogy tehetem – Emlékkönyv Lakatos Katalin tiszteletére*. SMT® Alapítvány, Budapest.

**KÖZÖS TUDÁSTÉR A KORAI FEJLŐDÉSDIAGNOSZTIKÁBAN -
A GYERMEKALAPELLÁTÁS ÉS A BAYLEY–III-VIZSGÁLAT
ÖSSZEKAPCSOLÓDÁSA GYÓGYPEDAGÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSBEN**

BIRÓ RITA ZSÓFIA

egyetemi tanársegéd

Miskolci Egyetem, BTK, Gyógypedagógiai Intézet

rita.zsofia.biro@uni-miskolc.hu

A korai fejlődési eltérések felismerése és értelmezése komplex, többszintű szakmai folyamat, amely az alapellátásban keletkező megfigyelések, a standardizált diagnosztikai eszközök és az interdiszciplináris együttműködés integrációjára épül. A TANÍ-TANI konferencia „Közös tudástér” tematikája különösen releváns keretet kínál annak vizsgálatához, hogy miként hozható létre olyan közös szakmai referenciarendszer, amelyben a gyermekalapellátás és a szakszolgálati diagnosztika tudása egymást erősítve jelenik meg.

Az előadás elméleti keretét az ökológiai-tranzakcionális fejlődésmodell, valamint a korai intervenció preventív szemlélete adja, amelyek hangsúlyozzák a fejlődési jelzések kontextusba ágyazott értelmezését és a folyamatos visszacsatolás jelentőségét. E szemléletben a Bayley–III fejlődésdiagnosztikai vizsgálat nem kizárólag státuszdiagnosztikai eszközként értelmezhető, hanem olyan strukturált, ugyanakkor rugalmas mérési keretként, amely alkalmas az egyéni fejlődési mintázatok longitudinális követésére és az alapellátásból érkező információk szakmai megerősítésére.

A bemutatott vegyes módszertanú kutatás (N = 100) gyógypedagógusok körében vizsgálta a gyermekalapellátásból származó jelzések hasznosíthatóságát, a Bayley–III-vizsgálat diagnosztikai és tanácsadási szerepét, valamint az együttműködés minőségét. A kvantitatív eredmények szignifikáns összefüggést jeleztek a standardizált eszközhasználat iránti szakmai attitűd és az ellátási döntések biztonságának megítélése között, továbbá a folyamatalapú Bayley–III-alkalmazás pozitív kapcsolatban állt az egyéni fejlesztési tervezés koherenciájával. A kvalitatív elemzés rámutatott arra, hogy a közös fogalmi keret hiánya bizonytalanságot eredményezhet az ellátási láncban, míg az egységesen értelmezett diagnosztikai visszajelzések erősítik a szakmai bizalmat és a szülői együttműködést.

Az előadás hangsúlyozza a gyógypedagógus kulcsszerepét a közös tudástér kialakításában: a fejlődési információk integrálásában, a Bayley–III-eredmények értelmező közvetítésében, valamint az ellátási utak szakmailag megalapozott

kijelölésében. Az eredmények hozzájárulhatnak a korai felismerés és intervenció tudományosan megalapozott, együttműködésre épülő gyakorlatának továbbfejlesztéséhez.

Kulcsszavak: *korai fejlődésdiagnosztika, gyermekalapellátás, Bayley-III-képességvizsgálat, közös tudástér, interdiszciplináris együttműködés, gyógypedagógiai kompetenciák, folyamatalapú (longitudinális) mérés, korai intervenció*

A FOGYATÉKOSSÁG PÉLDÁZATSZEREPE A KÖZÉPKORI LEGENDÁKBAN ÉS PRÉDIKÁCIÓKBAN – VALLÁSPEDAGÓGIAI REFLEXIÓK

CSIZMÁRNÉ GEDE ERIKA JUDIT

doktoranda

Wesley Theológiai és Valláspedagógiai Doktori Iskola

gede.erika.judit@gmail.com

A tanulmány a 12–15. századi keresztény legendairodalom és prédikációs gyakorlat fogyatékoságértelmezését vizsgálja valláspedagógiai nézőpontból, különös tekintettel arra, miként működik a testi és érzékszervi sérülés mint didaktikai és kateketikai jel. A forrásközpontú elemzés (Jacobus de Voragine *Legenda Aurea*, Caesarius Heisterbach *Dialogus miraculorum*, valamint a *De visitatione infirmorum* traktátus) arra mutat rá, hogy a fogyatékoság motívuma nem pusztán narratív eszköz vagy csodaretorikai előkészítés, hanem a középkori egyházi nevelés következetesen alkalmazott pedagógiai nyelve.

A vizsgált szövegekben a lepra, vakság, bénaság és némaság olyan példázatszerepet tölt be, amely a metanoia, a caritas és a communio tanulható dimenzióit teszi érzékelhetővé. A testi állapot nem deficitként, hanem értelmezési kulcsként jelenik meg: a sérülés a megtérés, az irgalmasság gyakorlása és a közösségbe való visszafogadás pedagógiai terepévé válik. A tanulmány kimutatja, hogy a csodák dramaturgiája többnyire felismerés – érintés – reintegráció hármas szerkezetét követi, amely a középkori vallási nevelésben normatív mintázatként működött.

A valláspedagógiai reflexió rámutat arra, hogy e narratívák nem kizárólag allegorikus olvasatra alkalmasak, hanem a mai inkluzív és diakóniai pedagógia számára is értelmezési erővel bírnak. A „test mint jel” középkori felfogása olyan közös tudásteret nyit, amelyben a történeti teológia, a neveléstudomány és a gyógypedagógia párbeszédbe léphet egymással, újraértelmezve a fogyatékoságot mint a közösségi felelősség és pedagógiai reflexió próbakövét.

Kulcsszavak: *fogyatékoság, valláspedagógia, középkor, legendák*

**KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ TANULÓK ELLÁTÁSÁNAK
JÓ GYAKORLATA A MEZŐZOMBORI KÖLCSEY FERENC ÁLTALÁNOS
ISKOLÁBAN - SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ FEJLESZTŐ ESZKÖZÖK BEMUTATÁSA**

VARGÁNÉ LENKOVICS TÜNDE

gyógypedagógus, okleveles gyógypedagógia tanár, igazgató

Mezőzombori Kölcsey Ferenc Általános Iskola

kolcs.isk@gmail.com; varga3903@t-online.hu

Magyarországon a 2025/2026-os tanévben a hatályos jogszabályok – különösen a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény – alapján a különleges bánásmódot igénylő tanulók a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyik fő csoportját alkotják.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók gyűjtőfogalom, amely magában foglalja a sajátos nevelési igényű (SNI), valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) diákokat, akiket a szakértői bizottság javaslata alapján, a köznevelési törvény szerint egyéni fejlesztés, egyéni bánásmód (pl.: egyéni tanrend, felmentések, fejlesztőpedagógus) szükséges a zavartalan tanuláshoz és fejlődésükhöz.

Kik tartoznak ide?

Sajátos nevelési igényű (SNI) tanuló (Nkt. 4. § 25. pont): aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus-spektrumzavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) tanuló (Nkt. 4. § 3. pont): aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Ellátásuk komplex intézményi feladat: a törvényi keretek mentén, differenciált pedagógiai módszerekkel, egyéni fejlesztési tervekkel, mentességekkel és adaptációkkal, valamint a szülők bevonásával valósul meg. Célja a tanulók esélyegyenlőségének biztosítása és a beilleszkedésük támogatása.

Intézményi jó gyakorlat bemutatása:

- Azonosítás és diagnózis már a nagycsoportban – segítségnyújtás az óvodának.
- Egyéni fejlesztési tervekhez/előrehaladási naplóhoz tervező sablonok alkalmazása.

- Mentességek biztosítása a szakértői véleményeknek megfelelően – intézményi sablondokumentum alkalmazásával.
- Együttműködés a szakmai szolgáltatókkal – kontrollvizsgálatok ütemezésének jó gyakorlata – csoportos vizsgálatok kezdeményezése.
- Csoportalakítások szempontjai – előző évi fejlesztők preferálása.
- Pedagógiai, gyógypedagógiai asszisztensek alkalmazása.
- KELLO felületén fejlesztőeszközök rendelése.
- Saját készítésű fejlesztőeszközök alkalmazása.

Kulcsszavak: különleges bánásmód, SNI/BTMN, kontrollvizsgálatok, intézményi joggyakorlat-ellátás, egyedi készítésű fejlesztési eszközök

AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK PÁLYAORIENTÁCIÓS LEHETŐSÉGEI*

NYILAS ERIKA TÍMEA

gyógypedagógus

Füzes Utcai Általános Iskola

nyilaserikatimea@gmail.com

Azért ezt a témát választottam, mert érettségit követően tudatosan készültem a pedagóguspályára. Szeretek bármilyen sérült embert segíteni, hiszen a teremtet világ legnagyobb csodája ez! A gyerekekben a jövő társadalmát építjük és vallom azt, hogy minden pedagógusnak legjobb tudása szerint erre kell figyelnie. Gyógypedagógus munkám során mindig arra törekszem, hogy minél több gyermek számára minél több területet mutassak be abból a világból, amit én ismerek. Sokszor hangsúlyozom a tanítványaimnak, hogy bármi is érdekel bennünket, tudjunk megmaradni érző, egymást tisztelő embernek. Ez a gondolat kíséri munkámat.

Előadásomban a tanulásban akadályozott, enyhe értelmi fogyatékos tanulók pályaaorientációs lehetőségeiről és annak eredményességéről írok.

Elsőként szakirodalmi áttekintéssel indítok, hogy megismertessem a résztvevőket is a tanulásban akadályozott, enyhe értelmi fogyatékos tanuló fogalmával. Ezután a szakiskolai és a készségfejlesztő iskola szakmai, jogi hátterével, rálátást biztosítok a képzési feltételeknek, megvalósulásukhoz szükséges tudás elsajátításához hogyan juthat el az érintett tanuló.

A szakiskolai és készségfejlesztő iskolák a NAT által meghatározott kerettantervek alapján végzik munkájukat, azokat adaptálják, s a gyógypedagógusok, szakirányú képzettséggel, műszaki szakoktatói diplomával rendelkező team dolgozza ki, az iskola és tanulóira leképezve.

* Felhasznált irodalom: Fehérvári Anikó – Győrik Edit – Horváth Attila – Lénárd Sándor – Magyar Éva – Paksi Borbála – Rapos Nóra – Szabó Lilla – Széll Krisztián – Szivák Judit – T. Kárász Judit – Tókos Katalin (2021). *SZÁMÍT-E AZ ISKOLA? Az iskolai lemorzsolódás vizsgálata*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2017). *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. II. kötet. Osiris Kiadó, Budapest.

Allport, G. A. (1980). *A személyiség alakulása*. Ford. Dayka Balázs, utószó Kulcsár Zsuzsanna. Gondolat, Budapest.

Burnett, D. (2019). *Az idióta agy*. Ford.: Molnár Csaba. Partvonal Könyvkiadó, Budapest.

A szakiskolai képzés szakaszai:

9. előkészítő osztály (9/E/1)

A NAT által meghatározott óraszámokkal, 90%-ban közismereti tantárgyak oktatása, szakmai elméleti alapok megtanulása 10% óraszámban valósul meg.

9. és 10. évfolyamon (9. Sz, 10. Sz. osztály)

A NAT által előírt óraszámokkal, 65%-ban szakmai gyakorlati és elméleti képzés mellett 35%-ban tanulnak közismereti tantárgyakat.

Megemlíteném a szakmai vizsga anyagát, a kimeneti követelményeket, valamint az eredményességet is.

A készségfejlesztő iskola képzési szakaszai:

Szakmai orientációs szakasz

A 9–10. évfolyam oktatása a sajátos nevelési igényhez igazodó közismereti kerettantervet veszi alapul, a 2020-as NAT szerint.

A 11. és a 12. évfolyam a gyakorlati évfolyam.

A készségfejlesztő iskolai kerettanterv alapján egyszerű munkafolyamatok elsajátítása zajlik az életkezdéshez és a társadalmi integrációhoz. A gyakorlati évfolyamokon a felnőtt életben szükséges tevékenységek elsajátítása, és minél önállóbb gyakorlása, praktikus készségek, figyelem, fegyelem, motiváció, pontosság, türelem kialakítása a cél.

Hipotéziseim:

1. A tanulásban akadályozott, enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak a 8. osztály befejezése után kizárólag a szakiskolai, illetve a fejlesztőiskolai képzésben lehet továbbtanulni.
2. A szakiskolai képzés részzsakképesítése nem egyenértékű szakmai képesítést ad az általános szakmai képesítéshez képest.
3. A szakmai vizsgán nem tesznek különbséget a vizsgakövetelményekben.
4. Nagy a lemorzsolódás a szakiskolákban, fejlesztőiskolákban.
5. A végzettség megszerzése után nehéz a munka világában való elhelyezkedési esély.

Terveim szerint kérdőíves módszerrel rávilágítok a Csongrád-Csanád Vármegyei és Bács-Kiskun Vármegyei Szakképzési Centrumokban a Szakiskolai és Készségfejlesztő iskolai intézmények oktatói törekvéseire, lehetőségeire a pályaorientáció függvényében. Vizsgálom 5 intézmény működési lehetőségeit, hatékonyságát, véleményeit tanulói és az intézményekben dolgozó oktatók, gyógypedagógusok szemszögéből.

Jelen előadásban a kapott eredményekből világosan kiderül majd, milyen lehetőségei vannak az ilyen intézményekben tanulóknak.

A kérdőívben rávilágítottam arra is, hogy milyen és mekkora szerepe van a gyógypedagógusoknak, nem utolsósorban a szakmai oktatók kompetenciáját is hangsúlyozva. Továbbá azt is vizsgáltam, hogy milyen fontos, hogy ezek a tanulók is el

tudják végezni az iskolát, és hasznos tagjai lehetnek a társadalomnak. Véleményem szerint az iskolai tényezők keveset számítanak az iskolai lemorzsolódást tekintve. Úgy gondolom, hogy azoknak az iskoláknak a tanulói, ahol az oktatók, pedagógusok hisznek a hátránykompenzáció eredményességében és hisznek a tehetség fejlesztésében kisebb mértékű a lemorzsolódás. Számos sikeres hazai példa van szakiskolai osztályra, illetve készségfejlesztő iskolai osztályra. Ezekben az intézményekben a statisztikák szerint alig található lemorzsolódás. A kulcsszó itt a szemléletváltás volt.

Végül véleményem szerint a hazai szakiskolai és készségfejlesztő iskolai képzés alakulásában egyaránt szubjektív és objektív tényezők is szerepet játszanak. A feltételrendszerek komplexitása eléggé ismert, de sajnos mégsem valósul meg sok közoktatási intézményben. Ennek oka lehet főként a személyi és tárgyi feltételek hiánya.

Kulcsszavak: *fogyatékosság, pályaaorientáció, szakképzés, gyógypedagógia*

A DIFFERENCIÁLT TANULÁSSZERVEZÉS MEGHATÁROZÓ ELEMEI NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN

MARINA SAROLTA¹ – NAGYNÉ SCHIFFER CSILLA²

¹*egyetemi hallgató*

Eötvös Loránd Tudományegyetem, BGGYK

sarolta.marina@gmail.com

²*egyetemi docens*

Eötvös Loránd Tudományegyetem, BGGYK

schiffer.csilla@barcsi.elte.hu

A differenciált tanulásszervezés értelmezése és megvalósítása kulturálisan erősen meghatározott pedagógiai gyakorlatnak tűnik. A DI-Quest (Differentiated Instruction Questionnaire) tanári kérdőív széles irodalmi bázisra, de elsősorban Tomlinson (2017) és Hall (2002) DI-modelljére építve méri a differenciált oktatás szemléleti és gyakorlati dimenzióit. A belgiumi skála egy ötfaktoros modellt rajzolt ki a validációs folyamat során: a növekedésorientált szemléletmód, az etikai irányelv, a rugalmas csoportosítás, az értékelés és az adaptív tanítás faktorokat kiemelve, ezen konstruktumok összefüggésrendszerének feltárását célozza a megerősítő faktoranalízisen (CFA) keresztül (Coubergs és mtsai., 2017).

A különböző országokban ezzel a skálával készült további empirikus kutatások, a kínai, izraeli, hongkongi és török pedagógusok tapasztalataira építő kvalitatív és kvantitatív elemzések (Bi, Struyven és Zhu, 2023; Dorfberger és Eyal, 2023; Yuen, Leung és Wan, 2022; Hatice Sener Dasçioğlu és Bümen, 2025) egyfajta kultúráközi validáció lehetőségét vetették fel. Eredményeik együttesen jól mutatják, hogy a differenciált tanulásszervezés gyakorlata, percepciói és akadályai egyszerre univerzálisak és lokalizáltak.

Az előadás egy mixed-methods megközelítésű kutatás módszertani koncepcióját mutatja be, amelynek célja e nemzetközi eredmények strukturált összehasonlítása. Kvantitatív oldalon a DI-Quest kérdőívek faktorszerkezetének és azok átlagainak z-értékekkel történő standardizálása (Xiaohua Douglas, 2011), valamint a lineáris regresszióból származó szignifikáns prediktorváltozók összevetése történik meg. A kvalitatív elemzés interjúk, esettanulmányok és pedagógusi narratívák tematikus feltárásával vizsgálja a DI-gyakorlatot alakító kontextuális tényezőket, különösen az erőforrások, a tanári autonómia, a tanulói heterogenitás értelmezése és a rendszerszintű akadályok vonatkozásában.

A két módszertani szál integrációja lehetővé teszi annak azonosítását, hogy a differenciált tanulásszervezés sikerességét milyen feltételek kombinációi – például a gyógypedagógiai tanulmányok – teszik valószínűbbé különböző oktatási, kulturális és társadalmi rendszerekben. A kutatás így nemcsak összehasonlító képet nyújt a differenciált tanulásszervezés nemzetközi gyakorlatáról, hanem olyan módszertani keretet is javasol, amely alapot adhat egy kultúraközi, validált DI-mérőeszköz és egy nemzetközi kontextusban is értelmezhető hazai differenciált tanulásszervezési modell kialakításához.

Kulcsszavak: *differenciált tanulásszervezés, mérőeszköz-adaptáció, kultúraközi összehasonlítás, pedagógusvizsgálat*

A TÖRTÉNELEMTANÍTÁS PROBLÉMÁI TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT, SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK ESETÉBEN¹

MEZŐ KATALIN

iskolai docens

Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

kata.mezoi@gamil.com

Hazánkban a történelem tantárgy az általános iskola felső tagozatának tantárgyai között jelenik meg (Nemzeti alaptanterv, 2020). A történelemtanítás, -tanulás célja, hogy a diákok megértsék a múlt eseményeit, jobban tájékozódjanak a jelenben, és fogódzót kapjanak a jövő értelmezéséhez, fejlesztve ezzel történelmi szemléletüket, kritikus gondolkodásukat és az európai, illetve nemzeti identitásuk alakulását. Ez az elvárás valamennyi tanulóra érvényes, így a sajátos nevelési igényű, tanulásban akadályozott tanulókra is. A tanulásban akadályozott tanulók történelemtanítását ugyanakkor számos tényező nehezíti és befolyásolja (bővebben: Mező, 2023), amelyek megkövetelik a történelemtanítást végző pedagógusok és/vagy a történelem tanítását végző gyógypedagógusok részéről a differenciált tudásátadást és eltérő módszertani eljárások alkalmazását. Az előadás célja azoknak a főbb tényezőknek a bemutatása, amelyek jelentősen befolyásolják/nehezítik a tanulásban akadályozott tanulók történelemtanulását. Emellett egy, a történelmet tanító pedagógusok körében végzett kérdőíves vizsgálat (n = 80) eredményeinek bemutatására is sor kerül, amelyben pedagógusok véleményét elemeztük a tanulásban akadályozott tanulók történelemtanításával kapcsolatban három témakör mentén: 1) a tantervi tartalmak megértése, 2) a tantervi tartalmak hasznossága, valamint 3) a tanulást segítő eszközök hasznossága szempontjából. Az adatok feldolgozása az SPSS statisztikai szoftver alkalmazásával történt, leíró statisztikai eljárások és khi-négyzet-próba használatával. Eredményeink szerint a pedagógusok 58,75%-a kételkedik abban, hogy tanulásban akadályozott tanulók megértették a történelemtanítás során közvetített tantervi ismeretanyagot.

¹ Felhasznált irodalom: 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet. *a nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról* szóló 110/2012. (VI. 4) Korm. rendelet módosításáról. *Magyar Közlöny*, 17, 290–446.

Mező Katalin (2023). A történelem tanításának módszerei tanulásban akadályozott tanulókat (is) nevelő iskolákban. *Lélektan és hadviselés – interdiszciplináris folyóirat*, 5 (2), 43–59. <https://doi.org/10.35404/LH.2023.2.43>

A pedagógusok 92,5%-a úgy véli, hogy a tanulásban akadályozott tanulók a történelem tantárgy tartalmait későbbi életük során nem fogják hasznosítani. A tanulást segítő eszközökkel kapcsolatban a pedagógusok körében magas fokú (90% feletti) egyetértés mutatkozik az interaktív táblák és az oktatójátékok hasznosságát illetően a tanulásban akadályozott tanulók történelemtanításának kontextusában.

Kulcsszavak: történelemtanítás, SNI, tanulásban akadályozottak

AZ EMERGENS KÉTNYELVŰ GYERMEKKEL ÉS TANULÓKKAL FOLYÓ PEDAGÓGIAI MUNKA ALAPJAI

SCHMIDT ILDIKÓ

egyetemi docens

Károli Gáspár Református Egyetem

schmidt.ildiko@kre.hu

A globalizáció hatására egymástól akár nagymértékben eltérő nyelvi háttérrel rendelkező emberek együttélése alakult ki a világ különböző társadalmában, így Magyarországon is. Ebből fakadóan sokszínű nyelvi tér jött létre, amely a nevelési és oktatási intézményekben is láthatóan jelen van. A tanulók nyelvi integrációja a bölcsődéktől az óvodákon át az általános iskolákban és középiskolákban egyaránt kihívásként jelentkezik. E folyamat megértéséhez és a pedagógiai munka segítéséhez járul hozzá a jelen előadás. *A reaktív kommunikáció jelenségén keresztül* betekintést nyerünk a nyelvelsajátítási folyamat elindulásába. Az előadás első felében egy longitudinális kutatásból származó nyelvi adatok eredményeire építve az emergens kétnyelvűség kialakulásának első szakaszát mutatom be. A nyelvelsajátítás kezdeti szakaszát, a csendes periódust, amikor a tanulók még nem beszélnek, de már értik a környezetüket. Ezt követi a reaktív kommunikáció megjelenése, amikor a tanulók kizárólag a beszédpartner kezdeményezéseire reagálnak. A reaktív kommunikáció szakasza addig tart, amíg a tanuló vagy a gyermek képessé nem válik önálló kezdeményezésre és a célnyelvi interakciók aktív alakítására. Az előadás második részében a bemutatott kutatási eredményekhez kapcsolódó pedagógiai viszonyulásról esik szó, majd életkori csoportoknak megfelelően gyakorlati, a különböző foglalkozásokon és tanórákon alkalmazható módszereket mutatok be.

Az előadással az a célom, hogy felhívjam a figyelmet azokra a gyermekekre és tanulókra, akik egy számukra ismeretlen világba lépnek be, aminek nem beszélik a nyelvét, nem értik a szabályait és normáit. Mindebből fakadóan a pedagógusok segítő viszonyulása mellett is a legtöbb esetben félelmekkel mennek nap mint nap az iskolákba és az óvodákba. Az ők és az intézményekben dolgozók eredményes munkájának támogatásához kívánok hozzájárulni.

Kulcsszavak: *emergens gyermekek és tanulók, kétnyelvűség, pedagógia*

**AZ ADHD ÉS AZ ISKOLAI AGRESSZIÓ KAPCSOLATA –
BÁNTALMAZÓ SZEREPEK FELTÉRKÉPEZÉSE
AZ ISKOLAI ERŐSZAK KÉRDŐÍV SEGÍTSÉGÉVEL**

SEBESTYÉN FRUZZSINA¹ – PAJOR EMESE²

¹gyógypedagógus

Győri Ménfőcsanakai Petőfi Sándor Általános Iskola

sebestyenzsina@gmail.com

²szakirányfelelős, docens

Eötvös Loránd Tudományegyetem, BGGYK

pajor.emese@barczy.elte.hu

Háttér és célok: Az előadásban bemutatásra kerülő kutatás célja, hogy feltárja és bemutassa az iskolai bántalmazás megjelenési formáit az ADHD-val diagnosztizált általános iskolás tanulók körében. A vizsgálat központi kérdése, hogy mely bántalmazási típusok fordulnak elő leggyakrabban ebben a populációban, valamint, hogy az érintett tanulók milyen arányban vesznek részt a bántalmazás különböző szerepeiben. Kiemelt figyelmet kap az ún. „bully-victim” szerep vizsgálata is.

Módszer: A vizsgálatban összesen harminc ADHD-val diagnosztizált általános iskolai tanuló vett részt, akik a kutatás során az Iskolai Erőszak Kérdőív (Figula et al., 2019) papíralapú változatát töltötték ki. Az elemzés során Microsoft Excel program segítségével kerestük a kérdőívben szereplő 5 dimenzió (áldozat, csatlakozó beavatkozás, segítő beavatkozás, szemlélő, támadó) közötti kapcsolatot, illetve tártuk fel a bántalmazásban betöltött szerepeket. Az így kapott eredmények összevetésére kerültek a kérdőív standardizált adataival.

Eredmények: A vizsgálat alapján elmondható, hogy a verbális bántalmazás, a ki-rekesztés és a pozitív előny szerzés bizonyult a leggyakoribb formának, ezzel szemben a fizikai agresszió átlagértéke volt a legalacsonyabb. Azok a tanulók, akik gyakrabban bántalmaztak másokat, hajlamosabbak arra is, hogy maguk is áldozattá váljanak. Azok a tanulók, akik bántalmazóként jelentek meg, nem feltétlenül érzik át a bántás érzelmi következményeit. A támadó és az áldozat affektív dimenziói között nem alakul ki szoros kapcsolat: a gyerekek képesek másokat bántani anélkül, hogy tudatosítanak annak érzelmi hatását, de saját bántódásaikhoz sem feltétlenül kapcsolódik erős érzelmi megélés.

Következtetések: A bántalmazás megelőzésében az iskolai szemléletváltás a kulcs. Az ADHD-s tanulók viselkedése sokszor félreértelmeződik, ami stigmatizáláshoz és konfliktushoz vezethet. Ezért a pedagógusképzésben és a továbbképzésekben

indokolt nagyobb hangsúlyt fektetni a viselkedépszichológiai és neuropszichológiai ismeretekre, valamint az agressziókezelés pedagógiai módszereire. A kutatás eredményei alapján jól látható, hogy az ADHD-val élő tanulók esetében az iskolai bántalmazás és agresszió összetett, többszintű jelenség, amelynek kezelése csak komplex, pedagógiai és pszichológiai szempontokat is figyelembe vevő programokkal lehetséges. Az egyik legfontosabb feladat az iskolai klíma és a közösségi normák tudatos alakítása. A pedagógusok és a szülők szerepe kiemelkedő a prevencióban. A pozitív viselkedésmegerősítés, a strukturált napirend, a kiszámítható tanulási környezet biztosítása (Barkley, 2015) mellett, a „Mindjárt felrobbanok” (Szatmári, 2019), a Pozitív Viselkedés Támogatás (PBS) modell, vagy a „társas kompetencia-fejlesztő programok” hatékonyan segítik az érzelemkezelés és a viselkedésszabályozás fejlesztését.

Kulcsszavak: *bullying, ADHD, általános iskolás korosztály, Iskolai Erőszak Kérdőív*